

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Februarie 2025 (Anul XVI) Nr. 192 (2/2025)

BOEM@

Februarie 2025 (Anul XVII) Nr. 2 (192) - 58 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

2 / 2025

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănilă,
A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda,
Adrian Talabă, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu,
Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca
Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Ana
Opran (Vaslui), Florin Logreșteanu (Craiova),
Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță
(București)

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEM@ o puteți citi și pe site-ul

www.boema.edituraboema.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

aspra@edituraboema.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: **+40 726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17,
C20/42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- o Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Ioan Gheorghiță (p.4), Sandu Teodor (p.5), Timur Chiș (p.6), Marieta Rădoi (p.14), Mónika Tóth (p.16), Ovid Caledoniu (p.21), Lidia Zadeh (p.24), Eugenia Rada Ioniță (p.31), Ana Maria Dragomir (p.34), Lazăr Magu (p.47)

Proză: Constantin Geantă: Comoara din bulz (p.7), George Teșeleanu: Între ființă și neființă (p.22), Mariana Al-Saleh: Călătorie de nuntă (p.23), Viorel Darie: Din nou la Cernăuți (p.29), Eugen Oniscu: Surâsul (p.45)

Cronică de carte: Adi G. Secară: O nouă carte a copilăriei, de Angela Burtea (p.30), Gabriela Dimitriu: Labirintul sufletului în poemele Anei Văcărașu (p.32)

Note de lectură: Lucia Pătrașcu: Ioan Munteanu - Brăila acum o sută de ani - 1924 (p.15), Nicu Brezoianu: Pedagogia optimismului (p.17)

Eminesciana: Constantin Oancă: Eminescu este altceva (p.9)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Siena, cea de a doua emblemă artistică a Toscanei (p.25), Ana Opran: Din însemnările unui călător: Sfârșit de august la Fecamp, Haute Normandie (p.42)

Traduceri: Ignatie Grecu: Versuri de Rainer Maria Rilke (p.3)

Eseu: Petre Rău: Eminescu și Dumnezeu (II) (p.10), Florin Logreșteanu: Poduri (p.35), Cristian Ovidiu Dinică: Ediția 2024 a Festivalului Boovie (p.36), Mariana Bendou: De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? (p.44), Petru Ababii (Rep. Moldova): Narcis hyperionic (I) (p.48)

Personalități: Violeta Copăceanu: Personalități tecucene-Ovid Caledoniu (p.19)

Interviu: Leonard Popa: „Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...”, interviu cu poetul Nicolae Sava (p.38), Adrian George Itoafă: Intervi cu Constantin Marafet (p.40)

Grafică:

Coperta I + IV:

Grafică – Pixabay

Interior:

Grafică – Elena Liliana Fluture

www.boema.edituraboema.ro

RAINER MARIA RILKE
(1875-1926)

Drumuri

Drumuri care nu duc nicăieri
între două fânețe,
despre care s-ar spune
că au fost
anume abătute de la ținta lor.

Drumuri care adeseori
n-au nimic altceva în față
decât spațiul pur
și anotimpul.

(Din Poeme franceze)

Cântec despre mare

O, suflu străvechi dinspre mare,
vânt al mării noaptea:
spre cine te-ndrești?

Când cineva veghează
trebuie să stea drept și tare
în fața ta:
suflu străvechi dinspre mare
care bate
parcă numai pentru căruntele
stânci,
smulgând și mutând
văzduhul pur dintr-o parte în alta.

O, cum tresare un smochin
sus
în strălucirea lunii plutind.
(din partea a doua a Poeziilor noi)

Mireasa

Cheamă-mă, iubite, cu glas tare!
Nu-ți lăsa iubita la fereastră mai mult
să stea.

În vechile alei cu platani
moare înserarea:
Sunt pustii.

Și dacă-n casa-noptată
cu glasul tău să mă-nchizi nu vîi,
va trebui atunci din mâinile
mele să fug departe
în grădinile albastrului întunecat
revărsându-mă...

(Din Cartea Imaginilor)

În jurul Tău, Doamne

Îmi duc viața în cercuri
crescând
peste lucruri ca valurile mării
Pe cel din urmă de l-aș împlini!
Eu însă încerc.

În jurul Tău, Doamne, străvechi turn,
de mii de ani mă rotesc;
Nu știu încă: sunt șoim ori furtună,
sau un mare cântec.

(Din Cartea despre viața monahală)

Prea singur sunt

Prea singur sunt pe lume și totuși nu
îndeajuns de singur.
pentru ca fiecare ceas să-mi fie sfințit.
Neînsemnat de tot pe lume sunt și totuși
nu îndeajuns de mic
pentru a fi precum un lucru în fața Ta,
Umbros și drept.

Voiesc ca viața-mi pe drumul ce duce către
faptă să alege.

Și-n clipe de liniște, șovăielnice chiar, dacă
se-ntâmplă ceva
singur să fiu acela ce știe.

Întreg să Te oglindesc în mine
și niciodată orb sau prea bătrân să fiu,
pentru ca chipul Tău să nu se clatine în mine.
Desfășurându-mă
nimic nu mă poate încovoia.
Căci adevărul îl iubesc și asta-i voia Ta.

Ceea ce simt aș vrea
s-apară limpede în fața Ta
ca un tablou pe care îndelung și de aproape
l-am contemplat,
ca un cuvânt pe care pătrunsu-l-am cu adevărat,
ca un ulcior din care zilnic beau
sau chipul celei care m-a născut
ori ca o corabie care m-a purtat
prin grea furtună, gata să se scufunde.
(Din Ceaslovul)

Tu, Doamne al meu

Uneori, dacă Te supăr,
Tu, Doamne al meu, vecine,
în noaptea lungă bătând
mai tare în ușa Ta,
se-ntâmplă așa,
fiindcă Te-aud cum greu respiri
și știu că singur în chilie ești.

Și atunci când ai nevoie de ceva
nimeni nu este să Te ajute,
să-ți dea măcar un strop de apă.

Ascult-ntruna. E de-ajuns un semn.
Iată, sunt aici aproape!

(Din Cartea despre viața monahală)

Traducere de **Ignatie GRECU**

Ioan GHEORGHIȚĂ

Din noapte ieșim...

Din noapte ieșim cu ochii lipiți în lumină,
 parte a unor lucruri ce ne așteaptă docil
 să ne umplem golurile, să ne dăm răspunsuri
 prin alte-ntrebări pline de suspans,
 din câte există nimic nu alegem,
 cele doar gândite ne sunt destinate
 precum doi poli ce se atrag, se resping,
 precum zilele ce ne sunt numărate,
 nu noi am făcut timpul să gândească
 pentru fiecare-floare sau motiv,
 nu noi am pășit conștienți în lumină
 pe altarul vieții, sfânt, necenzurat,
 mâna nevăzută ne-a arătat calea
 pe care nicicând n-o vom părăsi,
 câteodată adevărul doare precum o minciună
 fiindcă e zadarnic a ne-mpotrivi
 celui ce-i sortit ca să schimbe roata
 ce se-nvârte-n sensul cel mai potrivit!?
 când privim spre unii, alții nu ne văd,
 ochiul ne înșală, doar auzul știe
 câte s-ar petrece în inconștient,
 liberul arbitru e și pentru lucruri
 și greu mai percepem sufletele lor!

Liniștea a înghețat...

Liniștea a înghețat
 printre fulgii de sentimente ce par
 fulgi de cleștar,

o, hoo, câte lacrimi au prins viață,
 și curg mereu înspre nord
 precum durerile pe cord!

talpa lui *Ahile*
 este mai vulnerabilă ca oricând
 deși a fost surprinsă luptând...

jocul de-a aruncatul cu scuipat
 de la unii înspre alții a devenit lege,
 dezghețul a-nceput să ne renege...

Uită-te prin mine...

Uită-te prin mine, printre ochii mei
 și privește-mi gândul, cel dintâi rebel
 și îmi vei cunoaște mii de corifei
 ce mi-au dat imboldul de-a trăi prin el,

primul e albastru... tricolorul, iată-l
 cel care mai iartă că așa-i din fire,
 cel care de veacuri înțelege, tatăl
 lâng-o mamă sacră plină de iubire,

apoi limba care-i un descântec dulce,
 un balsam feeric, șir de-nvățăminte
 în care-am simți pe *Isus* pe cruce
 când ne luminează-n câteva cuvinte...

apoi cartea care-i ca un salvator,
 sprijin pentru viață-un baston de aur,
 rugăciune vie-n mintea tuturor
 ce ne-ar preschimba într-un nou tezaur,

uită-te prin mine ca printr-un izvor
 ce-și întinde gândul rece și rebel
 și-atunci vei cunoaște glasul munților
 ce mi-a dat imboldul de-a trăi prin el...

Cerne-ți amintirile...

Cerne-ți amintirile risipite-n timp,
 omule, ce toate ți se par ostile,
 poate vei preface doar vreun anotimp
 luminos, mai vesel, veșnicind prin zile,
 ia-ți cu tine-n suflet ca pe instrumente
 vreo speranță plină-ochi din moși-strămoși,
 vreo iubire-n care zac resentimente
 și învățăminte de la ortodocși,

și cu toate acestea vei umbla prin lume
 tot gândind întruna câte să le-ndrepti,
 cerne-ți amintirile care să-și asume
 calea cea mai dreaptă înspre înțelepți...

Iubirea e un alt fel de soare...

Iubirea e un alt fel de soare...
 pune-ți mâna pe piept și respiră adânc,
 vei simți cum buricele degetelor vibrează
 în cercuri de diferite mărimi,
 în pătrate din care izvorăște
 mintea cea fără de margini,
 cea plină de păcate, încât îți pare
 atât de limpede că poți vedea prin ea,
 că poți să-ți creionezi
 ideile în albia ei lunecoasă,
 încât ai putea să-ți demonstrezi ție însuși
 cât de luminoasă poate fi iubirea
 doar dacă am intra împreună
 în soarele său
 nemuritor...

Pune-mi, vântule...

Pune-mi, vântule, clipele-n palmele făcute căuș,
 clipele pe care mi le-ai insuflat, jucăuș,

crucificate pe trunchiuri de măslin
 la ele să vin toamna să mă-nchin,

dă-mi văzul lor să-l pun după ureche
 să fac cu-albastrul gândului pereche,

să-mi fie conștiința călătoare,
 din trupul clipelor să fac altare...

să mă înalț pe vârfuri retezate
 ale sufletelor celor neuitate...

Mi-e atât de greu...

Mi-e atât de greu să te privesc în față
 și parcă mi-e rușine să mă-ndrept

(continuare în pag. 5)

de șale, cerule-nțelept,
căci am greșit în orice dimineață,
căci am fost martor mie însumi doar
la chinuri scrijelite pe pereți
de sentimente și emoții cu gheare de ereți,
la gânduri îndesate în șerpar,
mi-e atât de greu că îmi apare vina
pe trup, pe tălpi și-n suflet parcă am
sclipiri nedefinite-n miligram
și-o ne-mplinire mare cât lumina...

Sunt eu...

Iubire, înțelege-mă, sunt mut
de-atâta zbor cât mi-a crescut așa
-n cuvinte și-n silabele de lut
zdrelitu-le-a prea tare platoșa...

mi-au fost un cântec toate dimprejur,
din palme răsărind cândva comori –
mici perle vorbitoare (însemnul cel mai pur)
ce străluceau pe bolta de gânduri și fiori,

sunt eu - cel care trebuia să fiu
imaginea fidelă a vreunui meteor,
șlefuitor de pietre, un doct giuvaergiu...
sunt eu... ce prin cuvinte devin șlefuitor...

sunt mut precum o pană cu gâtul pân' la cer,
cu ochii vii și triști ca niște vechi icoane,
și zboru-acesta veșnic e-atâta de stingher
că l-aș susține-n aer în câteva piroane...

Sandu TEODOR

De data aceasta

de data aceasta n-am văzut
că eram
pentru că nu-mi aduc aminte
nici măcar ultimele cuvinte
cu care mă îmbrăcasem
știu doar
că fiind desculț
am simțit praful pietrelor colțuroase
și răceala nisipului bătătorit

de data aceasta
n-am mai auzit cântecul
cu notele despre care credeam că sunt false
pentru că am început să strig
după disperearea de a vorbi cu liniștea
din înțelegerea acelui timp al meu
și așteptînd
n-am mai văzut diferența sunetelor

de data aceasta
chiar dacă n-am mai povestit
despre nostalgia trecutului
am rămas cu picioarele înfipte

în prezentul ce mă împinge încet
spre cortina de pe scena
eternității

doar de data aceasta
mi-am zis
că nu mai contează vremurile
care se contrazic încontinuu
de la o zi la alta
în ciuda coincidențelor transmise
de cronicarii anonimi
condamnați la uitare

și doar de data aceasta
am hotărât să nu mai ascult
poveștile nebunilor care au impresia
că au fost contemporani
cu obsesiile noastre de mîine...

Armistițiu

reinventate
căderile frunzelor
pe strunele târzii
de vioară
redevin
făcând armistițiu cu timpul
ruine pustii
în mijocul infernului nostru
fulgerat de cărările bătătorite
cu potcoavele
nevăzuților cai sălbatici.

Convingere

vântul
având competență universală
a primit titlul
de lider planetar
și
a fost convins de ape
că măreția proprie
poate opri câteodată timpul

nu se mai desprinde
de reacțiile stranii ale suflului său
permițîndu-și să nu caute justificări
sau alibiuri
pentru scăpările distrugătoare

de altfel
nu-l contrazice nimeni
poate
doar liniștea dinaintea furtunii...

Timur CHIȘ

Ori tu, ori eu

În Fes, printre pisici și oameni plictisiți de trecerea timpului,

Aștept ciorba de pește,
Alături de alți săraci în dragoste.

În străduțele strâmte,
Cu tine, caut mătasea albastră,
A triburilor marocane.

Și în sutele de străduțe,
Mi-am pierdut iubirile,
Printre oale și tigăi pline de praful istoriei.

Când eu, când tu,
Căutăm amorurile trecute în infinit,
Dar niciodată împreună.

Lupta dragonilor

Albastre bărci s-au întors la odihnă,
Și pescărușii s-au săturat de atâta pește,
În Essaouira dragonii își dor somnul de amiază.

Caut în străzile pictorilor,
Sufletul colorat al dragostei noastre.
Și în moscheea plină de covoare roase de atâta rugăciune,
Sufletele dansează în ritm de cântece de tubă,
Printre cobrele care își caută prada.

În albastru oceanului,
În sticle sigilate de săruturile pătimășe ale iubirilor trecute,
Îmi închid spre nemurire sufletul pătimăș.

Marrakech

Vântul a adus grăunțele de nisip în medină,
Și știrile din piața Piața Jemaa el-Fna au amuțit.
În aburii cafelei marocane,
Privesc tinerele care mă îndeamnă să-mi pictez o hennă.
Printre cobre și maimuțe,
Apă sorbesc din căușul cărătorilor din deșert,
Și pentru câțiva bănuți,
Pe picior mi-am pictat dragostea noastră.

Cohorte de șerpi,
Înconjur inima,
Străpunsă de pumnalul amărăciunii iubirilor trecute.

Valea Ourika

Berberii mă întâmpină
În Valea Ourika.
Cămilele obosite de atâtea poze,
Au adormit mestecând iarba sărată în sărăcie.
În case acoperite de praful feros,
Copiii se pregătesc de rugăciune,

Și mamele își scot la poartă bunătățile,
Dospite de dorința câtorva bănuți.

Prin sărăcie și praf,
Cu berberii caut agatul albastru,
Să închid în el dragostea noastră.

Bătrânii triburilor marocane.
Așteaptă noi clienți,
În casele fisurate de cutremure.

Și în infinit, alături de ei, dansăm,
Cu șerpilor pictați în pietrele de agat,
Și pierduți în apa Ourika.
Printre pietre și iarbă uscată,
Adulmecăm praful iubirilor trecute prin sufletele noastre.

În Rabat

La palat, gărzile privesc fântâna arteziană,
Apa să se împrăstie în văzduh,
Și regele să își sorbească cafeaua.

În moscheea regală, ușa este închisă de multă vreme,
Cadănele au evadat în nemurire,
Și eunucii au plecat acasă în triburile deșertice.

Printre mașini scumpe,
Și paznici fotografiați de mii de turiști,
Caut iubirile dornice să pătrundă în iatacuri.
La cafea, cu moartea, dansez în dragoste târzie.

Medina din Rabat

În medina din Rabat,
Caut elixirul tinereții,
Și mirodeniile dragostei târzii.
Străzile sunt pline de comercianți,
Oferind pentru câțiva bani,
Haine și genți fake.
Simțurile s-au tocit de mirosul parfumurilor arabe,
Și nisipul din sticle, deșertul în sânge ne aduce.
Printre rugăciunile de seară,
Adulmec iubirile trecute.
Spre noapte îmi port durerile sufletului,
Părăsit de zilele petrecute spre neant.
Luna a adormit între mirodenii și miros de parfum,
Și nurii tăi s-au risipit în nisipul Nirvanei.

Casablanca

La Rick's Cafe te-am invitat,
Să sorbim dragostea din Casablanca.
Mașinile scumpe printre favele pătrund,
Și copiii cerșind câțiva bănuți,
Spală parbrizele pline de aur.
Lângă gardurile înalte ale ghetourilor,
Câteva măsuțe s-au umplut cu cafea,
Humphrey Bogart și Ingrid Bergman,
Ne străpung cu ochii reci,
Din afișele alb-negre.

Printre cămile și nisip, dragostea o găsesc în zațul de cafea.

Constantin GEANTĂ

COMOARA DIN BULZ

Adeseori mă gândesc la ceea ce spunea Thomas Mann undeva în romanul *Iosif și frații săi* și anume că: „*Adâncă este fântâna trecutului. N-ar trebui oare spus că nici nu i se poate da de fund?*” Astfel, de multe ori îmi vorbea soțul meu despre comoara din Bulz. Acest Bulz se găsește în muntele Cozia. Privind din Călimănești, localitate aflată în județul Vâlcea, de pe malul Oltului, Muntele Cozia pare ca un om dormind, iar Bulzul, sau Grădina Bulzului, se află undeva în partea dreaptă la ceea ce pare a fi, la un cap de om, nasul.

Au trecut 25 de ani de când soțul meu m-a părăsit pierind într-o expediție pe Muntele Cozia. A plecat cu doi prieteni și dus a fost. Cei trei au dispărut fără urmă. Azi noapte am avut un vis în care mi s-a arătat soțul meu și mi-a spus:

- *Marilena caută în mapa mea aflată în sertarul pe care te-am rugat să nu umbli decât atunci când îți voi spune eu.*

- *Constantine, cum se face că ai mai trecut pe la mine după atâta amar de vreme?!*

- *Abia acum am avut și eu voie să plec din locul unde sunt.*

- *Dar unde ești dragul meu?*

- *Te rog să nu mai pui întrebări.*

- *Dar m-ai părăsit acum mulți ani.*

- *Nu te-am părăsit niciodată, deoarece în acest timp tu ai fost în inima mea.*

- *Dar...*

- *Mi-a pus mâna la gură.*

- *Te rog să taci! Încă nu este momentul să afli mai multe.*

- *Și când va fi mă rog acest moment?*

- *Ai puțină răbdare.*

- *Cât timp să mai am răbdare? Am așteptat 25 de ani!*

- *Mult a fost puțin a rămas...*

M-am trezit plină de sudoare și cu inima bătând să-mi spargă pieptul. Era două noaptea și nu am mai putut să adorm până la ziuă.

Cum s-a luminat de ziuă am căutat cu înfrigurare și am găsit aceste însemnări din jurnalul său:

20 septembrie anul....

„Vremea ploioasă se prelungea de două săptămâni. Prin parbriz priveam liziera pădurii. Ceața fină, care se ridica în zare, îmi amintea despre zănele și spiridușii din basmele copilăriei. Priveam casele de la poala muntelui ce păreau a se afla acolo din timpuri imemorabile. Drumul pietruit era parțial funcțional, pe alocuri însă gropile îl făceau impracticabil. Atras de mirajul satului Sălătrucel doream să aflu cât mai multe informații în vederea scrierii unei cărți despre oamenii și locurile acelea. Prin natura profesiei întâlnisem în viața mea o mulțime de locuri, care mai de care mai pitorești. Satul Sălătrucel se afla nu departe de orașul meu natal și mă atrăsese încă din copilărie. De când aveam vreo 10 ani am auzit de la străbunicul meu despre acest mirific sat și despre Muntele Cozia cu legendele sale. Cel mai mult m-a obsedat povestea Lacului Gogir, din muntele Cozia. Aici în urmă cu mulți ani ar fi ieșit un catarg. Se spune că acest lac ar fi fără fund și ar comunica cu o mare sau un ocean. Mult mai târziu investigând cele spuse de străbunicul meu am aflat că totul nu este decât o pove-

tire. În schimb am aflat despre legenda celor trei haiduci Anghel, Badea și Ivan, care ar fi ascuns o comoară fabuloasă în munte.

Întrebând pe unul și pe altul despre cei trei haiduci am ajuns la Ion. Acesta m-a condus la casa tatălui său moș Mitu. Moș Mitu era cioban din tată în fiu. Ion, fiul său, era prietenul meu și colegul meu de generală. Când ne-am revăzut după 20 de ani și i-am vorbit despre preocupările mele, Ion mi-a spus că tatăl sau știa despre legenda celor trei haiduci. Fiind bătrân și bolnav, moș Mitu, locuia cu fiul nora și nepoții săi. Azi, vineri 20 septembrie sunt așteptat de către moș Mitu. Este ora trei după amiază. Ajuns la casa ce părea un exponat din Muzeul Satului, pe prispă mă întâmpină un om cu părul alb, mustață tunsă scurt care mă pofteste înăuntru. Nu este prea înalt. În schimb are o privire ageră, ochii săi scânteiază aruncând luciri albastrii. Cu o voce blândă și un surâs enigmatic îmi zice:

- Te așteptat taică.

- Am venit deoarece...

- Știu, mi-a spus Ion. Vrei să scrii o carte despre oamenii acestor locuri. Bine faci. Nu strică să rămână măturii despre vremurile care au trecut.

- Unchiule aș vrea să-mi vorbești despre haiducii Anghel Bocșa, Vasile Doncea zis Badea și Ioan Ianoși zis Ivan și despre comoara ascunsă de ei în munte.

- Erau trei, taică, parcă îi văd: Anghel înalt și voinic, Badea scund și îndesat, Ivan de statură medie. Anghel purta o căciulă brumărie și avea o mustața neagră precum pana corbului. Badea era un hătru și avea un fluier fermecat. De multe ori la hore cânta cu atâta foc încât părea că toată inima i se scurgea în cânt. Ivan era de statură medie și avea un scurtuc, țesut de nevasta lui. El era întotdeauna tăcu. După ce i-a fost ucisă familia, el a devenit tot mai însingurat. Ani de zile a umblat cu oile unui boier care îi era și unchi.

- Dar cum și-a pierdut familia Ivan?

- Apoi asta este o poveste mai îndelungată.

- Ascult unchiule, iar între timp mai notez și în caiet.

- Bine faci nepoate. De multe ori nimeni nu se mai îngrijește de trecut și atunci colbul se așterne, iar odață cu praful uitării oamenii repetă greșelile din trecut.

- Mulți fac rău din plăcere.

- Așa este, de la Adam și Eva, șarpele răutății înveinează pe semenii noștri. Dar sunt și oameni, care nu se lasă păcăliți de acest șarpe. Însă pentru a putea să evite răul, omul trebuie să-l cunoască. Astfel acest Ivan, a fost un căpitan vestit și s-a remarcat în multe lupte. A ajuns un om respectat în satul nostru. După ce o rană i-a imobilizat o vreme umărul stâng, a rămas la vatră. A luptat în război, însă un glonț l-a obligat să renunțe pentru totdeauna la cariera militară. S-a întors în sat, s-a căsătorit, și-a făcut o gospodărie de invidiat. Mai târziu a intrat în conflict cu niște vecini. Erau frații Cioacă, hrăpăreți, iubitori de zavistie, care și-ar fi vândut și părinții pentru blestemata de moșie. Erau doi frați Ion și Vasile. Ivan ar fi dorit să le cumpere moșia, dar nu s-au înțeles la preț. El le-a oferit o sumă bunicică, însă ei nu erau mulțumiți și creșteau prețul mereu. Într-o zi Ivan s-a supărat și a vrut să cumpere altă moșie. Ei știind că are bani, nu vroiau să piardă o asemenea ocazie și au început să-i pună bețe în roate. Văzând că el nu se teme de ei și nu-i bagă în seamă

(continuare în pag. 8)

au încercat să se răz bune pe el și i-au pus foc la conac. Atunci au pierit nevasta Mariana și băiatul Ionel. El a ră-tăcit mulți ani prin păzind oile. Într-o zi au apărut doi oa-meni la stâna unde se afla. Unul era înalt, de parcă îi uita-se Dumnezeu măsura, iar altul scund, atât de scund încât abia îi ajungea primului până umăr. Aceștia auziseră de Ivan, despre renumitul căpitan de oști, care după necazul avut a devenit cioban. Anghel avusese de-a face cu frații Cioacă, deoarece aceștia au pus mâna prin înșelătorie pe moșia tatălui său Avram, lăsându-l pe drumuri. Atunci a jurat răz bunare și a pornit în căutarea unui alt tovarăș de luptă. L-a găsit pe Badea. Acesta umblase prin lume, încercase multe meserii dar nu se putea așeza nicăieri.

Cânta din fluier iar cine îl auzea rămânea înmărmurit. Iubise și el o fată, în tinerețe, dar aceasta s-a măritat cu altul, cât timp a fost Badea la oștire. Auzind că iubita sa Veta s-a măritat cu altul, atunci a plecat prin lume, lăsând pe ceilalți cinci frați să-și împartă moștenirea. Într-o zi Anghel și Badea s-au întâlnit la un târg. De atunci au rămas nedespărțiți. Dorind să-i pedepsească pe frații Cioacă, dar să le ia și averea s-au interesat pe aici pe acolo și au ajuns la Ivan.

- Dar, bine unchiule, Ivan care a fost căpitan de ce nu a încercat să-i pedepsească pe frații Cioacă?

- Nu știu nepoate. El a fost cioban mulți ani împreună cu tatăl meu. Era însă un om închis. Rareori vorbea despre viața sa. Părea că ascunde ceva, dar nu știu ce. Într-o zi, după cum povestea tatăl meu, cei doi au venit la el și după ce au discutat ceva vreme, au plecat împreună. Cu tata a rămas prieten. Îl vizita câteodată. După un timp am auzit că frații Cioacă Ion și Vasile au fost găsiți împușcați într-o pădure. Însă modul în care au fost uciși rămâne învăluit în ceață. Eu am aproape optzeci de ani, iar pe cei trei i-am cunoscut pe când aveam vreo douăzeci. Au venit și la nunta mea cu Eufrosina. Ne-au ajutat să ne facem casă și să cumpărăm multe oi. Tata ne-a părăsit murind după câțiva ani. Eu am avut trei copii, dintre care azi doar unul mai este în viață. Nevasta mea a murit în timpul unei ploii.

- Cum așa?

- Eram amândoi cu oile și ne-am aciuiat sub un copac scorburos, însă un trăsnet a trimis-o pe lumea cealaltă. Băieții au murit unul la 20 și altul la 30 de ani răpuși de o boală de plămâni, iar eu am rămas cu fiul meu Ion.

- Nu te-i mai recăsătorit?

- Nu, au iubit prea mult pe Eufrosina mea și nu mi-a trebuit altă femeie. Mi-am petrecut viața păscând oile vara pe munte, unde mi-am făcut o stână renumită. Iarna am împletit coșuri, am cioplit fluieri și linguri. Astfel toată viața mi-am petrecut-o îngrijind-mi gospodăria. Mergeam pe la târguri de sărbători, unde vindeam brânză, caș, oi, sau coșuri și fluieri. Fiul meu a crescut pe lângă mie, însă iubind cartea a ajuns învățător. Azi nepoții sunt mari. Am doi nepoți și o nepoată, unul de 20 de ani altul de 18, iar fata de 16.

- Bine, dar despre nora dumitale nu-mi spui nimic?

- Ba da. Nora mea se ocupă de gospodărie și are grijă și de mine. Însă vreau să-ți mai spun despre Anghel, Badea și Ivan.

- Te ascult taică.

- Fiul meu Ion, mi-a vorbit mult despre dumneata. Mi-a spus că erai prieteni și petreceai multe ore citind sau discutând despre vremurile de altădată.

- Așa este.

- De aceea vreau să-ți spun despre cei trei lotri. Ar fi păcat să fie uitați. Au făcut și bune și rele, iar eu înainte de a pleca la Dumnezeu, vreau că nepoții mei și copiii lor să cunoască faptele din trecut, care fie rele, fie bune constituie pilde.

- Te ascult și notez.

- Deci, cei trei s-au făcut lotri sau haiduci. Erau vestiți în toată zona noastră. Jefuiau pe cei bogați și nemiloși, însă dăruiau celor ce trăiau în nevoi. Prea multe nu știu despre ei, însă mi-a rămas în minte o ispravă de-a lor. Au jefuit mai multe biserici și conace. Imediat după nunta mea cu Eufrosina, Ivan și Anghel au pierit într-un mod misterios. Se pare că au alunecat în prăpastie într-o zi cu ceață. Badea spunea că nu găsit niciodată schelete de oameni sau de cai în prăpastie. Deși a căutat multe zile după aceea împreună cu alți oameni plătiți de el. Badea le-a mai supraviețuit mulți ani. Scund și îndesat era verde ca bradul. Trecut de 70 de ani, părul și barba îi albiseră. Era în schimb rumen. Într-o zi a venit la mine și mi-a zis: "Mitule, cred că mi se apropie sfârșitul. Am venit să-ți spun ceva înainte de a închide ochii pentru totdeauna." L-am poftit în casă, l-am ospătat, apoi i-am zis: "Te ascult unchiule Badea". Tatăl tău ne-a fost amic. Noi ascundeam la el la stână prăzile. Mama ta a murit când tu aveai trei ani, dar tatăl tău nu s-a mai căsătorit niciodată. Era legat de noi cu un jurământ și se temea să nu-l calce. Astfel a preferat să aibă câte o ibovnică, dar nu soție." Eu l-am întrebat: "Cum a murit tata?" "A dispărut într-o zi pe când mergea cu mine prin pădure. Atunci am ajuns în locul unde Ivan și Anghel căzuseră în prăpastie. A intrat în ceață și dus a fost." "Ce s-a întâmplat cu el?" "Nimeni nu-ți poate spune. Era un om bun ca tine. Toată viața l-am iubit." "Păcat", zic eu. "Mare păcat, dar noi bieții oameni suntem sub vremuri, nu cei care mână vremurile." "Da unchiule Badea, așa este..." "Deci, vreau să-ți vorbesc despre comoara din Bulz". "Te ascult..." "Prada se ridică la nouă poveri. Aceasta a fost dusă în munte, în locul numit Bulz. Am potcovit caii invers, am urcat pe niște poteci ascunse, iar după aceea am aruncat caii în prăpastie. Am îngropat comoara într-un loc unde se află o potcoavă în stâncă. De acolo privind spre munte numeri zece pași la dreapta și sapi". Aceste lucruri mi le-a povestit Badea. După aceea mi-a zis: "Eu Anghel și Ivan am făcut un jurământ prin care ne legam ca nici unul dintre noi să nu o poată dezgropa comoara fără ceilalți. Ei nu mai sunt printre noi, iar eu sunt bătrân. Ca atare îți spun ție fiul lui Dumitru marele secret al nostru". A plecat și nu l-am mai văzut niciodată. Am auzi că murit dincolo de munți în zona Atrent unde își avea conacul."

Privind ceasul am zis:

- Unchiule este târziu, curând se va însera iar eu trebuie să ajung acasă.

- Dar de ce nu rămâi în seara acesta la mine?

- Îmi pare rău nu pot nevasta și copiii mă așteaptă.

- Cum vrei, mi-a spus și mi-a dat un burduf cu brânză.

Mulțumindu-i am pornit spre mașină pe care o parcasem mai jos.

Constantin OANCĂ

Eminescu este altceva

Unde se duc poezii atunci când se duc...?

Numai poetul/ ca păsări ce zboară deasupra valurilor/ trece peste nemărginirea timpului (Eminescu).

Ceea ce nu încapă în istorie trece în mit (Jorge Luis Borges -Cărțile și noaptea).

Despre cultură s-a spus, că are drept esență esteticul, așa cum și cultul își are esența în etic. De ce, mă întreb, un Dostoievski ori un Nichita Stănescu pun frumusețea înaintea binelui („Frumusețea va salva lumea”; „Esteticul este partea de vârf a eticului”)? De ce? Și am găsit, deoarece frumusețea e la vedere, e Biblia nescrisă. Iar despre poezie, ca artă a frumuseții, putem spune că este limba cuvântului frumos.

Acum, venind la Eminescu, pot spune că, citindu-i opera, se naște în noi sentimentul intrării într-un spațiu al mitului unde un Făt-Frumos, un prinț ne întâmpină la tot pasul. Iată poezii și proze poetice precum: „Povestea Codrului”, „Călin” (file din poveste), „Crăiasa din povești”, „O, rămâi...”, „Făt-Frumos din Tei”, „Făt-Frumos din Lacrimă”, „Luceafărul” și multe altele. Poetul drag nouă este acela care se ascunde în spatele acestui Făt-Frumos, opera lui, în cea mai mare parte, constituindu-se astfel într-o adevărată biografie lirică. Și fiindcă suntem la această cină de taină, din 15 ianuarie, unde de frânge o pâine, după modelul christic, aceea a poeziei, nu putem trece de Luceafărul, din care aflăm, printre altele și cum a fost nașterea marelui Mihai Eminescu. Despre asta voi vorbi doar în câteva cuvinte. Dacă el, poetul, se regăsește în figura lui Hyperion, fiul Creatorului lumii, atunci lucrul acesta nu poate decât să ne onoreze pe toți în cel mai înalt grad, existând aici multe similitudini cu textul Sfintei Scripturi despre venirea în lume a lui Iisus.

Prin urmare în visul ei, dintr-o noapte de vară, Cătălina, o fată de împărat, îl vede pe frumosul Luceafăr (Hyperion), de care se îndrăgostește. La rândul său și el „O urma adânc în vis/ De suflet să se prindă”. Întâlnirea aceasta, la început timidă, doar în oglindă, devine din ce în ce mai convingătoare, ca-n realitate și se repetă nopți de-a rândul, când sunt rostite și cuvinte foarte adânci. Iată fata: „O, dulce-al nopții mele domn,/ De ce nu vii tu? Vină!/ Cobori în jos, luceafăr blând/ Alunecând pe-o rază,/ Pătrunde-n casă și în gând/ Și viața-mi luminează!” (e aici nevoia omului de cunoaștere a lucrurilor mai mari decât cele ale veacului), la care „El asculta tremurător,/ Se aprindea mai tare/ Și s-aranca fulgerător,/ Se cufunda în mare// Și apa unde-au fost căzut/ În cercuri se rotește/ Și din adânc necunoscut/ Un mândru tânăr crește”. El vine, dar nu definitiv, vine dintr-o altă realitate, nemuritoare,

cum singur o spune: „Iar cerul este tatăl meu/ Și mumă-mea e marea”. A venit să-i propună fetei nemurirea, să-l urmeze în cer și-acolo să nuntească cu ea, situație semănătoare întrucâtva cu cea din balada Miorița: „O, vin odorul meu nespus/ Și lumea ta o lasă,/ Eu sunt luceafărul de sus,/ Iar tu să-mi fii mireasă”. Și așa mai departe...

Și visul de dragoste se termină altfel de cum a început, dorul de nemurire al Cătălinei a a trecut, devansat fiind de interesul pentru lucrurile veacului. Luceafărul s-a dus și el „în locul lui venit din cer”. Dar refuzul fetei de-a-l urma pe Hyperion nu e în măsură să-i împrăștie acestuia marele sentiment. De aceea asistăm pe mai departe la același spectacol de frumusețe coborât peste lume, frumusețea care salvează lumea, ca expresie a dragostei ce „mișcă sori și stele”; iată spectacolul: „Căci este sara-n asfințit/ Și noaptea o să-nceapă./ Rărare luna liniștit/ Și tremurând din apă”.

În spiritul celor arătate mai sus aproape se vede cum nașterea și moartea (ale fiecăruia dintre noi) sunt adunate într-un punct și de aceea poate nu greșim atunci când spunem că Eminescu s-a născut plecând. Constantin Oancă

Petre RĂU

EMINESCU ȘI DUMNEZEU

(II)

Analizând opera eminesciană, în special poezia sa, putem observa că poetul nu avut o credință simplă și cu atât mai puțin una oarbă, irațională. Adevărata credință a sa a fost una naturală, ca a celor care, căutând sensurile existenței, descoperă lumea și rațiunile ei și se descoperă pe ei înșiși. Așadar, poezia eminesciană nu poate fi socotită una profund religioasă, inițial fiind inspirată de credințe populare și de diverse mituri și evoluând apoi cu pași repezi spre spiritualizarea naturii și a omului. Imaginarul romantic al lui Eminescu abundă însă în interesul său pentru tema cosmică, pentru geneză și escatologie.

Există în opera sa poetică, după cum apreciază unii exegeți, mai multe poezii de inspirație religioasă, cum ar fi: "Din lyra spartă" (1867), „Mortua est” (1871), "Dumnezeu și om" (1873), "Preot și Filozof" (1874), „O, chilia mea sărmană” (1876), „Melancolie” (1876), "Rugăciune" (1878), "Colinde, colinde" (1878), "Învierea" (1878), "Ră-sai asupra mea" (1879), „Apari să dai lumină” (1882), „Cu mine zilele-ți adaogi” (1883) ș.a. După unele sugestii și interpretări mai largi, la poemele menționate s-ar putea alătura la loc de frunte și componente importante din celebrele poeme precum: "Scrisoarea I" (1881), "Rugăciunea unui dac" (1879), "Luceafărul" (1883), "Memento mori" (1872), „În vremi demult trecute..." (1872) ș.a.

Pentru Eminescu, creația reprezintă o aspirație către frumosul și adevărul absolut, iar absolutul nu poate fi imaginat decât în forme divine. Deplina realizare a cosmologiei eminesciene se regăsește în "Scrisoarea I". Dar aici întâlnim și o viziune cu caracter religios, imaginea expusă în formă poetică la începutul poemului fiind una biblică iar lumea se naște din neant: "La-nceput, pe când ființă nu era, nici neființă, / Pe când totul era lipsă de viață și voință... / Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns... / Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns. / Fu prăpastie? Genuine? Fu noian întins de apă? / N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă, / Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază, / Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază. / Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface, / Și în sine împăcată stăpânea eterna pace!"

În această parte introductivă care ne prezintă cadrul unei scene ce va intra în derulare este prezent, așa cum apreciază Nichifor Crainic: "Dumnezeu în sine, conștient de sine, dar nepătruns de minte omenească" și urmează, așa cum ar fi firesc într-un astfel de tablou cosmogonic, "momentul trecerii de la eterna pace a necreației la lucrarea de facere a lumii". Am putea recunoaște în aceste versuri, nu neapărat printr-o suprapunere exactă,

Petre RĂU

Mihai Eminescu
Gânduri în oglindă

Întreaga imagine agitată a Genezei în metamorfoza primordială, aproape așa cum o știm din Vechiul Testament: "Dar deodat-un punct se mișcă... cel întâi și singur. Iată-l / Cum din haos face mumă, iară el devine Tatăl... / Punctu-aceia de mișcare, mult mai slab ca boaba spumii, / E stăpânul fără margini peste marginile lumii..."

Dacă măcar această scenă nu am fi cunoscut-o dinainte în Biblie, chiar dacă nu identică sută la sută, poate că n-am mai fi îndrăznit să spunem că tabloul este încărcat de un aer religios. Și nici n-am fi lungit-o prea mult pe această idee, "ideea de divinitate anterioară cosmosului, creatoare a lumii și mântuitoare a omenirii" dacă ea n-ar apărea la Eminescu și într-un alt poem, "Rugăciunea unui dac", unde Eminescu îi închină un adevărat psalm de glorie, folosind din abundență idei și cuvinte creștine: "Pe când nu era moarte, nimic nemuritor, / Nici sâmburul luminii de viață dător, / Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna, / Căci unul erau toate și totul era una; / Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată / Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată, / Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi: / Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?"

În acest poem întâlnim și o rugăciune adresată se pare lui Iisus Hristos: "El singur zeu stătut-au nainte de-a fi zeii / Și din noian de ape puteri au dat scântei, / El zeilor dă suflet și lumii fericire, / El este-al omenimei izvor de mântuire: / Sus inimile voastre! Cântare aduce-ți-i, / El este moartea morții și învierea vieții!"

Nichifor Crainic socotește că și "Luceafărul" – capodopera creației eminesciene este de fapt "poemul prin excelență creștin al literaturii românești", pentru că în el ni se vorbește despre atributele divine: Dumnezeu este stăpân al vieții și al morții, este atotputernic și nemuritor:

(continuare în pag. 11)

„De greul negrei veșnicii, / Părinte mă dezleagă / Și lăudat pe veci să fii / Pe-a lumii scară n'treagă; // O cere-mi, Doamne orice preț, / Dar dă-mi o altă soarte, / Că Tu izvor ești de vieți / Și dătător de moarte”.

Există mai multe interpretări biblice ale celui mai desăvârșit poem eminescian. Dumnezeu, numit în poem Demiurg, deține toată puterea asupra macro și microcosmosului, și are, desigur, inclusiv puterea de a-i da sau a-i lua definitiv nemurirea Luceafărului – cea mai rece dintre stelele cerului, dar foarte îndrăgostit de frumusețea unei pământene. Unele păreri converg spre a interpreta personajul Luceafărul (alias Hyperion, alias Cătălin) ca fiind chiar Hristos - fiul lui Dumnezeu, o întrupare divină care n-are însă puteri depline ca tatăl său, dovadă fiind și faptul că el urcă în cer la Demiurg pentru a-i cere acestuia nemurirea. Cătălina, fata de împărat îndrăgostită și ea de Luceafăr, ne apare în ipostaza de înger răătăcit pe pământ, însă un înger muritor ca toți muritorii de rând de pe pământ.

Scufundarea în apă a Luceafărului poate fi explicată, susțin adepții acestei variante interpretative, prin ceea ce biblic ar însemna botezul, născându-se astfel ca om și divinitate și deschizând o cale spre împlinirea poruncilor divine, vrând astfel să determine fata de împărat să-l urmeze în lumea lui, în eternitate. Prin asta Luceafărul își dorește să ridice iubirea la rang de desăvârșire, de ideal, să o facă dumnezeiască, fapt regăsit și în menirea lui Hristos pe pământ, care și-a dorit să sădească credința în sufletele oamenilor și să le arate iubirea lui Dumnezeu față de ei. Vom mai întâlni totodată și oniricul, ca motiv biblic al îndreptării gândului spre cer, precum și dialogul pilduitor dintre tatăl ceresc și fiul său. Luceafărul are însă nevoie de ascultarea cerească și de răspunsul tatălui ceresc, de iluminare divină, chiar dacă inima sa alege deja sacrificiul suprem pentru dragostea pe care i-o purta alesei de pe pământ.

În final, cele două lumi nu se împreunează, Luceafărul, întors „în locul lui venit din cer” și eliberat de patima iubirii prin cunoașterea de sine, după ce trăise la cote înalte idila pământească cu Cătălina, nu renunță la nemurire, „nu mai cade ca-n trecut / în mări din tot înaltul”, ci rostește cu detașare (unii susțin cu un oarecare dispreț), sentința izbăvitoare a propriei condiții care-l detașează definitiv de lumea umană: „Trăind în cercul vostru strâmt / Norocul vă petrece, / Ci eu în lumea mea mă simt / Nemuritor și rece”.

Mircea Eliade, vorbind despre poemul Luceafărul și despre Mihai Eminescu în același timp, concluzionează minunat: „Deasupra tuturor gloriilor efemere și deșertăciunilor legate de patimile noastre omeneste, un singur punct rămâne fix, neclătinat de nicio catastrofă istorică: geniul. (...) Orice s-ar întâmpla cu neamul românesc, oricâte dezastre și suferințe ne-au mai fost urzite de Dumnezeu, nicio armată din lume și nicio poliție, cât ar fi ea de diabolică, nu va putea șterge Luceafărul lui Eminescu din mintea și din sufletul românilor. În dragostea neamului românesc pentru cel mai mare poet al său se deslușește setea de nemurire a comunității întregi (...) Neamul românesc simte că și-a asigurat dreptul la «nemurire» mai ales prin creația lui Mihai Eminescu. Și, cât timp va exista, undeva prin lume, un singur exemplar din poeziile lui Eminescu, identitatea neamului nostru este salvată” (Uniunea Română, 1949, reluat în volumul “Împotriva

deznădejdi”, București, 1992).

În poemul publicat postum „Memento mori”, Eminescu ne lămurește asupra unor necunoscute din lirica lui antumă. Întâlnim același dor neîmplinit și tristețe sfâșietoare, de a nu-l fi văzut pe Dumnezeu. Iată, deci, ce scrie Eminescu, în finalul poemului amintit, după ce contemplă întreaga istorie a lumii, dorind să deslușească sensul curgerii timpului și al desfășurării istoriei omeneste pe pământ: „Tu, ce în câmpii de chaos semeni stele - sfânt și mare, / Din ruinele gândirii-mi, o, răsați, clar ca un soare, / Rupe vălurile d-imagini, ce te ascund ca pe-un fantom; / Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gândire, / Ce ții bolțile țării să nu cadă-n risipire, / Cine ești?... Să pot pricepe și icoana ta pe om”.

Dumnezeu aici este asemuit cu cel ce sădește stelele în spațiile cosmice, care trimite la ceea ce se susține în Vechiul Testament cum că, după ce a creat și a împodobit pământul cu flori și plante minunate, în cea de-a patra zi Dumnezeu a creat aștrii cerești ca pe niște flori ale cerului. Totodată se susține că Dumnezeu a creat lumea din nimic și o păstorește până la capăt pentru a nu se reîntoarce în neant.

În versurile următoare: „Fulgeră-n norii de secolii unde-ngropi a ta mărime, / Printre bolțile surpate să mă uit în adâncime: / De-oi vedea a ta comoară, nu regret chiar de-oi muri. / Oare viața omenirii nu te caută pe tine? / Eu, un om de te-aș cunoaște, chiar să mor mi-ar părea bine. / Dar să știu - semeni furnicei ce cutează-a te gândi?” deși ar putea să pară că Eminescu pune câtuși de cât la îndoială credința oarbă în divinitate, am putea înțelege totuși că poetul și-ar dori mai degrabă o încredințare supremă asupra existenței lui Dumnezeu.

Ființa lui Dumnezeu este inaccesibilă: „Cum ești tu nimeni n-o știe”, iar dogma ortodoxă acceptă asta. Pentru Eminescu, ca și pentru Nietzsche, „amurgul zeilor” aducea cu sine relativizarea valorilor și pierderea sensului lumii, odată cu istovirea gândirii filosofice: „E apus de zeități ș-asfintire de idei”. „Nimeni soarele n-o preste să apuie-n murgul serei, / Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării, / Nimeni noaptea să se-ntindă pe-a istoriei mormânt; / Mulți copii bătrâni crezut-au cum că ei guvernă lume, / Nesimțind că-s duși ei singuri de un val fără de nume, / Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt”.

Astfel, „Memento mori” se sfârșește cu un tablou apocaliptic, al sfârșitului lumii. Ideile omenirii încep să se sfârșească, filosofii și religiile inventate de om încep să se epuizeze, se preconizează un apus al zeității și o limitare a gândirii. Vine sfârșitul lumii, pentru că, după cum a spus Mântuitorul, „Se-nmulțesc semnele vremii, iar cerul de-nserare / Roșu-i de războaie crunte, de-arderii mari, de disperare / Și idei a zeci de secolii sunt reduse la nimic”.

Ultimul vers al poemului, „Căci gândirile-s fantome, când viața este vis”, tot nu se poate interpreta în sensul visului brahmanic, ci mai degrabă în sensul în care Biblia se referă la viață ca la un vis (așa cum întâlnim în convorbirea dintre David și fiul său Solomon).

Despre ființarea lumii de către Dumnezeu și despre măreția divinității întâlnim și în versurile lungului poem „În vremi demult trecute...” (numit de unii editori și “Po-vestea magului călător prin stele” sau “Feciorul de

(continuare în pag. 12)

împărat fără stea"): „Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească / Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit, / Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins / Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins”.

Poemul “Rugăciune” este considerat ca fiind una dintre cele mai frumoase rugăciuni întâlnite în creația marilor scriitori ai lumii. El este renumit și prin aceea că a fost ales și recitat în limba română de către Papa Ioan Paul al II-lea în anul 1999, în Piața Sfântului Petru din Roma. Poezia abundă în termeni bisericești iar sentimentul dominant este cel de smerenie. Rugăciunea propriu-zisă poartă pecetea tristeții, a resemnării caracteristice poetului în anumite momente ale existenței sale zbuciumate. Iată poemul în întregime: “Crăiasă alegându-te / Îngenunchem rugându-te, / Înălță-ne, ne mântuie / Din valul ce ne bântuie: / Fii scut de întărire // Și zid de mântuire, / Privirea-ți adorată / Asupra-ne coboară, / O, maică prea curată, / Și pururea fecioară, / Marie! // Noi, ce din mila sfântului / Umbră facem pământului, / Rugămu-ne-ndurărilor, / Luceafărului mărilor; / Ascultă-a noastre plângeri, / Regină peste îngeri, / Din neguri te arată, / Lumină dulce clară, / O, maică prea curată / Și pururea fecioară, / Marie!”.

Se afirmă despre sonetul “Răsai asupra mea...” că ar fi o poezie cu profund mesaj religios și că ar exprima concepția poetului despre divinitate. Aici eroul liric ni se prezintă într-o ipostază de rugăciune pentru ajutor în momentele grele din viață. Este un soi de rugăciune amară, adresată Fecioarei Maria. Iată poemul redat aici în întregime: “Răsai asupra mea, lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară; / O, maică sfântă, pururea fecioară, / În noaptea gândurilor mele vină! // Speranța mea tu n-o lăsa să moară, / Deși al meu e un noian de vină; / Privirea ta de milă caldă, plină, / Îndurătoare-asupra mea coboară. // Străin de toți, pierdut în suferința / Adâncă a nimicniciei mele, / Eu nu mai cred nimic și n-am tărie, / Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința / Și re-para din cerul tău de stele / Ca să te-ador de-acum pe veci, Marie!”

Partea finală a poemului înglobează partea strict estetică a acestuia. Dar mai există și variante inițiale în care ponderea de judecată este cea religioasă, punând accent pe iscodirea sufletul poetului. Și totuși, varianta finală (versurile strofei a tria) nu lasă prea multă încredere ca având de-a face cu o rugăciune a unui credincios autentic, deoarece poetul pare că se plânge în felul său ca un adept al filosofiei schopenhauriene.

Unii, pornind de la descoperirea făcută de George Călinescu într-un manuscris, că printre exercițiile de limbă latină ale poetului, acesta ar fi transcris rugăciunile *Pater noster* și *Ave Maria* și că, pe aceleași pagini apar și fragmente din “Rugăciunea” sa, susțin că acest poem (între timp devenit celebru datorită papei), chiar dacă este o izbândă artistică, n-ar avea deloc o geneză mistică. Pe aceleași pagini din manuscris întâlnim și o “Invocație către Iisus”, care sună astfel: “*Isuse Hristoase, / Isvor mântuirilor / Și Domn al oștirilor, / De oameni iubitorule, / Mântuitorule*”.

Este însă demn de remarcat că celebrul filolog și lingvist Sextil Pușcariu i-a făcut acestui poem și o subtilă analiză sub aspect eufonic.

Se apreciază - și cred că pe bună dreptate - faptul că la Eminescu, înainte de toate, suverană rămâne poezia.

Pentru că altfel, de pildă, ar fi greu de explicat ce sens ar avea să-l numească pe Iisus Hristos “domn al oștirilor” sau pe Maica Domnului “luciferul mărilor”.

De altfel, se poate observa că în opera poetică eminesciană rugăciunea, de pildă, apare ca motiv și devine un procedeu poetic. De altfel, tema rugăciunii o mai putem întâlni și în poemele: “Înger și demon” (1873) – unde pe fiica unui rege o găsim îngenunchiată și cufundată într-o rugăciune de noapte în fața icoanei Maicii Domnului din “*Doma întristată*”, “De-aș muri ori de-aș muri” (1869) - unde iubita “*veghea în rugă la candela de argint*”, “*Ursitorile*” (1880) - unde iubita adoarme îngenunchiată “*sub candela smerită*” etc.

De pildă, poemul “Înger și demon”, scris în aceeași vreme a primei tinereți, conține, într-o formă mai complicată, aceeași preocupare de problemele vieții religioase. Într-un contrast acut sunt puse în fața altarului credința și speranța Ea - fiica de rege în postura de înger: “*În biserica pustie, lângă arcul în părete, / Genuncheată stă pe trepte o copilă ca un înger; / Pe-a altarului icoană în de raze roșii frânger, / Palidă și mohorâtă Maica Domnului se vede*”, cu ateismul și disperarea celui numit El - demonul: “*Cufundat în întuneric, lâng-o cruce marmurită, / Într-o umbră neagră, deasă, ca un demon El veghează, / Coatele pe brațul crucii le destinde și le-așază, / Ochii cufundați în capu-i, fruntea tristă și-ncrețită*”.

Credința și speranța Ei, înflăcăările în rugăciune, îi dau aripi fantastice ca de înger, pe când El e un demon atras în biserică numai de amorul pentru Ea: “*Ea un înger ce se roagă - El un demon ce visează; / Ea o inimă de aur - El un suflet apostat; / El în umbra lui fatală, stăndărătnic rezemat - / La picioarele Madonei, tristă, sfântă, Ea veghează*”.

La fel se apreciază că și versurile aproape identice din “Sarmis” (1881): “*Căci tu ești prea mult înger și prea puțin femeie*”, sau din “Nu mă-nțelegi” (1882): “*Azi, când ești prea mult înger și prea puțin femeie*”, sau din “S-a dus amorul” (1883): “*Prea mult înger mi-ai părut / Și prea puțin femeie*” nu prea sunt mostre de evlavie, chiar dacă ele apar ca versuri adresate iubitei.

Dintre valorile creștine poetul apreciază cel mai mult îndemnul la iubire, cea mai înaltă formă a existenței umane, și exemplul de sacrificiu a unei persoane reale.

Dacă în poemul “Din lyra spartă” Eminescu ne destăinuie chipul de femeie pe care și-ar dori să-l întâlnească în viață, asociindu-l cu cel pe care Dumnezeu ni l-a lăsat pe pământ prin Fecioara Maria: “*Oare femeia, pe care mie / Dumnezeu sântul o-a destinat, / În patu-aceia de cununie / S-a-nfășurat?*”, în “Mortua est” poetul consideră moartea ca un act suprem de nedreptate, atâta timp cât ea reprimă vieți tinere și pline de candoare: “*Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială, / De ce-ai murit, înger cu fața cea pală? / Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă? / Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?*”.

Trăind o astfel de deziluzie, îndoiala apare aproape firesc în mintea poetului, ceea ce-l determină să se înscrie hotărât în tumultuosul avânt romantic de revoltă și de acuzare a lui Dumnezeu, motiv pentru care unii cred azi că acestea reprezintă pronunțate caractere de ateism eminescian: “*La ce?... Oare totul nu e nebunie? / Au moartea ta, înger, de ce fu să fie? / Au e sens în lume? / Tu chip zămbitor, / Trăit-ai anume ca astfel să mori? / De e sens într-asta, e-ntors și ateu, / Pe palida-ți frunte*”

(continuare în pag. 13)

nu-i scris Dumnezeu”.

În "Dumnezeu și om" (în varianta inițială poemul se numea "Christ" și fusese scris la vârsta de numai 19 ani), Eminescu folosește o temă pe care apoi o va dezvolta în "Epigonii" (1870) cu o altă recuzită, în care poetul, un tânăr ce privește lumea creștină de la înălțimea minții sale raționale, deplânge scepticismul contemporan, punând față în față cele două lumi, a trecutului și a prezentului și cântărindu-le în balanța înțelepciunii: "Astăzi mintea e bogată, dar credința este seacă", sau "Ieri ai fost steaua de aur a mpăraților creștini, / Azi în gura lor profană nu mai ești decât un nume", după ce lumea l-a cunoscut pe cel aducător de mântuire încă de la începutul credinței: "Te-am văzut născut în paie, fața mică și urâtă, / Tu, Christoase, o ieroglifă stai cu fruntea amărâtă".

În acest poem religiozitatea lui Eminescu își găsește anumite puncte de sprijin, chiar dacă poemul în sine este structurat pe un sistem de antiteze, pentru că, cel aducător de izbăvire este prezentat ca un Judecător: „Azi artistul te concepe ca pe-un rege-n tronul său”, tot în finalul poemului poetul nu poate să nu observe decăderea credinței, încheindu-și poemul într-o notă tristă și descurajantă: "Azi gândirea se aprinde ca și focul cel de paie - / Ieri ai fost credința simplă - însă sinceră, adâncă, / Împărat fuși Omenirei, crezu-n tine era stâncă... / Azi pe pânză te aruncă, ori în marmură te taie".

Unii cercetători susțin că anumite epitețe folosite în acest celebru poem nu sunt prea măgulitoare pentru un credincios creștin: "gravura grosolană" ce reprezintă nașterea într-un staul, pruncul născut cu "fața mică și urâtă", semănând cu "o ieroglifă cu fruntea amărâtă", Fecioara Maria "tăcută, țeapănă, cu ochii reci".

Eminescu însă privește cu sfioșenie partea creștină a întregii asfomere de la nașterea Mântuitorului. El reușește să descrie sublim uimirea și umilința magilor în fața misterului întrupării, cei care și-au închinat „înțelepciunii viața lor cea trecătoare”, auzind de nașterea celui „mai puternic și mai mare decât toate pân-acuma”. Și se întreabă: „Fi-va oare dezlegarea celora nedezlegate? / Fi-va visul omenirei grămadit într-o ființă? / Fi-va brațul care șterge-a omenimeii neputință / Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărare? // Va putea să risipească cea neliniște eternă, / Cea durere ce-i născută din puterea mărginită / Și dorința făr-de margini?”.

„Mergeți regi spre închinare la născutul în tavernă” este invitația magilor pentru puternicii acestei lumi, cerându-li-se adorație în fața pruncului, să ia aminte că în fața „Adevărului născut în umilința unei taverne” ei, înțelepții și regii acestui pământ, trebuie să se închine, să ofere daruri, ca să se simtă împliniți.

În poemul postum "Preot și Filozof" Eminescu revine cu noi întrebări despre credința insuflată în oameni de către preoți. Este și acesta un text poetic în care creatorul se expune fățiș, dar sincer, sporind cu noi argumente dezacordul dintre ateul ireductibil așa cum îl creditează unii exegeți și credinciosul fervent cum îl consideră alții. Eminescu vede credința autentică trăită cu discreție în forul interior al ființei sale și mai ales dovedită prin fapte. În fapt, eul liric se situează net de partea filosofiei, socotită și ea mărturisitoare de adevăr. Controversa principală, subliniată excepțional în întreaga confesiune lirică, este aceea dintre gândirea conceptuală a filosofului: "Căci n-avem sfintii voștri, voi ne

muștrați, preoți, / Deși de-a voastră tagmă suntem și noi cu toți..." și cea a preotului, propovăduitor al pil-delor și îndemnurilor religioase. Preotul primește un răspuns polemic la muștrările lui, făcându-se totodată disocierea fundamentală dintre credința afișată și necredința faptei: "De n-o-mbrăcăm în pilde e semn c-am înțeles / Că-n noi este credință, ce-n alții e eres. / Căci eretic tiranul, ce Crucii se închină / Când oardele-i duc moarte și ruină. / În van cu mâini uscate se roagă, țiind strana, / De-asupra lui cu aripi întinse stă Satana. / Degeaba lângă patu-i alături stă sicriul. / Când gloatele-i pe lume au tot întins pustiul. / Ce Dumnezeu e-acela care-ar putea să-l ierte / Că țări întregi schimbat-au în întinsori deșerte? / Și eretic e-acela ce rasa v-o sărută / Când ura-n a lui suflet, e veche, e stătută?"

Poemul „Melancolie”, mai puțin implicat în lămurirea conștiinței și implicațiilor religioase, este o meditație romantică foarte apreciată de criticii literari. Tema scurgerii timpului sub sentimentul straniu al ireversibilității și efectele devastatoare ale acestui fenomen inevitabil creează de fapt mediul propice instaurării melancoliei - stare de spirit pur romantică, dominantă, văzută ca o modalitate de introspecție. Poemul are însă și o secvență lirică specială care descrie un cadru real, cel al bisericii aflate în ruină, care "stă cuvioasă, tristă, pustie și bătrână". Acest loc sacru este supus el însuși destrămării și ironizării. Eul liric cugetă asupra identității confesionale, în timp ce imaginea apocaliptică a credinței se răsfrânge în suspine după fericirea de odinioară. Credința apare motivatoare și creatoare de imagini creștine, de proiectare a lumii îngerești pe pământ: "Credința zugrăvește icoanele-n biserici - / Și-n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici, / Dar de-ale vieții valuri, de al furtunii pas / Abia conture triste și umbre-au mai rămas. / În van mai caut lumea-mi în obositul creier, / Căci răgușit, tomnatec, vrăjește trist un greier; / Pe inima-mi pustie zadarnic mâna-mi țiiu, / Ea bate ca și cariul încet într-un sicriu".

Poemul "Colinde, colinde" este de fapt singurul colind scris de Mihai Eminescu. Rămas cu numai două strofe (inițial au fost proiectate mai multe), poemul, în versuri duioase, cuprinde toată esența marii sărbători a creștinătății: "Se bucur' copiii, / Copiii și fetele! / De dragul Mariei / Își piaptână pletele. / De dragul Mariei, / Și al Mântuitorului, / Lucește pe ceruri, / O stea călătorului".

Bibliografie:

(va urma)

Marieta RĂDOI

A debutat în revista *Ateneu*, în 1981, când avea doar cinci-sprezece ani fiind elevă la un liceu din Onești și membră a cenaclului literar de la Casa Pionierilor, condus de regretatul poet Gh.Izbășescu. După mai multe succese la diverse concursuri naționale, în 1989, reușește să câștige premiul de debut la Editura Junimea, cu volumul *Cheia de aur*. Evnimentele din decembrie ale aceluiași an îi amână, însă, debutul editorial până în 1994, când vede lumina tiparului volumul *Coincidența umbrelor*. Ulterior, a publicat încă nouă cărți de poezie, ultima dintre acestea, *Rujeolă de dat pe buze*, în 2024. Poeziile sale au fost publicate în majoritatea revistelor literare importante din țară făcând parte- așa cum menționa Radu Cârneli- din „*acea restrânsă categorie de poeți a căror creație este lipsită de metafora spectaculoasă (gălăgioasă), beneficiind însă de taina cuvintelor, dând alăturării acestora acea imprevizibilitate care asigură autoarei o indiscutabilă originalitate și esențializare a acestei poetici*”. Este membră a Uniunii Scriitorilor, filiala Bacău, din 2008. (Leonard POPA)

Sunt complice cu cel vinovat
și cu imaginea reflectată
în geamuri.

Am inițiat atacul de cord
și am făcut să pară accident
vascular.

Am conspirat, am deconspirat
și am pus la cale
o capcană verbală,

am pus paie pe roșu să ardă
și am apăsător pe trăgaciul
ultimei fapte.

Sunt condamnat la o viață
îndelungată.
Interminabilul
e cel mai greu de îndurat.

Eram pasibil de executare
silită
în cunoștință de cauză,
și eu țopăiam
de pe o înălțime pe alta
ca sinucigașii
și așteptam să se arunce altul
în gol
să văd cum se face.

Genul programului: dramă
cu acordul părinților.
Vă avertizez, sunt imagini
care ar putea să vă afecteze emoțional!

Iar voi să mă aplaudați
cu o singură mână.

Mașini blindate,
mașini de socotit timpul
rămas,
mărunțișul pe care vânzătoarea a uitat
să-l mai de-a.

Freză electrică,
mașină de tuns șuvițele
minții.
Un necunoscut se învârtă
cu foarfeca
în jurul capului meu.
Mă feresc de filat
și de tunsoarea în scări
care urcă mai sus
de creștetul capului.
De frizer ar trebui să mă tem.

Spațiul dintre tavanul victorian
și podea
începe să ne apese pe creștet,
puțin câte puțin,
va coborî odată cu mărimea noastră
descrescândă
și ne mulțumim cu minimum
de conținut.
Suntem poporul reducerilor
substanțiale,
iar haina se dezbracă
de trup
după ce îl probează.
Se trece de la multiplu la 1
pentru că are felul lui
de a rămâne indivizibil.

Omul își întâlnește zidul
și plânge
pentru că Dumnezeu a făcut
o lume mai rea
decât s-a așteptat,
iar rațiunea nu mai e pură
cum a crezut.

Răscrucea nu mai crede
în cruce,
întunericul se teme de beznă,
conturul nu-și mai amintește
nicio formă inițială.

Femeile ar trebui să salveze
natura umană,
să nască toate odată,
să ne înmulțim precum ciupercile
Pleurotus
după ploaie
într-o lume vegană.

Lucia PĂTRAȘCU

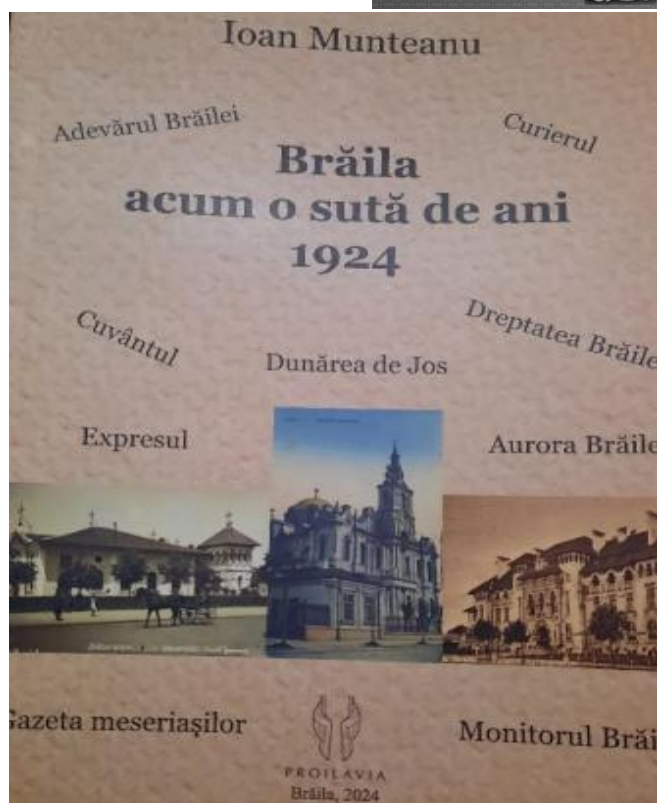
IOAN MUNTEANU - BRĂILA ACUM O SUTĂ DE ANI - 1924

Este cu adevărat remarcabilă „foamea voluptoasă” cu care profesorul Ioan Munteanu, scriitorul prolific, autor al atâtor volume închinată orașului Brăila, continuă să scoțosească în adâncul arhivelor, prin paginile îngălbenite ale publicațiilor vremii și să aducă în fața cititorilor „noutăți învechite” sau „vechituri înnoite”, ce conturează o hartă a zonei noastre brăilene, hartă a întâmplărilor, crescută de-a lungul atâtor ani. O hartă care poate fi privită, în mod normal, geografic, o geografie a atâtor ani. Dar mai ales, o hartă a evenimentelor petrecute în aceste locuri, așa cum ne-a propus scriitorul în cărțile sale. Pornind *de la mic la mare*, de la fiecare colț de stradă, fiecare clădire importantă, edificiu, fiecare parc, strada însăși, ce își primește isoria sa în paginile cărților scriitorului Ioan Munteanu, până la împrejurimile, cartierele, satele, comunele), ori întorcându-se înapoi, din afară-înăuntru, acolo unde se petrec toate întâmplările frumoase sau nu, și care, totuși, vor deveni istorie. O istorie colorată, bogată în surprinzător și continuitate. Totul desenat cu farmec de pașii aceluși șotron, pe care copilăria din fiecare nu-l uită niciodată și ne îndeamnă să-l jucăm mereu. Cititorul interesat va găsi confirmarea acestor afirmații în volumele iscălite de scriitorul Ioan Munteanu, până în anul apariției acestui volum, deoarece ritmul publicării lor, al volumelor sale, este foarte susținut. Și, desigur, va continua.

Volumul „**Brăila acum o sută de ani 1924**”, semnat de profesorul scriitor **Ioan Munteanu**, publicat la editura *Proilavia*, Brăila, 2024, este o nouă invitație la cunoașterea unor lucruri interesante despre ceea ce a fost odată, invitație, pe care autorul o face tuturor celor doritori în a afla lucruri noi

Volumul începe cu o prezentare concisă a locului geometric pe care îl are Brăila în istoria românească, după Unirea de la 1918, cu forma de guvernământ de monarhie constituțional- parlamentară, cu Ferdinand I, Regele României, cu guvernul liberal condus de Ion I. C. Brătianu. Continuă cu Brăila și tot ceea ce are legătură cu acest oraș în anul 1924 și se încheie cu lista de surse documentare, în care sunt menționate presa brăileană, inventare de la fondurile arhivistice ale primăriei, prefecturii și poliției, Monumentele Brăilei și „Galeria oamenilor politici de la începuturi până în zilele noastre”, de Ioan Munteanu. Sunt surse cu care autorul acestui volum se ajută, ca întotdeauna, în prezentarea concretă a vieții reale din acele timpuri.

Cu înțelepciune, autorul, profesorul Ioan Munteanu, i-a dat acestei cărți o formă de almanah, împărțit în peste cincizeci de subtitluri, dintre care cititorul poate alege ceea ce îl interesează privitor la „**viața socială, economică, politică și culturală a orașului**”. Cartea este plină de comentariile autorului, însoțite de „**tehnica fotomontajului**”, cu texte decupate din ziare, mici cupiuri semnificati-

ve, fotografii ale unor clădiri importante, unele prezente și astăzi și funcționale, cum este fosta Școală Normală, azi Spitalul Clinic. Și, desigur, fotografii ale personalităților vremii. Îmbogățit cu dovezi autentice, și acest volum, ca tot ceea ce scrie autorul său, are valoare de moștenire recuperată. Ne îmbogățim cu toții, bucuroși să aflăm lucruri noi, dar și faptul că viața a decurs normal, „**Viață de zi cu zi - botezuri, nunți, decese ale românilor și minoritarilor, aniversări onomastice, baluri.**”

Privind lucrurile din alt punct de vedere, constituindu-se și într-un fel de studiu comparativ, acesta este un volum ce aduce un semnal de atenționare. Ca o paralelă între cei doi ani luați în considerare la distanță de o sută de ani. Cu siguranță că această comparație subtilă ar putea fi făcută între orice an, pe care majoritatea l-am trăit deja și corespondentul său de acum o sută de ani. Ar fi interesant, cu atât mai mult cu cât cartea de față arată cum în anul 1924 au avut loc câteva premiere semnificative („**târnosirea bisericii Sfinții Arhangheli, inaugurarea Băii israelite și a Societății Franco-Române, Progresul de mai târziu, unerea pietrei de temelie a palatului Lyra, licitația pentru Școala Normală de Fete...**”), evenimente ce depășesc net anul 2024 și la care nu de puține ori a participat contribuția generoasă a filantropilor. Dar nu este menirea noastră de a face astfel de comparații. Nu avem nici răbdarea, nici priceperea autorului acestui volum. Este suficient să le aflăm.

Desigur că prezentările făcute de autor în acest volum pot fi considerate doar ale spațiului citadin brăilean (locații, oameni, activități, evenimente), însă prin relațiile de comerț, export-import, călătorii, vase sau vapoare ce colindă lumea, Brăila face legătura cu exteriorul și astfel afaceriștii, prin activitățile lor, devin participanți de calitate internațională. Protipendada orașului iubește occidentul, folosește majoritar denumiri occidentale. De exemplu în Brăila anului 1924 există multe firme, multe

(continuare în pag. 16)

bănci, multe societăți și asociații, și, iată, șase teatre sau săli de spectacol - Teatrul Regal, Teatrul Passalacqua, Teatrul Lux, Teatrul Clasic, Teatrul de *varietăți* (Alhambra și Trocadero), Societatea Filarmonică Lyra. Sunt oaze de cultură, unde spectacolele au ca invitați și artiști români, și artiști străini.

Iar în privința afacerilor, lucrurile decurg după reguli bine stabilite – se înființează societăți de profil, au loc conferințe speciale, se iau hotărâri în concordanță cu legile în vigoare. Orașul este populat cu mulți afaceriști străini, care au găsit aici locul potrivit pentru a deveni armatori, care și-au dorit împământinirea, negustori de cereale, bancheri, mari proprietari de vase comerciale și de agrement, care făceau curse regulate spre marile porturi ale lumii. În acest oraș viața este vibrantă, plină de acțiune, plină de culoare, fără cenușiul repartizat iremediabil orașelor de provincie. La acest fapt a contribuit și statutul orașului de important port, fapt ce s-a dovedit a fi o invitație deschisă tuturor celor îndrăzneți, care au întreprins aici afaceri profitabile. După eliberarea de sub ocupația turcă, aici s-au stabilit greci, evrei, armeni, care au devenit armatori, negustori de cereale, proprietari de vase, șlepurii și vapoare, proprietari de bănci, afaceriști care au contribuit la înflorirea orașului. Chiar dacă anul 1924, luat ca termen de comparație, nu a fost un an de frunte, cititorul interesat va înțelege importanța tuturor acestor activități economico-financiar-sociale pentru oraș sau pentru dezvoltarea sa ulterioară. Autorul alege anul 1924, acum o sută de ani (cum arată și titlul volumului! - parcă pentru a înțelege și noi cum stăm!) și îl aduce în fața cititorului cu tot ceea ce a fost semnificativ în desfășurarea lui. Este un demers în care, ca întotdeauna, se ajută cu mărturiile de arhivă, ce au păstrat intacte unele dovezi, adeverind faptul că, acum o sută de ani, aici a fost o viață bogată, intens legată de frumoasa devenire a acestui loc. Evenimente, știri de tot felul, inaugurări, falimente, spectacole, căsătorii, decese, crime pasionale, tot acel melanj ce face farmecul amintirilor și ne arată faptul că preocupările oamenilor bogați sau săraci erau asortate cu obiceiurile și vremurile pe care le trăiau.

Acest volum este o lucrare în care atitudinea autorului pare neutră, deoarece scrierea sa prezintă starea de fapt a Brăilei anului 1924 cu aspectele sale sociale-economice-politice-culturale, așa cum au fost ele, dar și cum au relatat-o publicațiile vremii. Și, totuși, profesorul Ioan Munteanu, acest definitiv îndrăgostit de Brăila, prin inventarierea acestor aspecte, dorește să arate că acest oraș, port la Dunăre, a avut mereu o viață interesantă. Numai inteligența și discernământul autorului selectează din materialul avut la dispoziție, tot ceea ce poate fi mai interesant și reprezentativ pentru a accentua interferența între vremuri și preocupările trăitorilor brăileni definitivi sau vremelnici, bogați sau săraci. Măiestria scriitorului Ioan Munteanu de a alege și a așeza știrile într-o anumită ordine dau și acestui volum aspectul de carte care se prezintă singură, devenind ea însăși un interlocutor capabil de a impresiona cititorul cu ademenirile sale, de a-l face **„turist în orașul natal...într-o hoinăreală de plăcere.”**

Așa cum arată autorul, volumul acesta, un **„Documentar jurnalistic, completat și actualizat”**, este **„îndemn la cunoaștere a unei file din istoria Brăilei noastre...”**

Mónika TÓTH

Singurătate

Mi-a înflorit teiul din grădină
Aș vrea să spun cuiva
Însă sunt singur.

Timpul

Timpul respiră ușor.
Frunzele aurii împodobesc casa.
Ciudatele poeme se odihnesc în
umbra catifelată a pădurii.
Azi, sufletul și inima mea
nu ard de singurătate și suferință.

O zi perfectă

Ce iarnă frumoasă
stăm unul lângă altul
privim zăpadă

Iarnă

E iarnă
în sufletul meu este ger.
Cât aș vrea să fiu acum lângă tine

Nefericirea mea

Nefericirea mea
este scrisă pe nisip
orice picătură de apă
e scrisă pe vânt
și orice adiere

Fără titlu

Haiku nesfârșit,
nicăieri cuvintele,
numai iubire

Despre poezie

Poezie
poezie doar în pieptul tău,
mă simt bine,
iubită, ocrotită, împlinită și fericită

Stare

Nu mai am nimic să-ți spun
s-au terminat cuvintele mele
stau lângă cutia amintirilor
cu ochii în soare

Nicu BREZOIANU

Pedagogia optimismului

Gradul de civilizație al unui popor este determinat și de modul în care își gestionează deșeurile. Elveția, țara locuitorilor cu un standard ridicat de viață, se înscrie în rândul acestor comunități. Astfel, în fiecare unitate administrativă găsești centre comunale pentru colectarea și reciclarea selectivă a deșeurilor (*les déchetteries*). O altă caracteristă o reprezintă spațiile special amenajate pentru donarea cărților (*boîtes à livres*), care de asemenea nu lipsesc din nicio localitate, indiferent de mărimea demografică. Este posibil ca la firul ierbii, elvețienii să nu mai fie preocupați de posedarea în spațiul conjugal a unor biblioteci consistente, dar mai degrabă înclin să cred că spiritul lor comunitar dezvoltat și de înțajutorare organizată determină mai degrabă existența acestor chicinete literare special amenajate pentru redistribuirea publică a culturii către cei interesați. Studiindu-le de câțiva ani, mi-am dat seama și ce preocupări intelectuale au unii locuitori ai localităților din zona franceză (Suisse Romande) a lacului Lemman. Asemenea *boîtes à livres* consistente am întâlnit la Veyrier, Rolle, Gland, Bursin, Versoix, Coppet, Tartegnin, Founex, Nyon, Morges etc. La Mies, lângă Geneva, am descoperit spre surprinderea mea un asemenea spațiu literar amenajat chiar în centrul de reciclare a deșeurilor, oferindu-mi o surpriză. O carte al cărei autor (*auteur de jeunesse*) și editor francez, Martin Page, mi-a atras atenția acum câțiva ani cu un roman tradus și în limba română, *M-am hotărât să devin prost* (*Comment je suis devenu stupide*).

Romanul *La folle rencontre de Flora et Max*, (*Întâlnirea nebună dintre Flora și Max* - traducere personală) descoperit la Mies a fost scris în tandem cu soția sa, scriitoarea Coline Pierré și a apărut în 2015, la editura *L'école des loisirs*, fiind republicat în 2018 la aceeași editură în colecția *M+poche*. Dacă încercați un joc de imaginație cu ajutorul titlului și intuiți o poveste nebună de dragoste între doi adolescenți, vă înșelați. Flora și Max sunt elevi de liceu și se confruntă cu probleme specifice tot mai frecvent acestei vârste: bullyingul la nivelul școlii, anxietatea, depresia, însingurarea, neadaptarea la tumultul vieții cotidiene. Ca structură este vorba de un roman epistolar. Cele două personaje, surprinzător, comunică într-un mod clasic, prin scrisori. Situația impune acest lucru, atât Flora cât și Max sunt privați de libertate. Flora ispășește o pedeapsă de șase luni în închisoare, deoarece, nemiisuportând bullyingul la care era supusă la liceu, și-a lovit o colegă provocându-i o stare de comă prelungită. Max este prizonierul propriei angoase, o stare emoțională negativă determinată de aversiunea față de practica pedagogică conservatoare a instituției școlare, motiv pentru care și-a autoimpus izolarea la domiciliu sub supravegherea unui psiholog. Cartea se citește ușor, deoarece scrisorile sunt rezonabile ca dimensiuni (număr de cuvinte) și se remarcă prin noutatea informațională transmisă etapizat, acompaniată de un fond polifonic emoțional, determinat de evenimentele care se derulează și poziționarea Florei și a lui Max față de acestea. Suntem introduși treptat în viața individuală a celor două personaje și, prin comunicarea care se înfiripă, se țese o poveste comună imbricată

cată cu sentimente contradictorii, empatie, frustări, angoase, idei și proiecte pentru viitor. Max auzise în timp ce încă frecventa cursurile liceale despre situația Florei. Ulterior, din mediul on line aflase cu surprindere că fusese reținută și se hotărăște să-i scrie. O face într-un mod ambiguu inițial, naiv dar, totodată, profund. Își începe prima scrisoare, din 11 octombrie declarându-se surprins: *Nu știam că fetele merg la închisoare*. Explică de ce inițiază demersul comunicării cu Flora (*Trebuie să vorbesc, și nu pot vorbi decât cu oameni care îmi seamănă*). Finalul primei scrisori denotă și încercarea de empatizare și încurajare a viitoarei partenere de dialog: *Mă întreb cum arată viața ta de zi cu zi. Sper că nu este prea dură. Mult curaj. Max!*

Flora îi răspunde pe 15 octombrie și se arată încântată, deoarece, până atunci, primise doar scrisorile părinților, iar prietenele o ocoleau de când dobândise statutul unei infractoare. Și îl previne pe Max că aceste scrisori sunt desfăcute deoarece, *Dreptul la libertate nu există, totul este controlat*; fiindcă *închisoarea este considerată o lume a delincvenților nu a fetițelor cumini*. Aflăm totodată că pentru Flora *închisoarea este un univers străin dar nu prea diferit față de liceu*. Treptat cei doi își prezintă spațiile concentraționale în care își petrec timpul, preocupările, temerile și își conturează un viitor educațional comun. Vom constata că nu avem de-a face cu structuri juvenile greu educabile, ci cu adolescenți sensibili, asertivi, preocupați de anumite aspecte ale vieții cotidiene și de viitor. Cei doi se diferențiază prin hobby-urile pe care le au, dar au și puncte comune, fiind de acord că activitatea educațională organizată la nivel de masă este lamentabilă și nu corespunde preocupărilor generației lor.

Max are un motan pe care îl îngrijește cu răspundere, în fiecare dimineață hrănește păsările ce-i vin la

(continuare în pag. 18)

Max are un motan pe care îl îngrijește cu răspundere, în fiecare dimineață hrănește păsările ce-i vin la pervazul ferestrei, cântă la ukulele, își pregătește lecțiile (periodic este verificat de un inspector) pentru a putea promova într-o clasă superioară

Preocupările Florei sunt limitate în funcție de constrângerile închisorii. Internetul îi lipsește, computerul i-a fost controlat și parolat, imposibil, în asemenea condiții, să se logheze la o rețea de socializare. Îi lipsesc batistele cu miros de eucalipt, pădurea, prăjitura cu cireșe, internetul, biblioteca și discurile, instrumentul muzical preferat, rochiile, clătilele, stiloul. În ciuda acestor lipsuri, urmează cursurile clasei terminale pe care le primește prin corespondență, deoarece vrea să termine *cât mai repede posibil cu școala*. Când este deprimată, confecționează marionete din șosete, printre acestea și marioneta poetei americane Sylvia Plath pe care o admiră, ceea ce explică motto-ul acestei cărți – *Nu există nicio cale în afara spiritului ?*, Apprehension/ Sylvia Plath) și îl citește pe Fernando Pessoa. Lucrează la un film dedicat femeii, își pregătește examenele de la finalul liceului și încearcă să cultive amicitia deținuților care îi sunt în preajmă.

Relația de prietenie dintre cele două personaje se consolidează treptat și depășit fiind planul realității cotidiene, încep să-și gândească viitorul. Max se bucură deoarece această corespondență *nu este în zadar* și încurajările Florei l-au determinat să-și inventeze un viitor posibil, să-și continue individual studiile, să se acomodeze cu viața de adult, deoarece nu va putea rămâne toată viața în casa tatălui său. Chiar dacă, psihic și fizic, nu a reușit să depășească bariera imaginară a camerei în care s-a autoexilat, pentru a participa la înmormântarea bunicii, sfaturile prietenei sale i-au fost de ajutor pentru a găsi o soluție onorabilă. A înregistrat pe telefonul tatălui o melodie cântată la ukulele și a confecționat o marionetă după modelul păpușii Silvia Plath confecționată de Flora, pentru a-l reprezenta la acest trist eveniment: *Îți multumesc pentru ideile tale, mulțumesc mult... Mama mea a filmat înmormântarea. A fost emoționant. Tătl meu a așezat marioneta care mă reprezenta pe marginea mormântului și a dat drumul înregistrării muzicale. Am plâns.*

Treptat, în mintea lui Max, se naște ideea organizării unui spațiu, în afara școlii, în care elevi ca ei (cu probleme de adaptare) vor putea să se întâlnească pentru a studia. Consideră un asemenea spațiu necesar deoarece, în ciuda faptului că îi place să învețe, nu suportă: *climatul obscur și concurențial al școlii. Acolo, toată lumea e deprimată, în primul rând profesorii și, mai cu seamă, cei mai buni dintre ei*. Flora este entuziasmată de această idee genială, consideră că: *sigur există și alți liceeni care urmează cursurile prin corespondență, trebuie doar să găsească modalitatea pentru a-i contacta*. La aceste cursuri s-ar putea preda, după părerea ei, și altfel de materii, față de învățământul obișnuit: *am putea vorbi despre cărțile care ne plac și despre pasiunile noastre*.

Autorii romanului au experiență în elaborarea literaturii pentru tineri și surprind obiectiv în acest roman, prin Flora și Max, carențele sistemului de învățământ liceal, devenit în ultima perioadă în multe țări, o formă vetustă, cu valențe carcerale, care nu ține cont de perso-

nalitatea fiecărui elev, de dorințele și înclinațiile acestora, fapt preconizat de psihologul american Howard Gardner prin *Teoria inteligențelor multiple*.

Noua idee îl motivează pe Max și îl determină să acționeze. Postează on-line anunțul prin care caută parteneri pentru planul lor educațional: *Căutăm elevi de nivel liceal, doritori să participe la crearea unei clase alternative, pentru a putea lucra împreună. Această clasă ar putea fi interesantă pentru cei cu fobii sociale, depresivi și toți cei care nu se simt în largul lor la liceu*. Problemei spațiului i-a găsit o soluție, o sală de clasă, oferită gratuit într-un azil de bătrâni, pensionarii îngrijiți acolo fiind bucuroși să se simtă utili. Poate părea surprinzătoare această întorsătură a subiectului, dar autorii deschid, nu întâmplător, un plan nou de acțiune deoarece cele două categorii partenere, liceenii și pensionarii sunt două categorii sociale neglijate în societatea contemporană. Liceenii sunt uniformizați în malaxorul unui sistem educațional constituit pe baza unor șabloane imuabile, iar pensionarii sunt considerați o masă umană neproductivă care trebuie susținută prin pensii și asigurări de sănătate, o povară financiară.

În finalul romanului, Flora este preocupată cu eliberarea ei condiționată, dar nu neglijează realizările lui Max referitoare la noul tip de școală pe care și-l dorește. Max a găsit deja trei parteneri care nu suportă competiția și nu acceptă încorsetarea instituției liceale care funcționează ca o *uzină*. Cei trei au preocupări diverse și ar dori să se poată ocupa de hobby-urile lor. O fată dintre cei interesați de clasa de studiu propusă de Max și de Flora este preocupată de ornitologie, alta iubește limbile străine și vorbește chineza, italiana, portugheza, iar băiatul cântă la chitară muzică folk și nu este interesat de programa cursurilor de la liceu. Într-un final, cei doi își conving părinții de viabilitatea proiectului lor și aceștia înțeleg că acceptul lor este soluția benefică pentru viitorul propriilor copii. Max se întâlnește cu o duzină de pensionari dornici să îl ajute, și treptat prinde curaj, reușind să ia pulsul lumii exterioare. Flora propune un orar al activităților oferindu-se să predea cursuri de creativitate digitală, să vorbească despre animalele din zona montană, să prezinte filme și cărți. Max se poate ocupa de atelierele de croitorie, bucătărie și ukulele. Pe 24 februarie, Max îi trimite ultima scrisoare Florei, prin care o anunță că cineva asemănător unui *ibex din Pirinei, în hanorac* o va aștepta la ieșire. Flora îi răspunde pe 26 februarie, cu o seară înainte de ieșirea din închisoare, cu speranța că *lumea s-a schimbat puțin în absența ei*. Intuim că este vorba de o schimbare în bine, deoarece, în ciuda situațiilor bizare în care s-au aflat, cei doi rămân hârtia de turnesol cu ajutorul căreia autorii au scanat anumite carențe ale lumii care-i înconjoară.

Citind acest roman intuim experiența literară a celor doi autori (considerați *autori ai adolescenților* prin titlurile publicate și preocupările lor editoriale) și cunoașterea profundă a problemelor tinerilor pe care le tratează cu profesionalism, apelând în final la un panaceu necesar vindecării celor două personaje, optimismul. Putem surprinde o anumită pedagogie a succesului la care recurg Martin Page și Coline Pierré necesară stimulării adolescenților. Aceștia nu accentuează tușele psihologice negative și nu dramatizează situația în

(continuare în pag. 41)

Violeta COPĂCEANU

PERSONALITĂȚI TECUCENE - OVID CALEDONIU

Zi de toamnă rece, în care soarele doar poleia aleile dezbrăcate de frunze ale parcului Alexandru Ioan Cuza din oraș. Pe alea cu busturile personalităților care au viețuit sau doar au trecut prin micul oraș de pe malul Bârladului, se adună scriitorii să depună coroane la bustul lui Conachi.

Nu trec neobservate nici celelalte busturi din perioade atât de diferite, încât te întrebi după ce criterii au fost așezate în această ordine. Însă nu asta este important, ci întrebarea care a răsunat, dintr-o dată: Cine a fost Ovid Caledoniu?

Din oraș fiind, te întrebi de ce alții nu-l știu, apoi îți spui că de fapt, în orice oraș ajungi, e imposibil să nu scoți de câteva ori telefonul ca să cauți informații despre o statuie, un nume auzit, o denumire de instituție sau de stradă, știind că a reprezentat ceva important pentru localitatea respectivă.

Răspunsul a venit sec: A fost poet și profesor de limba română, care a predat mulți ani la o școală din oraș. Desigur, nu era nici momentul și nici programul nu permitea o detaliere a personalității lui Ovid Caledoniu, însă doar la atâta se rezumă viața unui om care a avut o activitate literară și socială? Ce a lăsat în urmă? Ce gânduri i-or fi tulburat nopțile de veghe? Ce oameni a cunoscut și ce destine o fi influențat cu prezența sa?

Ovid Caledoniu (pseudonimul lui Jean Florea Georgescu) s-a născut la data de 22 martie 1914, la București, într-o familie în care tatăl – Tănase Georgescu – și mama - Varvara - erau funcționari. A urmat cursurile liceale la București.

Debutul în poezie a avut loc în anul 1933, când a publicat în revista „Pegas”.

În anul 1935 l-a cunoscut pe Vintilă Horia, legând o frumoasă prietenie care a durat până la sfârșitul vieții, în ciuda distanței geografice. (Vintilă Horia trecuse din Austria - era atașat de presă la ambasada României din Viena - în Italia, de unde avea să emigreze în 1948 în Argentina).

Editorial, a debutat cu volumul de versuri „*Endymion*”, în 1937. Era considerat un poet rafinat și sensibil, în versurile sale putându-se remarca influențe din Blaga și lirica romantică germană (Rilke).

O cronică elogiativă a fost publicată în revista literară „*Munții Apuseni*” (sept. 1938) de către Ion Țoltescu – Văleni: „Această carte este un peisaj liric cu largi rezonanțe de imagini, unde poetul aduce alături de tristețe, ecoul aurilor sufletești: „[...] Prin ierburi timpul își năruie tristeți/ [...] Cu fruntea mă lovesc de vânt și aurore (Dimineața de iunie)[...]”

Poetul și-a încrustat versurile în nestematele tristeților pe care le-a presărat pe pajiștea întinerită a visătoriei. [...] Fiecare simțământ, fiecare tresărire de muzică, fiecare

Poetul Ovid Caledoniu

svon lăuntric al poetului este cauzat de peisaj, este înrudit cu adierea exteriorului cernit peste genele sale.[...]

Întreaga carte este un moment grav de reverie ce te mână către poarta de argint a marilor dezlegări și acest merit constituie condiția esențială a unei cărți de poezie bună.

Forma pe care poetul și-a ales-o este cea mai fericită... Concentrată, sugestivă, sobră...te face să te crezi într-un altar ce-ți umple genele cu răceala aceea hărică a cuvintelor puține, bogate în înțelesuri.”

După opt decenii, un alt scriitor venea să interpreteze conținutul primului volum de versuri al lui Caledoniu: „Versul său e melodos și cumpănit, fără să pornească în galopuri exorbitante, ci păstrează o tonalitate elegiacă și potolită, sugerând o foarte lentă sfâșiere petrecută într-un spațiu eterat și ideal („Surâsul pal să-l vezi prin degete jucând/ Să-l chemi în cântec, să-l fâlfâi la soare,/ Mugurii-n sevă s-a doarmă până când,/ Privești liniștită pasărea cum moare” – „Cântec pentru fata cerului”). Crește și se formează intelectual într-un climat cu o evidentă orientare creștină, dar această primă carte nu e una de exuberanțe autohtoniste sau religioase. Sigur, afinitățile sale culturale îl apropie de tradiționaliști, însă idealul care îl animă e mai curând unul de puritate și melancolie estetizată, în spiritul filosofiei blagiene.” – Claudiu Komartin (Rev. Vatra, Nr. 4-5, 2018)

Ovid Caledoniu a legat numeroase prietenii cu tineri scriitori ce îi împărtășeau orientarea, care gravitau, ca și el, în jurul valorilor susținute de revista *Gândirea*. Cu Virgil Carianopol, Miron Suru și Vintilă Horia aveau să fondeze, în 1939, o publicație cu program și țeluri proprii, *Meșterul Manole* (1939-1942), care a militat pentru integrarea europeană a culturii românești. Programul a fost elaborat de

(continuare în pag. 20)

Vintilă Horia, (cunoscutul autor de mai târziu al romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*) care a formulat principiile direcții ale revistei (manifestul *Meșterului Manole* fiind publicat mai întâi în 1938, în *Decalog*), *însă dintre colaboratorii revistei făceau parte și* Ion Șugariu, Horia Nițulescu, Axente Sever Popovici, Ștefan Baciu.

„În jurul acestui mit se organizează deci o spiritualitate profund atașată de spiritualitatea națională, cu un adânc fond folcloric, dar, în același timp, cu o largă deschidere spre universal” - scria Alexandru Husar, rezumând textul programatic „*Cuvânt deschis pentru călătoria noastră*”

Apărută în anul începerii celui de-al doilea război mondial, revista *Meșterul Manole* a apărut în treisprezece numere, scoase de Tipografia Cărilor Bisericești.

Tot în această perioadă, urma cursurile Facultății de Teologie, pe care a absolvit-o în anul 1939. A colaborat la revistele: „Curentul magazin”, „Dacia rediviva”, „Făgetul”, „Frize”, „Gândirea”, „Îndreptar”, „Înnoirea”, „Litere”, „Muguri literari”, „Orion”, „Pegas”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Semne”, „Universul literar”, „Veac nou” etc.

Al doilea volum de poezii, intitulat „*Vrăjitorul apelor*”, a apărut în anul 1942 la prestigioasa editură a Fundației Regale pentru Literatură și Artă. Spicuind dintr-un articol semnat de Claudiu Komartin și apărut în Revista Vatra, (nr. 4-5/2018, pp. 147-149) aflăm că Vrăjitorul apelor „este o carte în linia liricii religioase și metafizice cultivate de gândiriști, Caledoniul părăd că a făcut un pas înapoi față de debut în favoarea tendinței dominante a tradiționaliștilor. Nu e greu de ghicit că cele 32 de texte din *Vrăjitorul apelor* au o tramă amoroasă (cartea îi este dedicată pictoriței Mica Șerbu) – este volumul unei „întinse Singurătăți”, doldora de zări, stele și tristeți, iar poezia se convertește într-o terapeutică („tămăduirea” este căutată cu înfrigurare în mai toate poeziile de aici). Intimitatea vulnerată a lui Caledoniul este reținută mereu în retortele profesiei sale de credință (credința autentică a unui om blând și sensibil) și de aceea nu își permite să renunțe nici un moment la o gesticulație previzibilă ce încearcă să comunice, în cele din urmă, un fior de natură religioasă. Prea sincer și inhibat ca să facă poezie mare, Ovid Caledoniul rezolvă cu această carte o posibilă dramă personală, și nu o face în spiritul „tradiționalismului predicant”.

În anul următor (1943) a apărut la Editura Librăriei Pavel Suru antologia „13 poeți, 13 poezii de dragoste”, coordonată de Ovid Caledoniul împreună cu Ștefan Baciu și Vintilă Horia, antologie ce mai cuprinde, pe lângă poeziile coordonatorilor, poezii de Virgil Carianopol, Gherghinescu Vania, Ion Aurel Manolescu, Petre Păulescu, Teodor Scarlat, Ștefan Stănescu, Simion Stolnicu, Gh. Tuleș, E. Ar. Zaharia, această antologie fiind o dovadă incontestabilă că scriitorul Ovid Caledoniul nu era un individualist, ci, dimpotrivă, încerca să promoveze mai mulți dintre scriitorii acelei perioade.

În același an Ovid Caledoniul a publicat „*România – hotar de răsărit al Europei*”.

Un an mai târziu, a absolvit și Facultatea de litere din București, iar după întoarcerea armelor din 23 august 1944, tânărul scriitor Ion Caraion, s-a grăbit să scrie un articol, un adevărat rechizitoriu intitulat „Români, miniștri ai Germaniei” (publicat în Revista „Fapta” din 19 septembrie 1944) inamicilor literari și ideologici, numindu-i „misi-

onari hitleriști”: „Bubele altarelor, sucursalele fascismului, «naționaliștii» cu rente, cu moșii, cu acareturi, ascunși după opinii care au sângerat pe fruntea și tâmpilele lui Hristos (...)”.

Printre cei denunțați, pe lângă Blaga, Aron Cotruș, Nichifor Crainic, Vintilă Horia sau Pamfil Șeicaru, se numără și Ovid Caledoniul, ca ziarist la *Muncitorul român* condus de Pan Vizirescu. Începuse deja represiunea scriitorilor asimilați fascismului cauzată de activitatea lor din timpul războiului, chiar și fără să fi făcut vreun fel de propagandă legionară. Cei care puneau în centru naționalismul și ortodoxia purtau, automat, un stigmat ideologic, fiind considerați a fi în tabăra celor învinși.

Dacă în perioada interbelică, numele lui Ovid Caledoniul era frecvent întâlnit în revistele literare, după articolul respectiv pare să fi intrat într-o perioadă de izolare autoimpusă, întrucât se simțea vizat și amenințat.

Căsătoria lui Ovid Caledoniul cu profesoara Clemanșa Ghilț (care preda franceză și italiană la Liceul „Unirea” din Focșani) a fost încă un motiv care a grăbit plecarea din București.

În 1946, după nașterea fiului său, Alexandru-Cristian, a devenit profesor de limba română și religie la gimnaziul din Nicorești, un loc retras în care poetul Ovid Caledoniul și-a pierdut urma, devenind profesorul Jean Florea Georgescu.

Într-un articol din Revista Vatra (nr.4-5, 2018), Claudiu Komartin a menționat un episod despre o întâlnire dintre Zaharia Stancu și Ovid Caledoniul: „În 1947, într-o vizită la Nicorești, Zaharia Stancu, recunoscându-l pe poetul pe care îl cunoscuse cu ani în urmă în București, exclamă: „Dumneata, aici?!” – întâlnire rămasă, din fericire pentru tânărul profesor, fără urmări.”

În ianuarie 1948 s-a născut al doilea copil al soților Georgescu, Ileana; era anul în care, prin Decretul nr. 175, învățământul a fost laicizat, iar Religia scoasă din rândul obiectelor de studiu. Jean Florea (Ion) Georgescu a rămas atunci profesor de limba și literatura română, la Tecuci, unde a trăit până la sfârșitul vieții. În acea perioadă, singurele sale tangențe cu viața scriitoricească au fost ședințele cenaclului literar tecucean „Calistrat Hogaș”, pe care-l frecventa.

Despre aspectul fizic al poetului sunt puține mențiuni, prima, de la mijlocul secolului al XIX-lea, fiind cea a lui Alexandru Paleologu: „Pe Vintilă Horia l-am cunoscut într-o zi, prin februarie 1938, în redacția proaspăt înființatei reviste *Universul Literar*, proaspăt reînființate mai exact, o conducea fiul lui Stelian Popescu, Victor Popescu, care fusese coleg de clasă cu mine (...). La prima întâlnire cu ceilalți colaboratori, m-a frapat prezența unui tânăr, mai în vârstă decât mine cu vreo trei-patru ani, foarte distins, cu o voce foarte frumoasă, într-un grup cu alți colegi de generație de-ai lor, mai vârstnici decât mine, poetul Ovid Caledoniul (...)”.

Mult mai târziu, după decesul lui Ovid Caledoniul, Vintilă Horia a scris câteva pagini emoționante și prețioase într-un text memorialistic („Suflete cu umbra pe pământ”, publicat în octombrie 1986 într-una dintre revistele exilului, *Cuvântul românesc*, și reluat în volumul *Contra naturam*) ce fixau figura prietenului său, așa cum și-o amintea de la începutul prieteniei lor (căci nu îl

(continuare în pag. 21)

mai văzuse din 1944, de când plecase din țară): „Avea ochii albaștri, ai mamei îmi închipui, care-i dădeau privirii o timiditate îngerească; avea vocea puțin stinsă, parcă formată din nuanțele albe din care-i era făcută fruntea, un om întreg și pur, incapabil de îndoieli și de piedici, de trădări sau de zăzanii”.

În 1973, Ovid Caledoniu a publicat un nou volum de versuri, *Pasărea de foc* (Junimea, 1973), „în care se găsesc câteva frumoase poeme de maturitate, trădând aticismul și sobrietatea de modă veche a unui poet călit, pe care experiența l-a înarmat cu răbdare și solicitudine” (C. Komartin – Rev. *Vatra*), însă n-a mai reușit să pătrundă într-o lume literară de care se izolase în urmă cu aproape trei decenii.

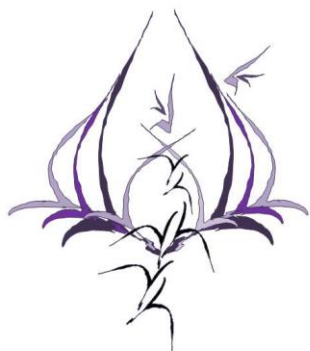
A încetat din viață în data de 15 ianuarie 1974, cu câteva luni înainte de a împlini 60 de ani.

La opt ani după aceea, Vintilă Horia a publicat în Revista *Ethos* (nr. 3, Paris, 1982) una dintre scrisorile adresate prietenului său, Ovid Caledoniu, în care evocă cu un fel de seninătate, de împăcare cu trecutul: „Eram într-o vreme despărțiți. Ți-ai aduci aminte? Tu, Ștefan Baciuc și cu mine. (...) Eram foarte tineri și credeam enorm în propriile noastre forțe, destinate a schimba nu numai viitorul poporului român, în limba căruia ne scriam poemele, dar și viitorul omenirii, în limba căreia ne gândeam poezia. Eram toți trei fără partid, ca aproape toți cei de la *Meșterul Manole*, deci de neiertat, în vecii vecilor de neiertat pentru unii și pentru alții (...). Ți-ai aduci aminte? De la tine am învățat să citesc pe Rilke, de la Ștefan pe Trakl. Eu v-am vorbit de Papini și de Baudelaire.”

Din anul 1998, la propunerea Prof. Univ. Constantin Ciopraga de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, a d-nei director Manole Elena și a d-lui Prof. Ionel Savitescu, școala a luat titulatura scriitorului Ovid Caledoniu, în memoria scriitorului Jan Georgescu, în semn de respect și considerație pentru cariera de profesor de limba și literatura română.

În 2014, la împlinirea a o sută de ani la nașterea poetului, a apărut, prin grija fiicei poetului, doamna Ileana Tulică, volumul *Amiază absolută*, cuprinzând 70 de poeme rămase într-un manuscris predat editurii Cartea Românească în 1972.

Prin toate aceste demersuri făcute de urmași, numele poetului Ovid Caledoniu rămâne în memoria tecucenilor, ocupând locul binemeritat pe Aleea personalităților.

Ovid CALEDONIU

ZI DE TOAMNĂ-N CAUCAZ

O frunză cade și altele se-alungă,
Încet, pe-un drum la Răsărit ce crește.
O, spune-mi inimă, cine să ne-ajungă,
Nu peste toate luna, azi, strălucește?

Întind, sfios, o mână. O ce grădini cerești!
De-o nesfârșită-aromă sufletul mi-l umple
Ca o răcoare, calmă, în care simți că ești,
Singurătate, clară, ce urcă pân' la tample.
Printre copaci poetul își duce-ncet povara
Întoarce vremi cu fața spre apele mirării,
Ca-ntr-o oglindă-și vede iubita, lanul, țara,
Și steaua ce-ntârzie și umbra înserării.

Kamensk, Septembrie 1942

(Din volumul *România – hotar de răsărit al Europei*)
Publicat în revista *Gândirea*, 1942

VULTUR PE CRESTE

Sunt
cel care vorbește despre statuia
prezentului ca de-o minune aparte,
purificați printr-o nouă iubire
oamenii sunt jumătate aici,
jumătate în câmpiile Elizee
ale viitorului și cântecul curge
ca apa din stânci, trebuie numai
să-ntinzi mâna.

Sunt
cel care mă aflu la porțile
noptii, nu duc în saci singurătatea,
o mână ne scrie numele pe cer
cu sânge cald de cerb înjunghiat
și grădinile au suflute de foc,
rodesc în pământul acesta de
țară valahă cu merele de aur
în pieptul oricui.

Sunt
cel care rupe pâinea fierbinte
a fiecărei clipe, muntele viu,
soarele strânge-n brațe dimineața,
purificați printr-o nouă iubire
oamenii sunt jumătate aici,
jumătate în câmpiile Elizee
ale viitorului și cântecul curge,
trebuie numai o inimă de
vultur pe creste.

(Din volumul *Pasărea de foc*, Junimea, 1973)

George TEȘLEANU

Între ființă și neființă

Ședeam pe marginea unei prăpăstii și contemplam în gol. Nervozitatea și extazul se dizolvau în proporții egale și începeau să îmi satureze organismul. Fără să am vreun control asupra lor, picioarele mi se bălăngăneau și loveau ritmic în peretele de sticlă. Un ritm sacadat, care îmi făcea inima să tresară la fiecare bătaie din călcăie.

Strălucirea stâncii de cristal începea să mă seducă: "Oare am formă? Sau sunt un doar banal gând amorf? Dar culoare am? Poate sunt albastru? Sau poate sunt un pinguin? O scurtă privire nu poate răni pe nimeni." Însă o senzație de pericol s-a strecurat îndată în mintea mea: "Dar oare reflexia din această oglindă nu se va afunda în uitare?"

O voce mică încerca să îmi răspundă vag, dar răspunsul era prea imprecis pentru a mă calma: "Cine ești tu să riști? Un biet gând proaspăt creat nu își poate periclita existența pentru o simplă curiozitate. Uită!" Această gândire duală începea să se macine pe sine, iar dinții mei să îmi macine degetele. Încercând să trec peste și să îmi maschez curiozitatea, îmi ocupam mintea cu orice gând, oricât de ciudat ar fi fost.

O serie de întrebări fără sens începeau să mi se înfiripe în minte: "Oare eroii pot apărea fără zei? Dar zeii fără oameni? Dacă eroii sunt oameni și oamenii eroi, cum pot apărea oamenii fără zei și zeii fără oameni? Înseamnă că eroii sunt doar o plăsmuire a imaginației? Sau zeii? Oare eu voi fi fiind erou sau zeu?" Singura mea certitudine era că eram plăsmuirea a doi oameni. O fantasmă creată din neant. Un gând încă nematerializat.

În fața mea se întindea abisul creației, un abis îmbietor și efemer. Ca să nu mă mai ispitească, am închis ochii, dar acest lucru nu a făcut decât să îi amplifice chemarea. Simțeam cum corpul îmi tremură ușor, iar dorința de a trece frontiera dintre neființă și creație se prelingea prin vene.

Deodată, am simțit cum gândurile celor doi oameni începeau să prindă formă în spatele meu: "Vom plăsmui o nouă ființă. Nu contează ce formă va avea. Chiar dacă nu îl modelăm corect, v-a fi al nostru. Cu picioaroane roz sau cârje albastre, noi tot îl vom iubi." Gândurile lor mă împingeau încet, încet, înspre hău. Dar forța lor creștea în intensitate. Începeam să le simt toată greutatea. Imensitatea lor apăsa mărunta mea existență.

Brusc, am perceput implozia gândurilor primordiale: "Dar dacă lutul nu se încheagă? Dacă lemnul este prea verde? Poate noi suntem prea verzi. Nici măcar aprobare nu avem, ce să mai zicem de talent. Oare nu ar fi mai bine să o lăsăm pe altădată?"

Adierea rece a vidului care înlocuia primele intenții a început să bată. O lepră imaterială ce se răspândea. Am

încercat în zadar să invoc diferite puteri divine, dar nici-una nu venea să mă salveze. Tot ce auzeam era "Uită! Uită! Uită!" Culoarul distrugerii continua să se dilate. O spaimă m-a paralizat. Aș fi vrut să merg înainte, dar îmi era prea frică să mă mișc. Un singur pas greșit și aș fi fost înșfăcat înapoi în neant, pierdut în golul neființei.

Simțeam nesiguranța cum mă cuprinde, cum eram absorbit de nimicul vidului. Oare temerile mele aveau vreun sens? În câteva clipe, voi fi înghițit în neființă și toate acestea nu vor mai conta. Totul se va destrăma. Poate că undeva ar fi trebuit să existe instrucțiuni pentru a evita distrugerea acestui mic univers. Dar oamenii sunt ignoranți.

Poate judec prea mult sau poate sunt prea egoist. Doar pentru că gândesc, nu înseamnă că merit să exist. Dreptul acesta trebuie câștigat, indiferent de capacitățile mele cognitive. Trebuie să lupt pentru a exista. Dar frica este ca un magnet pentru mine, o forță care mă atrage spre golul întunecat. Sunt prins între forțele creației și ale distrugerii. Cu toate acestea, egoismul din mine îmi spune să lupt, indiferent de consecințe. Nu pot lăsa temerile mele să fie cu un pas înaintea mea. Închid ochii și încerc, cu greu, să mă ancoriez în dorința de a exista.

Ușor, ușor, reușesc să fac un pas ezitant către margine și aud "Dar totuși..." O clipă de bucurie. Poate nu era totul pierdut. Un pas, oricât de șovăitor, este o mică victorie împotriva nimicului care mă cheamă. Urmează al doilea, mai încrezător puțin: "Poate suntem..." Al treilea: "Cu toate acestea...", al patrulea: "Putem încerca..." și așa mai departe. Siguranța începea să pună stăpânire pe mine cu fiecare pas făcut. Trec granița timid și încep să mă prăbușesc. Vertijul mă cuprinde. Fantasmile încep să se năruiască, iar eu sunt înconjurat de densitatea realității dure. Amețeala creației îmi furnică tot corpul.

Primul meu instinct a fost să vreau să urlu și să împărtășesc greața față de neființă. Dar viața mea anterioară începea să devină tulbură. Îmi venea să plâng, iar limba mi se încurca. Nu reușeam să ies din înămolirea asta a minții. Simțeam cum îmi pier amintirile, iar în locul lor căldura uitării își făcea loc. Dintr-o dată, simt bătaia unei inimi și mă liniștesc. Instinctul inițial dispare și somnul începe să mă cuprindă. Gândurile grave și fricile iraționale se evaporă, iar în cele din urmă, toropeala somnului învinge eul etern al disperării.

Mariana AL-SALEH

Călătorie de nuntă

Se trezise la cea dintâi geană de lumină și i-a trebuit o vreme să-și dea seama unde se află. Era singură în cameră, în patul acela de-o persoană, pierdută în cearșafurile albe. Și-a adus aminte că e la căminul de bătrâni. O adusesse cu o zi înainte. Cum putuse să-i facă asta? Fusesse ultimul bărbat pe care îl iubise. Investise în el. O să-i fie bine după ea. Și fără ea. Fusesse atât de tânăr... Cu toate astea îl tentase și făcuse față cu brio celor câțiva ani petrecuți împreună. Până la sfârșit.

Acum motivase că are nevoie de îngrijire permanentă și o adusesse la clinica asta care costa o grămadă de bani. Tot un cămin de bătrâni, de care nu vrusese niciodată s-audă. Nu era ce-i trebuia ei. Dar nu-i ceruse nimeni părerea. Înainte s-o aducă aici vomase sânge. În încercarea de a se ridica din pat, căzuse. El era acasă și o auzise. Fusesse blând ca niciodată. O ridicase, o spălase pe față și-i dăduse să bea puțină apă.

Apoi o dusesse la baie, îi scosese cămașa de noapte, o șezase pe scaunul pe care îl folosea de mai mult timp fiindcă obosea când făcea baie și o spălase cu dușul. O săpunise, o dăduse cu gelul acela revigorant, cu Hamamelis, care-i plăcea atât de mult, alunecându-și mâinile pe corpul ei bătrân, cu grăsimi și vergeturi. Chiar dacă se simțea foarte obosită, își ridicase capul să-i vadă fața. Nu se citea niciun pic de dezgust pe fața lui. Doar blândețe și milă. Nu-i plăcea asta, dar era norocoasă că nu văzuse ură. Dezgust.

Inevitabilul se produsese. Știa cum va fi când refuzase tratamentul. Oricum nu mai putea schimba nimic. Însă ar fi vrut să rămână acolo, în camera ei, printre lucrurile dragi. Să mai iasă câte puțin în balcon, la aer. Să vadă orașul. Mulțimea mașinilor și oamenii care trec unul pe lângă altul, de-atâtea ori lovindu-se unul de altul în graba de a ajunge undeva. Curtea grădiniței din apropiere, țipetele copiilor cuprinși de febra jocului, iar la final să-și odihnească privirile în frunzișul bogat al copacului care urcă pe lângă balconul ei.

Deveniseră deja trecut. Un trecut la care nu te mai poți întoarce. Oricât ai vrea. Ceva se va întâmpla cu toate lucrurile ei. Cu toate hainele de zi și de ocazie, cu toate perechile de încălțăminte, cu bijuteriile, cu cele câteva obiecte de artă colecționate de-a lungul anilor și cele câteva cărți. Îi pare rău că nu a pucat să-i dea Cristinei Istoria teatrului de păpuși, cartea pe care o primise împreună cu dedicația care reînvia vechea poveste de iubire din tinerețe. Fusesse incredibil de mândră și de fericită când o primise prin poștă, din celălalt capăt al țării.

Apoi fusesse invitată să participe la lansarea care se

făcuse aici, în orașul ei. Fusesse ultima data când strălucise, în cea mai elegantă rochie neagră pe care o avea și cu bijuteriile cele mai fine. Primise trandafiri roșii și multe complimente. Se dusesse singură, cu un taxi. Ei nu ieșeau împreună decât la cumpărături. Fusesse o poveste de interior. Probabil vecinii din blocul unde se mutaseră împreună o credeau mama. Sau poate chiar bunica. Oricum el nu agrea scriitorii. Nici artiștii.

O invitasse pe Cristina, dar din cauza distanței și a programului încărcat nu reușise să ajungă. Îi citise dedicația la telefon și se amuzaseră amândouă pe seama autorului familist care-și declara iubirea după mai bine de cincizeci de ani. Atunci îi spusese că vrea să-i rămână ei cartea.

O infirmieră intră cu micul dejun și îi întrerupe șirul gândurilor. Îi deschide fereastra, o întreabă dacă a dormit după calmantul luat seara și pentru că nu-i răspunde, lasă tava pe etajeră. Îi spune că în câteva zile o să se acomodeze și o sfătuiește să apese butonul de la soneria de lângă pat dacă are nevoie de ajutor.

Rămâne din nou singură. Nu vrea să ceară ajutor și se străduiește să ajungă la baie pentru toaleta de dimineață. Pe geam o întâmpină o privesc străină. Nu se atinge de mâncare. Bea câteva guri de ceai. E ducceag-acrișor. Probabil de fructe de pădure. Prefera de plante, dar nu i-a cerut nimeni părerea. Sosește asistenta să-i dea pastilele. Inițiază o conversație de rutină. Ar vrea să-i spună că nu e nevoie să fie drăguță cu ea, dar rămâne omul politicos care a fost toată viața. După ce pleacă, se strecoară sub cearșafuri și închide ochii. Încearcă să ignore noul spațiu.

O luntre înaintează printre stâncile colțuroase și picăturile roșii de ploaie lasă pete pe maioul alb al luntrașului. Mâinile puternice strâng vâslele care se luptă cu valurile înspumate. Are pantalonii suflecați sub genunchi, tălpile lipite de lemnul bărcii și mușchii gambelor încordați în încheștarea de a-și ține echilibrul. La proră se disting două siluete sub o umbrelă mare, albastră.

Un porumbel alb lovește cu ciocul în pervaz. Luntrașul dispăre cu luntrea lui. Când s-a întors de la baie a rupt felia de pâine și a pus bucățelele pe pervaz. În balconul ei veneau câțiva guguștiuci pe care îi obișnuise să-i hrănească dimineața. Le pusese și un vas cu apă. Îi plăcea să-i privească și să-i asculte. Se întreba uneori ce-și spun pe limba lor. Poate porumbelul alb e un mesager. S-a oprit din mâncat și se uită la ea. Zâmbește și închide ochii să păstreze imaginea asta frumoasă.

Șirul de vile mediteraneene cu un singur etaj, cu pereții albi și acoperișuri de țiglă roșie, cu balcoane largi și obloane din lemn roșu, deschise. Gardul scurt de zid, tot alb, cu table de țiglă roșie în capătul fiecărui stâlp, delimita un spațiu îngust de grădină în care niște plante pitice cu flori roșii încadrau alea de marmură albă. Afară, pe spațiul dintre zid și trotuar, tufe de leandri și palmieri care urcă până la etajul II.

Pe sub arcada cu același acoperiș de țiglă roșie iese o femeie. Poartă o bluză galbenă și fustă cu dungi albastre, roșii și mov, care-i coboară până la o

(continuare în pag. 28)

Lidia ZADEH

UN PUMN de ȚĂRÂNĂ

Abia într-o stare letală de sete
Mi-am dat seama
Că nu sunt
Un rebut înfometat al istoriei
Și nicio linie perfectă
În podul palmei
Aș putea fi un nod gordian al prezentului
Sau un experiment eșuat sortit eșecului
Gurile rele vorbesc despre ziua de mâine
Ca și cum trecutul nu ar fi existat
Aici începe cuvântul
Aici se termină istoria
Totul se întâmplă din puterea noastră
Unii nu înțeleg ziua din cauza nopții
Ca și cum zeii și altarele lor
Năruite pe de-a-ntregul
Sunt resturile unui moloz pietrificat
Obosită de atâta imperfecțiune
Am ales să fiu un pumn de țărână
Moartea vine oricum

POEȚI

Erau doar câțiva inși
Care se credeau
Singurii poeți de pe pământ
Și noaptea jerpelită
Îi tot răbda
Cu nesomnul lor cu tot
Aveau dreptul să scrie
Și apoi să-și recite poeziile
Chiar dacă nimeni nu-i mai asculta
Dar glasul lor era un ucigaș în serie
Și pe alocuri era un roi de albine
Care ne înțepa cu amărăciunea lor
Iar trupul ne durea până la oase
Bezna era singura cale de acces
În zidul temnițelor noastre
Întotdeauna m-am ascuns
În miezul întunericului
Ca un poet
Căruia noaptea nu îi mai ajunge

TIMPUL

Aș rămâne vie într-o stare de hibernare
Abandonată unui destin de sine stătător
Cu inima goală de atâta tristețe
Cu ochiul plin de albul sărat al nopților
Mă reculeg fără să cer voie cuiva
Într-un pustiu minuscul
Am curaj să mă privesc printr-un vizor
Ce ar mai fi de văzut?
Voi continua să scriu despre lume
În mijlocul nopților
Până când ritmul obsesiv și silabelor
Va deveni un imn al sorții

ETERNITATEA

Povara eternității
E oglinda securizată
A deșertăciunii
Aș putea împărții noaptea cu același cuțit
Care pe vremuri mi-a fost stăpân
Și care
Mi-a întunecat sângele
Cu gustul lui metalic
De atâta nesomn îmi risc existența
Inima îmi bate din ce în ce mai rar
Încă o mai aud

CUPRINS

Aș schimba cuprinsul cărții
Dar poate fi prea târziu
Îmi citesc soarta pe fiecare pagină
Și fiecare pagină e un pustiu
Aș fi vrut să nu te întâlnesc
Aș fi vrut să nu te iubesc
Fiecare vorbă neprimitoare
Ne-a fost un pumn de pământ
Și așa pe tăcute
Aproape că ne-am înstrăinat
Fără să ne dăm seama
Că zilele care vin
De fapt sunt chiar acum
Aș fi vrut să nu te întâlnesc
Acum când tinerețea este la final
Și nici că-i pasă de tristețea noastră
Și în timp ce răsfoiam cuprinsul cărții
S-a făcut dimineață

Ștefan ANDRONACHE

Siena, cea de a doua emblemă artistică a Toscanei

Călătoria mea la Siena, atât la dus cât și la întors, a fost înțesată cu tot felul de peripeții.

Deși vroisem să mă deplasez de unul singur spre acest oraș situat în sudul provinciei Toscana, în ajunul plecării, aflând că merg într-acolo și niște prieteni mai vechi din Florența, m-am pomenit dând curs invitației acestora de a-i însoți.

Conform înțelegerii, a doua zi, pe la ora unsprezece, urma să mă întâlnesc cu Monica și Marcelo Materassi. Din neatenție, din gara Santa Maria Novella, am luat autobuzul - ce urma să mă transporte pe strada Aretino, unde locuiau cei doi - exact în sens opus din care motiv, implicându-mă într-un adevărat tur al orașului de pe fluviul Arno, am ajuns la ei acasă cu o întârziere de aproape o oră. Norocul meu a fost că i-am prins, pe aceștia, tocmai în momentul când, plictisiți de atâta așteptare, se pregăteau să iasă din apartament. Cu ei se mai aflau și trei belgieni pasionați de arta fotografică care veniseră, în mod cu totul special, pentru a immortaliza imagini inedite din zona montană atât de pitorească a Toscanei.

Așadar, drumul spre Siena l-am parcurs cu mașina lui Marcelo pe o autostradă excesiv de încinsă din cauza căldurii. De la radio aflasem că, în acel moment, termometrul înregistrase deja peste 39 grade la umbră. După aproape o oră de mers, am fost debarcat undeva pe linia de centură, de acolo eu urmând a escalada dealul din stânga pentru a pătrunde sus, în cetate.

Inițial, de jos, drumul - străjuit de chiparoși sau măslini - mi se părea a fi destul de scurt, dar până în Siena am avut o cale lungă de mers. Cum șoseaua tot urca în serpentină, printre grădini de zarzavat sau livezi, iar soarele dogorea puternic bronzându-mi fața și mâinile, m-am trezit, dintr-o dată, cuprins de transpirație. Nici nu se putea altfel pentru că, pe umeri, purtam o geantă de voieaj în care îngrămădisem întreaga aparatură foto pe care o cărasem cu mine în Italia, inclusiv un bidon de doi litri cu apă minerală, greutatea acestora depășind cinci kilograme.

Pătrunzând totuși în Siena, care este situată la altitudinea de 325 metri, am avut impresia că am descins în plin Ev Mediu. La mai bine de două ore după prânz, aproape că nu prea mai întâlneai oameni de-ai locului pe stradă ci doar pâlcuri răzlețe de turiști toropiți de caniculă. Casele vechi, în marea lor majoritate din cărămidă, păreau să-și poarte cu mândrie povara secolelor. Printre ele se strecurau, ici-colo, străduțe înguste și întortocheate care se pliau după configurația dealului. Deasupra acestora, pe cerul limpede, se profilau arcele butante ce împiedicau pereții destul de fragili ai clădirilor să se încline prea tare.

După ce mi-am potolit foamea de lup, în prima trattoria întâlnită în cale, am parcurs drumul, pur și simplu la

întâmplare, pentru că mă pomenisem aici fără a avea niciun plan al așezării, din care motiv am nimerit (culmea!) chiar acolo unde mi-aș fi dorit să ajung de la bun început, adică în piața Domului, locul unde tronează, de mai multe veacuri, una dintre cele mai frumoase biserici ale Italiei sau, cum avea să se exprime undeva Hyppolite Taine, „cel mai frumos templu al creștinătății”.

Edificiul - care domină întreg orașul - a fost înălțat, între anul 1229 și prima jumătate a secolului al XV-lea, peste ruinele unui templu antic închinat zeiței Minerva. Statura sa bine proporționată etalează, în cadrul superbe fațade plină de strălucire și căldură, două stiluri distincte: romanic de influență cisterciană (Niccolo și Giovanni Pisano) și gotic flamboyant (Giovanni di Cecco), care se completează unul pe celălalt asigurând monumentului de arhitectură, destinat parcă eternității, o viziune unitară și armonioasă.

Campanila înaltă - ce datează din 1313 - este și ea în deplin acord cu linia preponderent romanică a întregului ansamblu. Marmura în două culori (alb și negru) menită să-i mascheaze zidăria formează benzi continue până spre vârf.

Interiorul bisericii cu lumea sa de splendori încremenite în piatră te determină să-ți pierzi glasul. Comentariile, dacă ar fi să i le poți face cuiva, ar fi, desigur, numai la superlativ! Practic, nu știi ce să admiri mai întâi: policromia marmurei dispusă pe pereții laterali ai navei, busturile celor 71 de papi și a 36 de împărați romani - executate în teracotă și etalate pe frizele cornişelor - sau pavimentul unic în lume (1372-1562), conceput numai din marmură colorată de mai multe generații de artiști și considerat, de specialiști, drept o capodoperă a genului!

Siena - Fațada Catedralei

Pavimentul redă prin intermediul bucăților mici de marmură policromă 49 de scene inspirate din mitolo-

(continuare în pag. 26)

gie sau Vechiul Testament. Cele mai reușite mozaicuri sunt: Sacrificiul lui Avram, Muntele Sinai, Masacrul inocenților, cărora li se adaugă superbe Sibyle și Socrate. O mare parte a pavimentului era acoperită, aceasta urmând să fie arătată curioșilor doar o scurtă perioadă din an, între 10-20 august, atunci când se desfășoară manifestările prilejuite de sărbătorirea Sfintei Marii, patronul spiritual al orașului.

La fel de interesante mi s-au părut și cele două lucrări („Fecioara Maria“ sau „Ingerii“) ale lui Bernini din capela Chigi, statuia delicată din bronz a lui Donatello din austeră Capelă a Sf. Ioan Botezătorul, ori vitraliul de formă circulară executat de sienezul Duccio di Buoninsegna ce reconstituie cu multă delicatețe și sensibilitate aspectele cele mai importante din viața Fecioarei.

Muzeul Catedralei păstrează și altarul „La Maestà“ pictat de Duccio di Buoninsegna care, atunci când a fost terminat, în 1311, a fost adus de înalții reprezentanți ai bisericii în cadrul unei procesiuni triumfale. Opera aceasta depășește nivelul la care ajunsese arta bizantină, atuurile sale forte fiind coloritul splendid, vioiciunea culorilor (roșu, verde, violet) și, nu în ultimul rând, subtilitatea efectelor.

Și tot din interiorul Catedralei, printr-o ușă mare din preajma altui altar, se pătrunde în faimoasa Bibliotecă Piccolomini ai cărei pereți au fost ornați cu zece fresce ale pictorului plin de fantezie care a fost Pinturicchio. Ele ilustrează viața și opera inconfundabilă a papei Pius al II-lea. Instituția a fost concepută în anul 1495 de cardinalul Francesco Piccolomini, viitorul Pius al III-lea, cu scopul de a adăposti colecția valoroasă de incunabule a unchiului său, cunoscut mai degrabă sub numele de papa Piccolomini și care, în lucrarea „Cosmografia“ (apărută postum, în anul 1501), după ce prezintă câteva informații prețioase despre români, susține și originea latină a acestora.

Pentru că înăuntru, din cauza luminii insuficiente, nu am putut immortaliza pe peliculă nici măcar un cadru, mi-am rezervat această plăcere în exteriorul Domului. Și, cum era și firesc, am început investigația fotografică cu cadrele împovărate de sculpturi ale porților și cu întreaga dantelărie de deasupra lor. Sub impulsul emoției, mi-am abandonat, pe una din treptele soclului din marmură, bidonul cu apă proaspătă, șapca care mă incomoda în momentul vizării și, bineînțeles, ochelarii de vedere pentru distanță. N-am apucat să apăs decât de două ori pe declanșator că o rafală puternică de vânt (catedrala - fiind ceva mai înaltă decât restul clădirilor din jur - se afla permanent la discreția curenților de aer) a făcut să se rostogolească, pe trepte, toate obiectele aflate în jurul genții. Când am ridicat ochelarii de pe jos, mi-am dat seama că aceștia deveniseră complet inutilizabili. Ambele lentile se făcuseră praf. Pe moment, aproape că nu am conștientizat importanța lor dar, după numai două zile, atunci când m-am aflat la Roma, în fața „Stanțelor“ lui Rafael de la Vatican, mi-am dat seama cât de necesari mi-ar fi fost aceștia pentru a-mi împrăștiă permanenta senzație de ceață de dinaintea ochilor.

Lăsând la o parte această întâmplare neplăcută, mi-am continuat nestingherit periplul prin Siena admirând, la o încrucișare de străzi (unde am descoperit și o binevenită cișmea cu apă rece), o replică modernă a celebrei lupoalice cu pui gemeni, grupul statuar - cocoțat în vârful

Siena – Palatul Public

unei coloane destul de înalte - îndeplinind rolul de simbol al vechii colonii militare romane Sena Julia (istoricii susțin că fiul lui Remus ar fi chiar fondatorul orașului) sau vitrinele curate ale magazinelor cu suveniruri care etalau o diversitate de obiecte din ceramică policromă specifică ținutului, cristaluri rafinate, mobile încrustate ori broderii albe de mare finețe.

Principala arteră, via di Città - pe ale cărei laturi am întâlnit mai multe palate între care Piccolomini (azi sediul Băncii Italiei), Chigi (în care se află instalată Academia de Muzică) sau Loggia negustorilor, construcții ce ilustrează trecerea de la stilul gotic la cel renascentist - m-a condus, spre satisfacția mea, într-un alt punct de maxim interes.

Piazza del Campo (150x102 metri) aidoma unui evantai larg deschis, menit să se înscrie unei rigori edilitare inspirate, spre care converg unsprezece străzi ale orașului, îți dirijează privirea către fântâna Gaia (bucurie). Aceasta ocupă spațiul central al amfiteatrului ce dă spre Palazzo Pubblico care, în lumina blândă a soarelui de după-amiază, s-a transformat într-un superb decor pentru o piesă shakespeariană. Apele limpezi ale celei mai importante dintre puținele fântâni ale Sienei sunt aduse, printr-un apeduct, de la niște izvoare aflate la 25 km distanță, ele țâșnind printre cele treisprezece scene ornamentale dăltuite cu multă finețe, între anii 1409-1419, de Jacopo Della Quercia (basoreliefurile originalele din marmură se păstrează acum la Muzeul Civic din Palatul Public), copiile fidele atașate acum fântânii purtând semnătura lui Tito Sarrocchi.

(continuare în pag. 27)

Palatul Public (ridicat între 1295-1327, după planul arhitecților Agnolo și Agostino) se află situat la baza planului înclinat al Campo-ului, masivitatea și frumusețea sa marcându-ți puternic privirea. Pentru a sparge monotonia celor două etaje ale fațadei cu ferestre în ogivă și într-un deplin acord cu crenelurile de la cel de al treilea nivel - de pe centrul zidăriei masive din cărămidă - limitat ca dimensiuni, turnul Mangia (numele său a fost preluat de la primul clopotar al acestuia) își evidențiază, din 1348, suplețea impresionantă dată de înălțimea celor 102 metri, precum și coronamentul din marmură albă din vârful crenelat.

În afara monumentului de arhitectură gotică civilă, exact pe direcția bazei turnului, tronează o loggie albă din perioada Renașterii care mă trimite imediat cu gândul la baldachinul din marmură din pictura narativă „Propăvăduirea Sf. Bernardino la Campo-ul din Siena” a lui Sanno di Pietro, pictor din Quattrocento. Sub acesta stau, de obicei, notabilitățile orașului cu prilejul ceremoniilor tradiționale ce au loc pe timpul verii, în mod cu totul special pe 2 iulie și 16 august, atunci când se desfășoară binecunoscutul „il Palio delle contrade”, marea sărbătoare populară plină de veselie și pitoresc a întregii comunități seneze în care se implică cu vădită emoție și pasiune reprezentanții costumați ai celor 17 cartiere ale orașului.

Siena – Loggia din perioada Renașterii

Cortegiul multicolor al tinerilor îmbrăcați în costume specifice secolului al XV-lea, jocul stindardelor și cursele de cai (cea din anul 1581 a fost câștigată de o fată curajoasă pe nume Virginia și de calul său Barbara),

obiceiuri moștenite din timpul Evului Mediu, la care se adaugă nelipsitul banchet nocturn cu calul victorios așezat, conform obiceiului, chiar în capul mesei, sunt câteva din elementele distincte ale insolitului eveniment ce reușește să atragă, de fiecare dată, zeci de mii de turiști veniți aici din toate colțurile Peninsulei și chiar ale lumii.

Revenind la Palatul Public, trebuie reținut faptul că, la construcția sa în formă de fortăreață, s-a lucrat vreme de 22 de ani (între 1288 și 1310). Interiorul - care adăpostește azi birourile Primăriei, dar și Muzeul Civic - păstrează mai multe încăperi frumos decorate între care Sala Păcii în care pictorul Ambrogio Lorenzetti a realizat o suită de fresce încărcate de puternice conotații politice, „Efectele bunei sau relei guvernări”, alegorie menită să atragă atenția Consiliului celor nouă bărbați buni că preferabile sunt înaltele valori morale: credința, dragostea, speranța, dreptatea, vitejia, pacea și înțelepciunea și, nicidecum, avariția, mândria, cruzimea, înșelăciunea, trădarea sau războiul, tare specifice mai mult tiraniei. Bine ar fi dacă aceste simboluri, extrem de actuale, și-ar găsi locul, firește într-o interpretare contemporană, și în palatul Guvernului României al cărui șef se pretinde a fi și un mare iubitor al artelor! Deși maniera de lucru a artistului este vădit gotică, fluiditatea liniei, detaliile fermecătoare și coloritul luminos - care anticipă etapa înfloritoare a Renașterii - asigură operei o delicatețe și o armonie deosebită fapt ce te face să nu uiți într-atât de ușor cele două ipostaze de manifestare ale societății medievale.

O atenție deosebită o merită și fresca „La Maestà” a primitivului Simone Martini (și el un autentic pictor al sufletului omenesc, dar mult mai decorativ decât Duccio) din Sala de Consiliu care-l înfățișează, într-o latură, pe bravul cavaler Guido Ricci da Fogliano în drumul său spre Montemassi, cetatea asediată din împrejurimi.

În încăperile de la ultimul etaj se găsesc expuse roadele școlii de pictură seneză care a marcat atât de puternic Duecento, Trecento și Quattrocento-ul italian, tablourile distingându-se prin eleganța căutată a liniilor, prin emoția poetică și prin acordul rafinat al culorilor.

Tezaurul artistic al glorioasei Siena mai include, desigur, și alte valori demne de văzut, precum bisericile Sf. Dominic și Sf. Francisc, casa natală a Sf. Ecaterina din Siena, Loggia Papală, fântâni sau porți ale incintei fortificate de vreo șapte kilometri lungime de unde se pot admira, pe îndelete, colinele ușor acuareluate de nuanțele de verde sau roșu cafeneiu (culoarea inconfundabilă a „pământului de Siena”, încă utilizat de pictorii lumii), ambele esențe rarissime purtând pecetea și ambiția originalității atât de caracteristică senezilor, inclusiv înălțimile Chianti, dinspre răsărit, renumite pentru vinul care le-a făcut cunoscut numele în lumea întreagă.

După ce am terminat de vizitat tot ceea ce îmi propusesem, la acest prim contact al meu cu Siena, profitând de faptul că mă aflam din nou în il Campo, m-am adresat unei tinere polițiste rugând-o să-mi indice drumul cel mai scurt posibil spre gară. Pe hartă, itinerariul - marcat cu multă bunăvoință de aceasta - nu părea să

(continuare în pag. 28)

fie dificil de parcurs. În realitate însă, el s-a dovedit a avea pe puțin cinci kilometri!

Știind că mai parcursesem deja o distanță impresionantă și că trebuia neapărat să prind și trenul de dinainte de șapte seara, în ciuda oboselii excesive pe care o acumulasem, atât la Florența cât și la Siena, am mers cât se poate de repede reușind să parcurg întreaga distanță, adică lungile străzi Montanini, Garibaldi și Giuseppe Mazini, toate străjuite numai de locuințe moderne, în mai puțin de 50 de minute, antrenându-mă, fără să mi-o fi dorit, pentru apropiatul maraton prin Roma. Firește că dacă aș fi putut anticipa ceea ce avea să mi se întâmple, mi-aș fi cumpărat cu siguranță un bilet și aș fi mers mult mai comod cu autobuzul.

Ajuns în clădirea modernă a gării, m-am oprit la primul ghișeu întâlnit în cale unde am cerut în grabă un bilet pentru Florența. Nu a durat nici un minut și trenul dinspre Chiusi a și sosit în dreptul peronului.

În vagonul în care m-am urcat eram doar câteva persoane. Vecinul meu s-a nimerit să fie un tânăr ceh care acum lucra la München. Pentru că el nu cunoștea deloc franceza, iar eu nu prea mă descurcam în limba germană, am convenit, totuși, să comunicăm prin intermediul limbii italiene! Deși, amândoi, aveam puține cunoștințe din această limbă, ne-am descurcat cât se poate de bine. Ne-am depănat impresiile extrem de pozitive despre cele văzute, în după-amiaza zilei și, în plus, ne-am dezvăluit, unul celuilalt, și proiectele pentru a doua zi. El urma să viziteze faimoasele turnuri din San Gimignano, iar eu îmi propusesem să plec cu trenul spre Perugia.

Din nefericire, discuția noastră a fost brusc întreruptă de apariția conductorului. După ce acesta mi-a văzut biletul, pe care-l cumpărasem la repezeală în gară, mi-a mai cerut un altul precizându-mi că, cel arătat, nu-i valabil pentru tren în ciuda faptului că, pe el, scria, negru pe alb, „tra-in“ (ulterior, aveam să află că acest cuvânt reprezenta prescurtarea denumirii de „transport interurban“!). Zadarnic am încercat să obțin vreo clemență, conductorul - care mi-a înțeles situația (tot el mi-a mărturisit că nu este vreo cursă în care să nu aibă măcar un caz similar) - nu a ezitat să se folosească de prerogativele legii. Până la urmă, nu am avut ce face, a trebuit să plătesc, încă o dată, același preț! Deci, degeaba m-am bucurat că reușisem să ajung, pe gratis, la Siena, pentru că, la întoarcere, drumul spre Florența avea să mă coste dublu!

În ciuda cumulului de ghinioane pe care am reușit să le înregistrez în acea zi de ... marți(!), trebuie să recunosc că m-am ales, totuși, și cu un mare câștig, adică cu satisfacția deosebită pe care mi-au pricinuit-o cele peste patru ore de fast pentru ochi și nespusă bucurie pentru suflet pe care le-am petrecut la Siena, autentic oraș-muzeu ce a știut să marcheze alianța benefică între lumea romană și Occidentul gotic și să-și „deschidă inima chiar mai mult“ decât părea să indice inscripția laconică încrustată pe arcul din marmură al uneia din porțile sale, Camollia.

palmă deasupra de sandalele joase, din curele roșii. Are trăsături regulate și părul castaniu, ușor buclat. Se oprește pe trotuar. Pare nehotărâtă în privința direcției.

Deodată simte briza mării și miresmele florilor dizolvate în aerul sărat. Femeia aceea e ea, iar fusta pe care o poartă i-o cumpărase necunoscutul cu costum alb, împreună cu o brățară de argint, în seara trecută, din bazar. Le alesese cu răbdare, se asigurase că-i plac și i le dăruise. Iar ea se bucurase să le primească. Acolo, în camera de la etajul II, spre care privea acum printre frunzele palmierilor, trăise o noapte care ștersese toate lucrurile urâte de care fugise. Traversase un ocean ca să lase în urmă mizeria divorțului prin care trecuse. Se apropiase de 50 de ani și era singură. Alesese locul acela la întâmplare, având o singură condiție. Să fie aproape de mare.

Restul venise de la sine. Bărbatul în costum alb, care fuma în holul vilei așezat pe un fotoliu de bambus... Se simțise atrasă de el din primul moment, când se îndreptase spre recepție. Conversația în franceză, ca-ntr-o tură civilizație, cina împreună, plimbarea... Jocul propus de ea, pe care el îl acceptase imediat. Fără nume, fără explicații. Fără promisiuni. Apoi noaptea care urmasse. O noapte a cărei frumusețe rămânea întreagă. El pleca a doua zi devreme. Avea să se bucure singură de farmecul locului. Dar nu mai era femeia care venise. Dormise până târziu. Nu știa când plecase. Nici dacă era trist.

O trezește glasul infirmierei.

- N-ați mâncat nimic. E întreg prânzul! Probabil n-ați mai simțit durerile dacă ați dormit toată ziua. Dar trebuie să mâncați ceva.

- Nu pot să mănânc. Lasă-mă! Trebuie să mă întorc.

- Unde?

- ...

E singură pe mal. Se așază pe una dintre pietrele înnegrite. Vede luntrea strecurându-se printre șirurile de stânci înalte. Luntrașul abia reușește s-o stăpânească. Dar e tânăr și puternic în lupta cu valurile. Îi vede și pe cei doi de sub umbrelă și își amintește că i-a mai văzut. A mai fost în locul ăsta. Acum îi vede mai bine, chiar dacă începuse să se întunece afară. Amândoi sunt îmbrăcați în alb. I se pare cunoscută silueta bărbatului. Femeia de lângă el... O străbate un tremur. Femeia de lângă el e ea, în rochie albă. De sub umbrelă coboară marginea unui voal de dantelă. Acum știe cine e bărbatul în costum alb și se liniștește.

Nu mai plouă, însă valurile aruncă stropi roșii pe rochia ei. Costumul lui rămâne imaculat. O cuprinde spaima. El o ia de mână și-i spune că vor ajunge în curând pe celălalt mal.

Dincolo de râu se zărește o lumină intermitentă și silueta unui far.

Viorel DARIE

Din nou la Cernăuți

Dragoș, cu sufletul încărcat de tristețe, abia reuși să-și motiveze picioarele să-l ducă înapoi acasă, la Zigreva. Era pe înserate, părinții au venit de la munca câmpului, acum se ocupau de viețile din grajd. Mama l-a văzut atât de abătut și l-a întrebat:

- Ce s-a întâmplat, ce-i cu tine de ești atât de sfârșit?
- Nu îți închipui? Cum să fiu altfel, dacă azi m-am despărțit de ce îmi este cel mai drag pe lume!
- Te înțeleg, dar încearcă să te liniștești! Nu e capăt de țară o fată!
- Cum poți spune așa? N-ai văzut-o, nu ți se pare cea mai frumoasă?

- Este, băiete! Aș spune un neadevăr, dacă aș zice că nu e foarte frumoasă! După cum îmi dau seama, ține mult la tine! Dar să vedem ce ne dă Cel de Sus de acum înainte.

- De abia aștept să termin facultatea, va termina și ea facultatea, și poate ne ajută Domnul să fim mai aproape!

- Ce să-ți pregătesc să iei în rucsac, de drum, să ai până la Cernăuți?

- Ce știi mai bine, mamă! Acum am gândurile departe de tot!

Când a venit cu tinerii pe deal, a întrebat unde e Mihai. A aflat că, încă înainte de a năvăli rușii, s-a întâmplat într-o seară, că au venit doi jandarmi la ei, l-au găsit în casă, și l-au luat la vale, la Poliție. Cică va fi dus la Prisaca Dornei, iar acolo va fi înregimentat în armata Austriei. De atunci a plecat de acasă, sunt zece zile, au rămas părinții singuri. Domnul știe dacă îl vor mai vedea curând!

A mai ajutat două zile la fân și se pregătea de drum. În ziua plecării, a fost jale în casă. Uite, crești copii, nădăduiești ajutor de la ei, și când îți sunt cel mai lângă suflet, sunt luați de lângă tine și duși departe, și nici nu știi dacă îi vei vedea vreodată!

Ca de obicei, a ajuns la Cernăuți după două zile de mers pe jos. Acum avea și bundița aia frumoasă pe el, trebuia să aibă grijă să n-o strice. În drum spre facultate, a poposit și la bătrâna aia cu iedul, iar a doua noapte la casa cu femeia cu fata pe care a ajutat-o pentru taxe de școală.

Surpriză cu iedul, crescând mai măricel, a simțit că natura îl cheamă în pădure. Când și când, mai venea s-o vadă pe bunicuța. Se apropia de gard, întindea botișorul, aștepta mângăie-rile ei, apoi pleca în fugă înapoi în pădure.

Surpriză a găsit și în casa femeii cu fata la școala din Siret. A dat Domnul, a revenit acasă omul ei din război, bine sănătos. Reușise să fugă de război într-o situație când a rămas numai el din compania sa de soldați și, nefiind urmărit de cineva, se pierdu prin păduri și așa a ajuns acasă. Văzându-l pe Dragoș, era foarte recunoscător pentru bunătatea cu care a ajutat-o la nevoie pe copila lui. De a-

cum va fi oaspetele casei, nu va mai plăti nimic pentru găzduire când va mai înnopta la ei.

A venit la Cernăuți și Daniel, a treia zi. Bucurându-se de reîntâlnire, Dragoș a avut o surpriză: Daniel i-a adus cele două poze pe care i le-a transmis Iulia. Iată poza de grup, toți tineri și frumoși, cu bundițe noi! Dar cea mai dragă poză era cea cu Iulia! Ce poză prețioasă! Iulia cu chip de înger, frumoasă ca-n povești! Va fi o mare mângâiere pentru el cât timp va sta prin case străine. Scotea mereu poza cea dragă, admira prietena lui minunată, în bundița cu flori!

Au început cursurile la Facultate. S-au reluat și solicitările pentru Dragoș, în calitate de secretar la asociația Pro-România. Într-o zi, președintele asociației convocă o parte dintre membrii asociației, ca să le aducă la cunoștință noile evenimente: România e în război cu Germania și Autro-Ungaria. E momentul ca asociația să fie mai vizibilă, să devină mai numeroasă, toată intelectualitatea din Cernăuți să fie mai activă, să sădească în conștiința locuitorilor Bucovinei menirea lor strămoșească, să fie uniți cu patria, care este una singură, România! Discursul președintelui chiar a fost luat în seamă, din ce în ce mai mulți studenți și profesori au început să se intereseze de asociație. Rușii, noii stăpânitori temporari ai ținutului, nu prea se implicau în treburile asociației, ei aveau treburi concrete pe front.

*

Când tristețea îi frângea orice voință, Dragoș primi o veste deosebită, o scrisoare de la Iulia, care l-a bucurat cum nu se poate mai tare. Iată ce a scris Iulia:

"Dragoș, scumpul meu prieten de departe!

Cred că numai tu poți imagina tristețea din sufletul meu când ne-am despărțit la gară, la Moldovița! Simțeam cum ceva atât de drag, de frumos, de valoros, se depărta de mine, lăsându-mă cuprinsă de o neli-niște, ceva necunoscut, inuman, ce nu merita să îndur pe nedrept! De ce, tocmai când eram împreună și ne simțeam atât de fericiți, a venit clipa asta a despărțirii nedrepte, care mi-a întunecat gândurile și simțirile inimii!

Nici nu știi cum a fost drumul de întoarcere spre Breaza, priveam absentă, în gol, afară pe geam. Atăta știi, când am sosit acasă, părinții mă așteptau îngrijorați de întârzierea noastră, apoi mi-au arătat pozele de la Câmpulung. Cu ele mi-am revenit puțin, te vedeam în bundița aia simpatică. Admiram de o mie ori chipul tău frumos, cu părul în bucle, privirea generoasă de seninătate, voieșie, care mă proteja, parcă. Ce mult îmi lipsești, de când ne-am despărțit!

Să știi că tatăl meu a demarat o operațiune de revenire în Bucovina, cu slujba lui cu tot. A făcut deja tratative cu un om din Câmpulung, care vrea să-și mute afacerile în Cluj, iar noi să facem schimb de proprietăți cu el. Am văzut acea proprietate, arată splendid! Dar noi vom mai sta la Cluj încă până la anul, când termin facultatea. Acest fapt îmi dă speranțe că, măcar de la anul, când voi lua licența, vom ajunge să locuim mai aproape unul de altul! Aștept nespus acel timp!

Am ajuns cu bine la Cluj, deși au fost ceva proble-

(continuare în pag. 30)

me cu trenul de la Vatra Dornei: la Borșa, linia era ocupată cu niște repatrieri de trupe austriece, care treceau munții în Ardeal. Ne-a ajutat Domnul să ajungem cu bine la Cluj.

Aici am regăsit casa în stare bună, nu ne-au călcat proprietatea bandiții sau soldații germani, răzbnători pe oricine de origine română. Acum am reînceput cursurile la Facultate. Se simte o tensiune între studenții români și cei de alte naționalități. Îndur toate, cu speranța că acest chin se va termina și noi vom fi iarăși o nație unită!

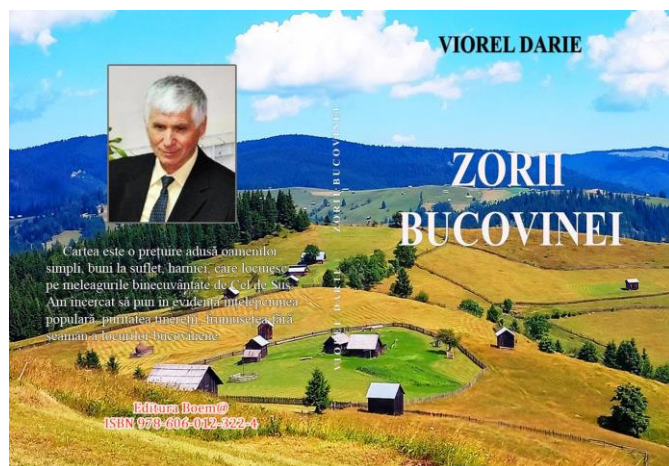
Dar inima mea e cuprinsă de un dor atât de mare pentru tine, tânjesc să ajungem acele zile când vom fi iarăși împreună, să nu ne mai despărțim!

Aștept scrisoarea de la tine!

Cu drag, a ta pentru totdeauna, Iulia!

P.S. Să știi că mai fac parte din asociația Pro-România, n-am cum s-o părăsesc.

Cât de mult a așteptat Dragoș această scrisoare cu atâtea noutăți! Inima a redevenit senină, gândurile au căpătat mai mult optimism. A înțeles că va trebui să fie mai decis, mai insistent, timpurile se vor schimba, va fi mai bine. Ce știre că Iulia cu familia se va muta la Câmpulung, să fie mai aproape de ea, acea fată minunată, izvorul fericirii lui!

(din romanul Viorel Darie - „Zorii Bucovinei”,
în curs de apariție la editura Boem@)

Adi G. Secară

O nouă carte a copilăriei, de Angela Burtea

(„Ilinca și Matei”, Ed. Istros a Muzeului Brăilei Carol I, 2024)

Așa cum am mai subliniat și altădată, unul dintre cei mai reprezentativi și mai activi membri ai Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, Angela Burtea se de-dică în ultimul timp celeilalte mari iubiri, literatura. Prin cărți publicate, activități, participări la manifestări, atât în Brăila, cât și în Galați sau Tulcea, Tecuci.

Cea mai recentă carte, „Ilinca și Matei” („ediție revizuită”), este una și de literatură, dar și de specialitate, fiind (și) un cât se poate de atractiv caiet pedagogic, având în centru activităților rebusul clasic, care însoțește fiecare text literar în parte, dar și câte o fișă de colorat, referitoare la subiect.

Primul text, „Andrei”, ne aduce aminte de întâlnirea

dintre Micul prinț și aviatorul (lui) Saint Exupery, prin regizarea, în primul rând, a întâlnirii (din deșertul nedeșert al Angelei Burtea, o gură de rai), în preajma Mănăstirii Tisa-Silvestri, la 25 de km de Bacău, spre Vaslui, un așezământ atestat încă dew la 13 aprilie 1729, când un răzeș dăruiește schitului Tisa o parte din satul Mărmureni-Vaslui:

„Undeva, departe, într-un loc plămădit cu lacrimă dumnezeiască, plin de văi și dealuri cu pante domoale, l-am întâlnit pe Andrei. Mare cât o șchioapă, cu ochi albaștri-verzui și cu căciula îndesată pe urechi, băiatul trăgea după el un băț gros, asemenea văcarilor din zonă. La două-trei ceasuri trecute de vremea prânzului, Andrei era cu vacile la păscut.”

Așadar, nu suntem pe nici un asteroid, nici în nordul Africii, ci în Moldova, nu e nicio oiță, niciun baobab, poate în grădina mănăstirii este măcar un trandafir, dar întâlnirea este la fel de interesantă, ca orice întâlnire între două suflete omenești care au ceva să-și împărtășească: un dar de dulce, frumusețea ființei copilăriei, copilăria fiind cuvântul cheie al primului rebus.

Acest prim text este pur și simplu despre bucuria de a fi, de a avea planuri pentru viitor, de a descoperi frumusețea Celuilalt: Andrei, copil în clasa a doua, visează să devină arhitect, dar până la maturitate are grijă de Vinerica și de Marțolea, mai ajută câte un vecin cu niște capre... Aproape bucolic textul, dar atingând o durere a istoriei contemporane: plecarea părinților la lucru în străinătate, lăsând copii pe seama rudelor.

Tot despre durere, dar și despre speranță, generozitate este vorba în al doilea text, „Bradul de Crăciun”, unde Ancuța, o fetiță de zece ani, ajunge să aibă grijă de mama grav bolnavă în urma unui accident de mașină. În atmosfera sărbătorilor creștine de iarnă, emoțiile sunt bine strunite de scriitoare, care ne poartă către o altă întâlnire emoționantă, la biserică, cu un preot deosebit de inimos.

Într-un fel, despre întâlniri este această nouă-veche carte a Angelei Burtea, întâlniri care contează, mai mult sau mai puțin: în al treilea este vorba de o bunică și o livadă, după cum o arată și titlul, în următoarea este vorba de o fântână, o porțiță, o ciocănitoare, dar și o Sorcovă „adusă” de două fete minunate, Ada și Teo, doamnei învățătoare ș.a.m.d. Noi, cititorii, indiferent de vârstă, reînvățăm candoarea (de a face primii pași în lume), dar și ne aducem aminte cum ne-am obișnuit cu Oroarea, de-a lungul timpului, retrăind teroarea Secetei ori a Incendiilor provocate de caniculă (în „Ploaia”), reînvățăm cum să iubim lumea celor ce nu cuvântă (în „Mițu”, povestea unui motănel poficios)...

Poate cel mai seducător text este cel intitulat „Omul de zăpadă”, unde este vorba de „întâlnirea” cu un pui de om de zăpadă pe care copilul Matei dorește să-l aducă în casă pentru a nu-i fi frig, ca să nu răcească! Este un fel de „După melci...” în răspăr, cu un fel de final fericit, fiind și o extraordinară lecție despre fenomenele naturii, finalul având acel strop de inocență pe care ar trebui să nu-l pierdem niciodată:

„Ajutat de bunicul său, Matei ridică omulețul de zăpadă cu grijă, îl așează într-o albie veche și-l duse în casă. Pe bunica au liniștit-o repede, spunându-i că nu vor să-l supere pe Doamne – Doamne, lăsând copiii fără

(continuare în pag. 31)

casă și căldură, chiar și pe cei ai oamenilor de zăpadă.

Băiatul părea tare fericit! Se juca cu trenulețul, timp în care vorbea cu omul de zăpadă, promițându-i că, dacă va fi cuminte, îl va plimba și cu mașina, și cu trenul, ba chiar cu avionul.

- Bunicule! Bunicule! strigă după un timp Matei. Omul meu are temperatură; transpiră și plânge. Uite, se scurge apa de pe el și se face tot mai mic. (...)

Băiatul păru nedumerit la început, apoi se lăsă înduplecat de bunicul său și dădură afară ceea ce mai rămăsese din prietenul său, omul de zăpadă.

- Bunicule, să-l așezăm totuși lângă mama lui! Să nu plângă, sărăcuța! Poate va ninge în noaptea asta și va mai crește și el puțin. De, ce ți-e și cu fenomenul ăsta din natură!" (pp.42-43)

Poate la concurență cu „Omul de zăpadă” este Dickensiana, dacă nu cumva ne ducem cu gândul și la „Fețița cu chibriturile” a lui Andersen, „lubire de semenii” unde este învățată compasiunea, empatia cu cei în suferință, cumva ca în „Bradul de Crăciun”, dar aici este mai multă suferință, dacă vreți, dar finalul este fericit, trecând și peste un episod de bullying...

Cu un astfel de episod începe și ultimul text al volumului (copertă și ilustrații Daniela Burtea), cu un mic geniu în ale matematicii, Ioana, care are însă probleme cu propria coafură, cu jocurile demodate, șotronul, dar și cu posibilitatea de a participa la o fază națională a Olimpiadei la matematici...

Angela Burtea Moșescu rezolvă însă... problema dilematică, oarecum în maniera și stilul lui Teodor Parapiru, cel din „Amintiri de la catedră”, cu un băiețel isteț în rol de ajutor, prin negocierile cu tatăl înstărit.

După cum subliniază pe coperta IV lect.dr. Valentin Popa, care este și un subtil scriitor și analist al fenomenului literar (și filosofic), important este și aspectul etic al povestirilor (filonul moralist fiind sesizat altădată și de către regretatul Constantin Gherghinoiu), zece la număr, de nota zece pentru publicul țință:

„Povestirile Angelei Burtea, având un mesaj educativ evident și o încălțătură emoțională pe măsură, își dovedesc deopotrivă atât utilitatea didactică, prin busola lor etică prezentă în toate textele, cât și valoarea literară, datorată unei scriituri tent construite ce recurge la o expresivitate cuminte, prudentă, neostentativă, dar deosebit de antrenantă și, cu siguranță, accesibilă copiilor.”

Prefațatorul Gheorghe A. Stroia, membru al Academiei Româno-Americane de Arte și Științe, pune accente pe aspecte evidențiate de autoare, precum melancolia, dragostea și prețuirea adevărului, respectul față de tradiție, puritatea vârstei, hărnicia, curiozitatea, devotamentul, „grija față de mediul înconjurător, altruismul, dragostea și respectul față de părinți sau bunici.”: „Personajele sunt istețe, curioase, curajoase, pline de vitalitate, caracteristici intrinseci ale vârstei.”

Bref, remarcabil acest nou excurs în universul copilăriei eterne, realizat cu pasiune de către o scriitoare care dorește să-și diversifice opera literară.

Eugenia Rada IONIȚĂ

La ce te aștepți

La ce te aștepți, arinii mușcă frunza
Și-n toamna cea bogată
Un an e numărat.

Plecat-au la plimbare
Cocori, poștași de frunte
Să ducă vestea în zări
Un fluviu veșnic curge
Munții sunt ca frații.
Palatul câmpurilor golit
Așteaptă musafirii
Dar nimeni nu vine
Și viscolul apare, acela cam grăbit.

Coarda

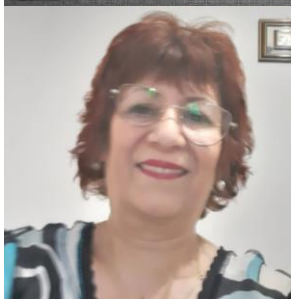
Noaptea se culcă pe stratul florilor
Stingând lampa stelelor
În grajduri boii de la Carul Mare
Se odihnesc pe pat de fân rumegând.
Recunoaște piatra filosofală
Imaginația vorbește prin închipuiri, stai calm,
Coarda viței de vie tăiate plânge,
Viața fiind un dar al apei
Aruncarea săgeților spre inimă

Căderi provoacă promoroacă .

Împrejurări

Porți în tine toate garoafele
Care se aprind în lumină
Potecile însingurate pe care le bat cerbii
Se scaldă în miracol,
Parfum de bunătate...
Tocmai de aceea, dinspre plecare,
Rândunicile salutau lianele argintului
Zburând mai departe.

Gabriela DIMITRIU

Labirintul sufletului în poemele Anei Văcărașu

(Ana Văcărașu - „Peste granița visării”, Ed. Stef, 2024)

Autoarea acestui volum s-a născut în comuna Voi-nești, județul Iași și locuiește în municipiul Pașcani. Este poetă, prozatoare și traducătoare, membră a Societății Scriitorilor Români, câștigătoare a numeroase premii naționale și internaționale, atât la secțiunea proză cât și la cea de poezie. A participat, de asemenea, cu creații proprii la peste patruzeci de antologii și reviste literare, atât în România, cât și în afara țării. Este redactor și editor pro-bono la revista Spania Literară, a Casei Române de Cultură, din Getafe-Madrid. Scrie proză și poezie, în limbile română și spaniolă, mânuind cuvintele cu artă și meșteșug, reușind ca prin proiectele sale să trezească în inimile cititorilor emoție profundă, curiozitate, dar mai ales, sensibilitate.

Pornind de la titlul acestui volum, descoperim că Ana Văcărașu compune poezii, cu sufletul așezat în palmele cititorilor, dincolo de „granița visării” și dincolo de frământările metafizice care o însoțesc, permițând scoaterea la lumină a tuturor sentimentelor care conviețuiesc în ea. În poezia „E TIMPUL...”, „visul a devenit amnezic/ nu-și mai amintește/ cum și de unde/ se frânge depărtarea”, dar sosirea primăverii o trezește la viață pe poeta care își spune că „E timpul/ să ies din mine/ și să trăiesc/ în afară...” Punctele de suspensie de după titlu și la sfârșitul acestui poem marchează o întrerupere în șirul gândirii, a acțiunii eului liric, lăsând la latitudinea noastră imaginea sufletului încărcat de visuri al poetei care-și dorește să se elibereze de tăcerea interioară.

Cartea este dedicată nepoatei sale Ilinca, un nou membru al familiei, un mic vlăstar încărcat de lumină Divină, care a pășit de puțină vreme în universul lumesc și pe care poeta o iubește dincolo de cuvinte. Volumul conține un număr de 71 de poezii și se termină cu o proză scurtă: „Puterea unui copil”. Nu întâmplător, Ana Văcărașu a ales în introducerea și încheierea volumului, prezența copilului, deoarece copilul din noi, simbolul maternității și al purității încearcă mereu să se reinventeze, să revină în trecut pentru a-și stabiliza prezentul și contura viitorul.

Prima poezie dedicată nepoatei sale, pe care o regăsim în cuprinsul cărții, este scrisă chiar la nașterea acesteia, Ilinca fiind considerată: „O stelută”. Prin aceste versuri încărcate de iubire, poeta reiterează ideea că legătura cer-pământ-om este sfântă, în strânsă comuniune cu universul, cu divinitatea și ciclul vieții. Este o emoționantă invitație la renaștere a propriului eu liric, transmis prin gene urmașilor, la iubire și metamorfozare a micului boț de humă care a poposit în inima și mintea poetei. Putem considera acest volum un testament emoțional închinat pe aripi de versuri nepoatei Ilinca; o mărturie de nezdruccinat a existenței poetei pe acest pământ.

„I-am dedicat nepoatei mele/ acest volum de poezie,/ Să știe c-am adus lumină,/ Nu doar o umbră străvezie”. Întregul poem: „Ilincă” este un torent de sfaturi și dezvăluiri ale unor trăiri personale experimentate de-a lungul vieții, menite să-i călăuzească pașii în viața nepoatei sale. O invită astfel pe aceasta ca, în viitor, să descopere lumina aducătoare de iubire și să exploreze tot ce este frumos și bun.

Ana Văcărașu mânuiește cu dibăcie metaforele, adăpostindu-le în „odăi de cuvinte”, însuflețind și pictând universul „tăcerilor din colivie”, din dorința de a veghea asupra dragostei pe care o asemuiește cu „o pâine coaptă” și asupra dorului pe care încearcă să-l mântuiască prin iubire.

Poeta iubește natura, iubește pădurea și fiecare anotimp în parte. Iubește tot ce este viu și palpabil, iubește viața și aproapele. Astfel, sunt create poezii inspirate din imagini, iar poeta își dă frâu liber imaginației poetice pe marginea unor tablouri care trezesc în ea un amalgam de sentimente și trăiri lăuntrice.

În „SUFLETE DE ALB - JERTFIRE”, imaginea grupului de mesteceni căzuți la pământ este reflectată în versurile autoarei folosind personificarea prin intermediul unor bătrâni cu părul alb, de ale căror suflete nu se mai îngrijește nimeni: „Au căzut bătrânii-n iarbă -/ Suflete de alb... ninsoare -/ Niciun dor nu-i mai întrebă, / Le plâng flori pe la picioare”.

Ana Văcărașu este cuprinsă de indignare împotriva tăietorilor de păduri care curmă fără milă viața mestecenilor și a altor arbori seculari. Astfel, ea folosește arma cuvântului ca pe un scut care să-i apere de „ale morții carnavaluri”, încercând să facă apel la cer și vânt, prietenii invizibili care le-au însoțit arborilor întreaga existență. „Cerule parcă i-ar chema,/ Să le facă pat pe-un nor,/ Vântul... pare-a suspina/ Prin văzduh, de mila lor.”

Regăsim în poemele din prezentul volum acel refu-

(continuare în pag. 33)

(urmare din pag. 32)

giu sufletesc în lumea magică și binecuvântată a cuvintelor, acea lume a literelor pe care Ana Văcărașu o venează și din a cărei sevă își hrănește copacul liric căruia îi dă viață, crescând, performând și dezvoltându-și capacitatea de personificare a propriului eu poetic.

Versurile sunt zugrăvite cu măiestrie și profunzime, cu intenția de a pătrunde în miezul trăirilor interioare care răzbat în mintea sa asemenea unui izvor nesecat de iubire pură, poeta apelând la numeroase figuri de stil menite să amplifice valoarea finală a creației. Nu lipsesc metaforele, personificările, epitele, comparațiile și nici alegoriile care-i conferă unicitate și autenticitate, toate acestea, identificând-o pe Ana Văcărașu ca fiind poeta care-și extrage seva poeziei din sângele care-i curge prin vene, oferindu-i substanță, din visurile și speranțele sale cu privire la prezent și viitor, din experiențele anterioare și prezente care îi invadează mintea.

Primăvara - anotimpul bucuriei și prospețimii - este așteptată să-și intre în rol odată cu Ziua Femeii, iar Ana punctează această sărbătoare prin poezia „E ZIUA TA, FEMEIE!”, reușind să transmită emoție, iubire și respect față de ființele care dau viață, ființe înzestrate de Dumnezeu să transmită mai departe sămânța lumii în care trăim. Femeia este etalată cu ajutorul unui tablou cromatic, din al cărui peisaj nu lipsesc florile, dar nici fluturii sau boabele de rouă.

O descriere detaliată a acestui anotimp al renașterii o regăsim în poeziile „BEȚIE DE PRIMĂVARĂ” și „PRIMĂVARA ASTA...”, prin care tresare un nou început. Este anotimpul învierii și al trezirii la un nou ciclu de viață, după o iarnă în care zăpada și frigul au pus stăpânire pe oameni și pe întreaga natură, ceea ce face ca ființa umană, alături de gâze, păsări, flori și pădure, să intre în rezonanță deplină cu acest anotimp al transformărilor. Poeta Ana Văcărașu își asumă, prin versuri, puterea fantastică de renaștere, pe care o împrumută de la florile și păsările care-i însoțesc pașii, de la copaci și susurul izvoarelor, de la absolut tot ce reprezintă o fărâmbă de viață. Florile au fost întotdeauna mesagerii iubirii, ale iertării și împăcării, dar și simbolul recunoștinței și al fertilității. Floarea însoțește subtil speranțele născute în sufletele noastre, nevoia de dragoste și, spiritual vorbind, este însăși modelul de prețuire când ne luăm „rămas bun” de la cineva drag care ne părăsește, atunci când sufletul se hotărăște să călătorească într-o altă dimensiune spirituală.

Păsărea semnifică simbolul libertății de gândire, dar și al desprinderii de sol, necesară pentru descoperirea necuprinsul cerului și universului, imperceptibil din punct de vedere fizic, dar adânc implementată în imaginația poetei, care-și dorește cu ardoare eliberarea de propriile întrebări metafizice care-i macină mintea, întrebări îndreptate spre depășirea condiției umane sau către îndeplinirea unor visuri imposibile ce fac acrobație „pe firul dintre/ sufletele noastre”.

„Dacă n-ar fi desenate zboruri/ pe pereții inimii mele./ păsările nu i-ar trece pragul,/ nu i-ar ciuguli/ niciodată din palmă,/ înainte de-a urca/ la cuiburile/ agățate printre stele”. Poeta filozofează înfășurând cuvintele cu ajutorul inimii sale care pulsează oferind speranță și construind simbolic cu ajutorul cuvintelor, temelia vieții.

Lumina este un alt element simbolistic care o fascinează pe poeta Ana Văcărașu, aceasta fiind considerată în viziunea sa, indispensabilă umbrei care o urmează

peste tot. Astfel se naște poezia: „DIALOG ÎNTRE UM-BRE”. Lumina, umbra, pasărea, lacrima, cerul, luna, soarele, stelele și natura, sunt factori importanți care îi oferă autoarei un liant capabil să o apropie de Dumnezeu, determinând-o să contureze și să traseze prin versurile sale profunde, toate acele căutări lăuntrice care macină ființa umană. Umbra reprezintă elementul opus luminii, imaginea lucrurilor trecătoare și schimbătoare, dar în același timp, ea confirmă existența omului, a plantelor, a copacilor, a păsărilor și animalelor în lumină.

Autoarea posedă o capacitate extraordinară de a reda propriile frământări sufletești, analizându-le obiectiv și cu simț de răspundere, iar cu ajutorul cuvintelor folosite cu iscusință, invită prin vers cititorii să-și depășească limitele și să treacă astfel de la agonie, la extaz. De fapt, Ana creionează esența omului conștient că fericirea este doar un mit, aceasta fiind, de fapt, încărcătura tuturor emoțiilor și trăirilor noastre de-a lungul vieții.

Poeta cochetează scriind poezii, urmând uneori versuri ale unor poeți consacrați, mărturie fiind poemul: „ÎN COAPSA GRĂITOAREI MIRIȘTI” (după vers de Octavian Goga). Însuși titlul acestei poezii – versul lui Goga - este o personificare care oferă miriștii grai și trup, iar versurile Anei Văcărașu nu sunt mai prejos, ele fiind incendiate prin multitudinea de metafore folosite: „Mi-a înflorit un pom pe tâmpla stângă,/ De parcă-ar fi crezut că-s primăvară”.

Poeta invită toamna să o smulgă din letargie, încercând o nesupunere în fața sortii, răzvrătindu-se prin toate celulele corpului cuprins de dorul unui nou început. Totuși, alege să se legitimeze în fața cititorilor, ca fiind o poetă care-și acceptă anii și trecerea lor, conștientă fiind că trecutul nu mai poate fi reînviat. Tabloul anotimpului prezintă un dialog imaginar al autoarei cu o iubire care se apropie de final. Contează prezentul și bineînțeles, viitorul care va săpa în toamna minții ideea de rămas bun, când va sosi timpul despărțirii de cei dragi.

„PRIN TOAMNĂ-I PASUL” este poezia care înglobează luciditatea autoarei, conștientă că sfârșitul inevitabil al vieții va veni, odată cu trecerea anotimpurilor. Ana Văcărașu trăiește și simte pe versuri de iubire, iar poemul acesta este un strigăt mut, dar bifat prin scris, de identificare și de cunoaștere a propriei ființe, pe care o regăsim în versurile prin care poeta își cuantifică iubirea.

Și pentru că dragostea este strâns legată de cuvântul Dor, ea recunoaște că acest fior care ne răscălește întreaga ființă, apare atunci când omul este îndepărtat de la trăirea unor lucruri mărunte pe care poate, într-o vreme anterioară, nu le-a știut prețui cum se cuvine. Acest sentiment revine în forță, în clipele de singurătate, când chipul mamei dragi îi apare-n gând, deoarece acele momente sunt de neoprit când e vorba de reflecții asupra trăirilor interioare din trecut. Astfel, s-a născut poemul: „VOI VENI, MAMĂ...”, un poem încărcat de sensibilitate și emoție...

Dorul provoacă involuntar acea suferință și durere care pârjolește inima autoarei. Casa părintească din satul Voinești, părinții și toate elementele strâns legate de cuvântul iubire, sunt descrise cu un dor mistuitor, care reînvie mereu. Versurile: „Voinești-ul meu, mi-e dor de tine/ Și aș veni mai des pe-acasă,/ Să trec din nou peste coline,/ Descult prin iarba mătăsoasă!” stabilesc legătura cu satul în care Ana a crescut și cu perioada copilăriei

(continuare în pag. 37)

Ana Maria DRAGOMIR

Autonomie

autonomia țărâniei față de lavă
a pietrei față de țărână
a cristalului față de piatră
și a diamantului față de cristal
înțelesul înțelesurilor

autonomia florii față de ram
a fructului față de floare
a seminței față de fruct
și a mlădiței față de rădăcină
înțelesul înțelesurilor

autonomia reptilei față de pește
a păsării față de reptilă
a mamiferului față de pasăre
a omului față de mamifer
înțelesul înțelesurilor

autonomia părului față de cap
a ochiului față de pleoape
a sfârcului față de sân
a unghiei față de deget
înțelesul înțelesurilor

dar diamantul e tot o lavă
floarea e tot o rădăcină
peștele e tot un om
și părul e tot o unghie
înțelesul înțelesurilor nu e decât
iluzia iluziilor
vis ce se visează pe sine
vers ce se scrie singur pe sine
tot așa cum eu m-am născut
singură pe mine
singurătatea singurătăților
sau despre cum lava e o unghie autonomă

și se cunoaște cunoașterea cunoașterilor
autonomia condeiului față de unghie
a cuvântului față de condei
a limbii față de cuvânt
a gurii față de limbă
a trupului față de gură
a mineralului față de trup
ș.a.m.d
cercul e de fapt o spirală
iar spirala e tot un infinit
cunoașterea cunoașterilor
e o iluzie a iluziilor
poezia rămâne
autonomie a veșniciei față de infinit

Gravitație

greutatea secunde este ceasul
greutatea norului este piatră
greutatea aripii este brațul
greutatea mișcării este statul
greutatea plânsului este sarea
greutatea vântului este apa
greutatea țărâniei este carnea
greutatea vocalei este consoana
greutatea sunetului este cuvântul
greutatea vorbirii este scrisul
greutatea greutateilor este ușurătatea
cu care vârtejul neunit
se rostogolește din ce în ce mai tare
vârtejul e alcătuit din vârtejuri mai mici
și face parte din vârtejuri mai mari
la nesfârșit
fractalii de la cele mai grele la cele mai ușoare
grele sunt jos și în interior
ușoare sunt sus și în afară
fiecare vârtej își are vârtejurile lui
totul e din ceva
totul aparține undeva
totul e cândva
totul se întoarce la unu și se destoarce din unu
... unu doi trei cinci opt treisprezece douăzeci și unu...
și nu există rest
iată ușurătatea ușurătăților

Despre căderea în timp

ți-aș spune despre-un gând neîntrupat
când se zbate în calota craniului
cât de străveziu este înainte să devină opac
și cât de undă este înainte să devină vibrație
ți-aș spune despre un son înalt
când se zbate pe dosul limbii
cât de lucios este înainte să capete măsură
și cât de triunghi este înainte să devină piramidă
ți-aș spune despre o silabă nemaiîntâlnită
când se zbate în cerul gurii
cât de fantomatică este înainte să se poată atinge
și cât de romb este înainte să devină diamant
ți-aș spune despre un cuvânt neîngăimat
când se zbate după buze
cât de rece este înainte să devină fierbinte
și cât de pătrat este înainte să devină cub
ți-aș spune despre o propoziție nescrisă
când se zbate între degetele cu care scrii
cât de infinită este înainte să cadă în timp
și cât de cerc este înainte să devină sferă
dar despre toate acestea nu știu nimic
decât că mintea mea le culege
limba mea le soarbe
cerul gurii mele le înghite
buzele le nasc în lume
și degetele le prind în zbor
până ce devin vibrație piramidă diamant cub ori sferă

Florin LOGREȘTEANU

PODURI

Teologul Victor Grozavu și-a imaginat în adolescență și tinerețe că traversează poduri. Nu și-a explicat niciodată atracția pentru ele. Nici n-a încercat. Un bărbat din sat, Sfântul Dumitraș Gunoieru, fost călugăr la o mănăstire moldovenească, venetic în satul de pe malul Jiului, a încercat să-l inițieze în tot felul de taine pe care Victor Grozavu ori nu le-a înțeles, ori nu le-a dat importanță: de ce apele curgătoare se strecoară, de obicei, printre plaje nisipoase, de ce ne scârbesc gunoaiile în care șobolanii reiterează dintr-o perspectivă exclusiv materialistă Geneza, îi vorbește despre păcatul de a curăța murdăria cu apă, și imitarea glasului păsărilor ce trăiesc în sălbăticie, îi vorbește despre o mulțime de minuni pe care Victor Grozavu nu le-a înțeles niciodată, ori le-a ignorat fiindcă nu i s-a vorbit despre ele nici acasă și nici la școala din sat iar, mai târziu, a bănuț că nici pe preotul cel bătrân, fratele vitreg al tatei, nu-l preocupau astfel de lucruri... Numai podurile... Poveștile despre poduri – chiar adevăruri fiind, cum îi sugera irealitatea imediată, vorba lui Blecher -, îl îndepărtau chiar de miezul legendelor povestite atât de frumos de fostul călugăr...

Maturizându-se, Victor Grozavu a încetat să-și mai cultive interesul pentru legendele lui Dumitraș Gunoieru, dar interesul pentru poduri a rămas. Și-a imaginat mituri noi. Tânăr, cu puțină cultură - absolvise un liceu teoretic dintr-un târg de provincie -, chiar credea că poveștile inventate de el sunt pure emanații ale imaginației sale, ale unui talent nativ – cum îi explicase fostul învățător -, dar, de fapt, își aveau originea în reminiscențe ale istorioarelor lui Dumitraș Gunoieru, între timp întors la mănăstirea moldovenească din care, vremelnic, evadase în regiunea nisipoasă a râului Jiu.

Într-o după-amiază, după o ploaie cu clăbuci, tânărul, reîntors în grădina părăsită în grabă la revărsarea potopului - metafizic spus -, a rămas uluit la zărirea curcubeului. Îl observase și-n alte rânduri, dar acum culorile i se păreau mult mai intense. Neinițiat în semnificația culorilor cerului, și-a abătut mintea de la ele, dar imaginea curcubeului i s-a revelat ca o punte sau ca un pod între pământ și cer, prin care sufletele bunilor săi și, de curând, ale părinților, s-ar fi putut strecura în lumea de dincolo. Fixat în azur, fără piloni de sprijin, podul plutea. Este posibil ca instabilitatea arcului peste cer să-i fi refuzat o percepție mai clară a ceea ce se petrecea în momentul acela pe pod. E posibil ca sufletele dreptilor pământeni din satul lui și din satele din jur să pășească, nevăzute, spre Împărăția lui Dumnezeu. Ce să însemne culorile ? s-a întrebat... Niciun răspuns. Și de ce sunt

împreună?... Punând întrebările preotului din sat - un tinerel care, duminicile, după slujba religioasă, urca în mașina lui hârbuită și frecventa discotecile din Metro-pola -, acesta, la început, a răs. Pe urmă, luându-și seama că este preot și sfătuitor al comunității care-l bănuiește de har și înțelepciune, a imaginat un răspuns: „Curcubeul este într-adevăr podul pe care pășim spre Domnul, spre judecata Lui. Fiecare cu păcatele sale. Culorile reprezintă, fără îndoială, căile de acces, marcate de faptele noastre pe pământ; mai iluminate de credința ce l-am purtat-o în viață sau mai adumbrate de păcat...” Victor Grozavu n-a cerut explicații, dar a încercat să interpreteze cuvintele părintelui cu mintea lui. Unirea celor cinci culori ale curcubeului este semnul armonizării speciei umane, cu bunele și relele ei. Unirea contrariilor alcătuiesc podul spre cer și dincolo de cer de unde nimeni nu s-a întors ca să spună ce este. Nici preoții... Nici Papa, venerat de drepti și de păcătoși, în aceeași măsură...

Biblia face din curcubeu materializarea legământului dintre Dumnezeu și Fire, ceea ce, intuitiv, a sesizat și preotul pasionat de barurile metropolitane și visătorul Victor Grozavu în lungile sale momente de revelație: ***Apoi a mai zis iarăși Domnul Dumnezeu către Noe: „Iată, ca semn al legământului pe care-l închei cu voi și cu tot sufletul viu ce este cu voi, din neam în neam și de-a pururi. Pun curcubeul Meu în nori, ca să fie semn al legământului dintre Mine și pământ.” (Facerea, 9, 12-13).*** Podul și scara, reprezentate de curcubeu, sunt simboluri ale legăturii dintre divinitate și creația sa...

S-a întâmplat ca teologul Victor Grozavu să se îmbolnăvească grav. A consultat mai mulți medici. Fiecare îl diagnostica altfel. Noaptea i-au devenit un coșmar. Nu lipseau, în schimb, podurile... Într-un ținut mlăștinos a trebuit să treacă peste un pod îngust ca un tăiș de cuțit, dintr-un material inedit, fier și aramă. Strecurându-se între brațele lui, a fost cuprins de o beznă atât de densă, încât a devenit conștient că nu va mai putea continua. Dar a făcut-o, iar la capătul lui, lumina a devenit brusc roșie, terorizându-l mai mult decât întunericul dinainte. În vis - era încă seminarist -, s-a mărturisit călugărului-grădinar din incinta seminarului. Nu a îndrăznit să se adreseze unui prelat-profesor fiindcă ar fi fost, cu siguranță, batjocorit și i s-ar fi imputat că mintea și sufletul i se abat de la cuvântul Scripturii – de aici, vedeniile coșmaresti... Bătrânul călugăr l-a ascultat cu atenție, sprijinit în coada lopeții, l-a sfârșit spunându-i că tocmai parcursese un traseu inițiat dinspre nord înspre sud, ceea ce profanii numesc viață reală iar teologii încercările Domnului. (Într-un studiu publicat la Paris în prima treime a secolului XX, R. Guenon amintește de un astfel de pod prin care se facilitează trecerea de la contingență la nemurire, de la lumea sensibilă la cea supersensibilă). După spovedania atipică făcută călugărului cultivator de roșii și cartofi, varză și fasole și câteva răsaduri de căpșuni – fructele preferate de părintele stareț -, teologul Victor Grozavu a încercat să-și clarifice în minte explicația bătrânului călugăr, dar mintea lui necoaptă pentru aprofundări spirituale s-a dovedit neputincioasă. Trezit din vis, a realizat că trecuseră ani buni de la absolvirea semi-

(continuare în pag. 36)

narului și că între timp, călugărul-grădinar murise. Pe urmă, sănătatea lui începu să se amelioreze, la început internat într-o clinică din reședința metropolitană a regiunii, apoi în căsuța lui ticsită cu cărți profane din satul de pe Jiu. Pasiunea pentru poduri reveni mai puternică decât oricând...

Un pod ciudat i s-a revelat teologului ziua-n amiaza mare. Ziua, în sine, a fost ciudată. Dimineța devreme a răsarit soarele, neobișnuit de fierbinte. Brusc, a fost acoperit de nori negri - burdufuri cu apă de ploaie. După câteva ceasuri, norii se îndepărtară, redându-i libertatea. Și din nou întunerice; pe urmă, lumină... Teologul Victor Grozavu se baricadează în casă. Întepenește în scaunul său pliant, cu privirile fixate înspre fereastră. Nu așteaptă nimic. Curând, începe să moțâie... Încearcă să traverseze un pod. Nu este convins că trebuie s-o facă. Încotro?... Habar n-are... Să renunțe?... Dă gândul la o parte... Cele două stări interioare devin dorințe aflate într-un conflict pe care nu-l înțelege. Nici nu încearcă s-o facă... Totuși, imaginea podului îl ispitește. N-a mai cunoscut unul la fel. O mulțime de arce trimit la ingineria anticilor. Asta îi trece prin minte, oscilând, la intrarea pe pod, dacă ar fi bine să nu răspundă ispitei. Are o iluminare: Părintele Ignație, confidentul seminariștilor, le vorbise despre Iad și Rai în termeni care sfidau logica Scripturii. Victor Grozavu uitase detaliile. Își mai amintea vag că Părintele asemuia Iadul cu o apă neagră în care drăcușorii, luând chipuri drăgălașe, se zbenguiau, râdeau, plesnindu-se în glumă cu codițele peste coapse... În drumul lor spre Rai, îngerașii, curioși, zburau uneori atât de aproape de suprafața apei, încât drăcușorii reușeau să le smulgă din brațe sufletele celor adormiți de curând și să le ducă în sălașul lor din adâncuri. Peste apa aceea, nu se afla un pod pe care, trecând spre Rai, aleșii Domnului să se afle în siguranță... Și așa mai departe... Curând, Părintele Ignație fusese exclus din Seminar, pentru legendele lui mincinoase ce puneau în pericol și mintea și imaginația adolescenților seminariști, pregătiți să-l slujească pe Dumnezeu în litera Scripturii... Astăzi, teologul Victor Grozavu a păstrat numai curiozitatea unui mirean: ce poate descoperi pe malul opus, ascuns de o încrengătură de sălcii schimnice?... În aceeași măsură, arcele îl ispitesc să le afle rostul. Le contemplă, în trecere. Masivitatea lor îl impresionează în mică măsură. Anticii, probabil, au știut ei ce fac – își vorbește. (Tânărul teolog se înșeală, desigur, în privința anticilor. Și fiindcă lumea este mică și imaginația ei este rar influențată de revelație, despre un pod cu șapte arce vorbește Dominique Sourdel, într-un studiu mistic publicat la Paris pe la mijlocul secolului trecut. El atribuie celor șapte arce semnificația unor îndatoriri pe care muritorul nu trebuie să le încalce, dacă vrea să evite infernul: **credința, practica rugăciunii, a pomenii, a pelerinajului la locurile sfinte, a curăției rituale și a dragostei filiale.**) Deocamdată, Victor Grozavu a adormit, răsturnat în scaunul său pliant, iar la trezie constată că afară nimic neobișnuit nu s-a petrecut. Pe cer, luna se hârjonește cu stelele, semn că dormise câteva ceasuri bune...

Obsedat de poduri și ajungând să și le imagineze în fel și chip, ziua și noaptea, teologul-mirean ajunge la revelații. Visează la marile poduri, ignorându-le pe acelea cu origine cunoscută, opera unor construcții celebri. Le numește, cinic, **punți** peste apele mari și **podețe** peste pâraie. Într-o zi caniculară de vară, căutând fructe în livada sa pârjolită de focul pedepsitor al cerului (mai gândește, deși mai rar,

ca un teolog), privirile îi sunt orbite de fasciculul de raze ale soarelui. Câteva secunde. Își acoperă ochii cu palmele. Și vede... I se năzare că razele iau forma unui pod, o cale deschisă lui spre înțelegerea lumii adevărate. Pornind din lumină, podul conduce spre o altă lumină, la care nu văzătorii, ci orbii ajung cu relativă ușurință... Refuzându-li-se lucrurile perceptibile, cunoașterea intelectuală, li se oferă revelații numai lor accesibile. Pentru cei mai mulți indivizi, soarele rămâne numai un astru, pentru orbi – astru și spirit. Între astru și spirit, legătura se face printr-un pod imaginar, dar niciodată dobândind concretețe...

Deșteptare bruscă... Fostul teolog bâjbâie. Transparența visului se-nnegurează, dar o vreme, Victor Grozavu refuză să se smulgă din visul revelator. Presimte sau știe că lucidității îi vor lipsi podurile pe care, nepuțincios, a încercat să le treacă, căutând nălucirile unei lumi transcendente. Sunt două lumi opuse, care-l împart între conștient și inconștient sau este aceeași lume între ale cărei jumătăți credința lui oscilează? (Involuntar, s-a apropiat de figurarea podului semnificând Sinele, care leagă aceste lumi, împiedecându-le să se împrăștie, după cum se arată în **Chandogya Upanishad** – în comentariul lui Jean Danielou, **Le mystere de l'Avent, Paris, 1948**. Trecându-l, noaptea devine aidoma zilei, căci lumea aceasta a **Nesfârșitului nu este decât lumină**). Întrebarea fostului teolog rămâne fără răspuns. Probabil, abstras revelațiilor de acest fel, se va orienta către poduri mai practice și pe deplin accesibile...

Cristian Ovidiu DINICĂ

Ediția 2024 a Festivalului Boovie

Fenomenul Boovie este un festival-concurs internațional de book-trailere, unic în România, care a devenit foarte popular în ultimii ani. Creat de Carmen Ion, profesor de limba și literatura română la Colegiul Național Pedagogic „Spiru Haret” din Focșani, Boovie combină pasiunea pentru cărți și film într-un mod inovator.

Numele „Boovie” provine dintr-un joc de cuvinte între „book” și „movie”, reflectând esența festivalului: transformarea cărților în mini-filme sau trailere. Elevii de liceu și gimnaziu din România și din străinătate participă la acest concurs, creând trailere pentru romane contemporane. Acest proces implică citire conștientă, scriere creativă, regie, actorie, montaj și multe alte abilități.

Boovie nu este doar un concurs, ci și o comunitate a iubitorilor de cultură, oferind participanților oportunități de dezvoltare personală și profesională prin întâlniri cu scriitori, regizori și alți reprezentanți ai societății civile.

Festivalul Boovie, ajuns la a IX-a ediție în 2024, în cadrul acestei ediții vor participa 540 de echipe. Juriul specializat este alcătuit din profesori și asistenți universitari de la facultățile de profil precum Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică «I.L. Caragiale» din București și Universitatea Națională de Arte «George Enescu» din Iași. Manifestarea continuă să fie un eveniment de referință în peisajul cultural și educațional din România. Acest festival-concurs de book-trai-

(continuare în pag. 37)

lere, unic în țară, reunește elevi din diverse colțuri ale lumii, oferindu-le oportunitatea de a-și exprima creativitatea și pasiunea pentru lectură și cinematografie. Colegiul Național „Alexandru Lahovari” din Ramnicu Valcea s-a înscris cu două echipe, Anima Mundi, nivel Boovie Rookie (clasele 9-10), și Capybara ALE, nivel Boovie Kids (clasele 5 – 6).

Deși ambele echipe au trecut de primele două selecții, echipa care s-a calificat în finală, la GALELE BOOVIE, este cea a elevilor de gimnaziu, Capybara ALE, cu trailerul romanului „Harun și marea de povești”, de Salman Rushdie.

Echipa Anima Mundi, care trece anul acesta printr-un proces de reorganizare determinat de retragerea „seniorilor” absolvenți de clasa a XII-a, a realizat trailerul romanului „Cuvinte în albastru intens” al scriitoarei Cath Crowley.

Echipa Capybara ALE este coordonată de doamnele profesoare Amalia Istrate și Ana-Maria Floroiu, Colegiul Național „Alexandru Lahovari” fiind la cea de-a șasea participare consecutivă la BOOVIE.

Anul trecut, echipa Anima Mundi, coordonată de aceeași echipă de profesoare de la C. N. Al. Lahovari, a obținut premiul Mențiune, cu trailerul romanului „Cetatea celor o mie de sori”, de Khaled Hosseini.

Ediția din acest an, desfășurată între 23 și 26 iulie la Iași, promite să fie una memorabilă, cu numeroase activități și surprize pentru participanți.

Desfășurarea Festivalului

Boovie 2024 se remarcă printr-o organizare meticuloasă și o varietate de secțiuni care acoperă toate nivelurile de învățământ, de la gimnaziu la liceu. Elevii sunt invitați să creeze book-trailere pentru cărți selectate, implicându-se în toate etapele procesului de producție: scrierea scenariului, regie, interpretare și montaj. Acest demers nu doar că stimulează lectura conștientă, dar dezvoltă și abilități esențiale precum gândirea critică, munca în echipă și creativitatea.

Activități și Workshop-uri

Pe lângă competiția propriu-zisă, festivalul include și o serie de workshopuri susținute de personalități din domeniul literar și cinematografic. Aceste ateliere oferă participanților ocazia de a învăța direct de la profesioniști și de a-și perfecționa abilitățile în diverse domenii. De asemenea, întâlnirile cu scriitori și alte personalități din media contribuie la largirea orizontului cultural al elevilor și la dezvoltarea lor personală.

Impactul asupra participanților

Boovie nu este doar un concurs, ci și o platformă de dezvoltare personală și profesională. Participanții au ocazia să își exprime ideile într-un mod creativ și să își dezvolte competențele într-un mediu stimulativ și colaborativ. Festivalul promovează valori precum inițiativa proprie, comunicarea eficientă și învățarea non-formală, contribuind astfel la formarea unor tineri responsabili și bine pregătiți pentru viitor.

Ediția din 2024 a Festivalului Boovie se anunță a fi un eveniment deosebit, care va continua să inspire și să motiveze tinerii să își exploreze pasiunile și să își dezvolte abilitățile. Prin promovarea lecturii și a exprimării creative, Boovie își consolidează rolul de catalizator al schimbării pozitive în educația și cultura românească.

sale.

Dorul nu este simbolizat în poeziile sale doar pentru a-și aduce mai aproape de sine amintirile mamei sau ale casei părintești, ci apare și din aspirația personală de a simți iubirea, prezența efectivă prin gesturile și îmbrățișările omului iubit. Dorul apare în mod inevitabil și pentru a reînvia lucruri și fapte care au contribuit la formarea caracterului și personalității autoarei, a omului care este ea în prezent.

Soarele și luna sunt două simboluri mistice care completează rând pe rând, sensul divinității. Sunt izvoarele luminii pe timp de noapte și de zi, centrul existenței noastre. Aceste două elemente cosmice, alături de stele, sunt des întâlnite în poeziile Anei, pentru a sublinia ideea că aparținem unui întreg, universului creat și coordonat de Dumnezeu.

Pasărea imaginară care trăiește în sufletul poetei („De când mă știu, trăiește o pasăre în mine”) este însăși dorința de a reuși să scrie nestingherită, fără inhibiții și fără constrângeri, pornirea interioară de a putea zbura pe aripile imaginației către lumea exterioară, a reuși să exploreze absolutul care se află dincolo de tot ce este palpabil.

Cocorii, păsări simbol întâlnite des în poemele Anei Văcărașu reprezintă strigătele eului său în momentele de răscruce sau atunci când o sfâșie tristețea, gândurile răzvrătite, dar și tresărirea din suflet la sosirea primăverii sau a toamnei, renașterea naturii și întomnarea fiind pentru ea strâns legate de renașterea dar și de efemeritatea propriei ființe.

În multe dintre poemele sale, poeta, însetată de cunoaștere, alege să reflecteze intens la tot ce ține de valorile lumești, printr-o analiză existențială minuțioasă și profundă, pentru a putea mai apoi transmite prin arta scrisului bogăția reflecțiilor sale.

Cartea „PESTE GRANIȚA VISĂRII” oferă posibilitatea evadării eului liric al poetei din subconștient către universul literar, prin intermediul unor figuri de stil capabile să creeze echilibrul sufletesc necesar apariției acestor poezii valoroase.

O felicit din inimă pe poeta Ana Văcărașu, pentru curajul de a ne purta pe aripi de visare dincolo de granițele sufletești, în labirintul poetic creator din care s-au născut versurile uimitoare, încărcate de parfum și poveste...

Leonard POPA

“Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...”

-Interviu cu poetul Nicolae SAVA-

Leonard Popa: Nicolae Sava, s-au împlinit, anul acesta, 44 de ani, de la debutul editorial în Caietul debutanților 1980-1981 Editura Albatros, cu placheta “Despre prietenie...” Mai vine Poezia “pe furiș ca o fetișcană ce nu a cunoscut niciodată străzile orașului”, așa cum scriați în volumul următor, “Fericit precum mirele”, apărut la Editura Junimea (1984)?

Nicolae Sava: Da, ai numărat bine. Doar că numărul de ani de la debutul meu într-o revistă literară e mult mai mare, vreo 55. Primele poezii mi-au fost publicate în octombrie 1969 în revista Tomis. Eram în vremea aceea docher în Port - rămăsesem corigent la chimie și, fiindu-mi frică să mă prezint la corijarea din toamnă, am ales să plec la Constanța. Angajau hamali în Port. Am lucrat acolo aproape un an, revenind acasă obligat de Ordinul de încorporare în armată. Dar, ca să răspund la întrebare, da, mai vine “fetișcana” din poem prin preajmă, dar cum ea poartă ciuboțele roșii îmi dă fiori de spaimă și nu de inspirație. Pentru că, a nu se uita, sunt unul dintre cei puțini rămași în viață născuți pe timpul lui Stalin. Peste o lună voi avea 75...

L.P.: Anii aceia sunt profund marcați de situația politică din țară. Totuși, în primele volume, apărute înainte de 1989, nu exista nimic care să ne determine, astăzi, să nu le redeschidem. Cenzura interioară, Comitetul de Cultură... nu v-au luat urma. Versurile dvstră curajoase, metafora subtilă, stilul prozaic incomod – neobișnuit, departe de sintaxa poetică lină, au rămas nevătămate. Se putea scrie o astfel de poezie în vremurile acelea?

N.S.: Instituțiile de cenzură despre care vorbești nu mi-au pierdut urma niciodată. Dimpotrivă. De aici și debutul în volum foarte târziu, la 34 de ani. Prima mea carte, premiată la Concursul de debut al Editurii Junimea în 1981 (în juriu, din afara editurii, au fost scriitorii Constantin Ciopraga, Daniel Dimitriu, Nicolae Turtureanu, Gheorghe Drăgan), a apărut abia în 1984. În cei 3 ani mi-au fost scoase definitiv din cuprins vreo 20 de texte. Asta de la început, celelalte texte rămase urmând a fi ciopârțite, măcelărite, rând pe rând. Doina Ciornei, de altfel un redactor foarte bun de carte, a avut mult de lucru cu manuscrisul meu. Dar asta datorită directorului editurii, Andi Andrieș - un obscur autor dramatic dar om de treabă, căruia îi era frică de cenzura de mai de sus de el. De câte ori mergeam la sediul editurii, trebuia să mă aștept că încă 2-3 texte urmau să fie eliminate din originalul manuscrisului (premiat de ei). Poeții Cezar Ivănescu și Emil Brumaru, uriași poeți și prieteni foarte dragi, insistau și ei pe la directorul Andi Andrieș să dea drumul cărții la tipar. Dar frica de cenzura de la București era prea mare. Riscau să-și piardă posturile...

L.P.: Aparțineți generației 80, poate, cea mai fecundă a

Poetul Nicolae Sava

liricii noastre, după generația lui Labiș. Mai există, astăzi, acest sentiment al apartenenței? Mai este el la fel de puternic? Mai are grupul aceeași forță poetică?

N.S.: Da, îmi recunosc această apartenență. Aș putea afirma chiar faptul că această clasare m-a avantajat efectiv. Evident, în măsura în care, prin cele scrise în timp, mi-am câpătat dreptul de a fi și recunoscut de către colegii de generație. Sunt încă actuale aceste generații, mai cu seamă cea optzecistă, care are câțiva reprezentanți foarte importanți, atât în poezie, cât și în proză

L.P.: Ați frecventat, în trecut, diverse cenacluri literare. V-au marcat în vreun fel? Astăzi, le-ați mai frecventa?

N.S.: Nu, nu, nu. Nu mi-a plăcut niciodată acest mod de întrunire a tinerilor scriitori. Nu-mi plăcea nici să citesc, nici să-mi dau cu părerea. Cei din preajmă îmi cunoșteau deja meteahna mea și aveau grijă să mă protejeze. Da, mergeam la cenaclul din Piatra Neamț, dar numai pentru a mă întâlni cu prietenii, să aflu noutățile zilei din librării. Prietenii mei din Neamț, scriitorii Adrian Alui Gheorghe, Daniel Corbu, Radu Florescu, Cristian Livescu, George Calcan, Gheorghe Simon, dar și din afară - Cassian Maria Spiridon, Gellu Dorian, Vasile Tudor, Mircea A. Diaconu - au fost întotdeauna cu un pas înaintea mea în ceea ce apărea nou pe scena literară. Dar ca să revin la subiect, cenaclul nu a format niciodată scriitori. Vorba lui Sadoveanu, câți au intrat atâția au și ieșit - despre Școala de literatură din anii 50. Cenaclul de la sate sau din micile orașe a fost, înainte de 1989, cred, cea mai lesnicioasă metodă a Securității de a urmări tinerile condeie, de a le avea sub supraveghere. Cât despre marile cenacluri care au marcat literatura românească, cele vechi - Junimea, Zburătorul, sau mai recente - Cenaclul de Luni, Universitas, conduse de

(continuare în pag. 39)

(urmare din pag. 38)

Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu, Nicolae Manolescu, Mircea Martin, la ele participau în general autori formați, nu începători în ale scrisului. Asta era regula. Scriitorii nu trebuie amestecați cu caracuda...

L.P.: Poezia dvastră păstrează plumbul bacovian și timiditatea suavă a lui Dimitrie Stelaru. Mai pot fi aceștia recomandați cititorului de astăzi? Rămânem cu aceleași teme fundamentale?

N.S.: Temele fundamentale rămân, au rămas aceleași. Sentimentul de iubire sau strigătul de revoltă nu s-au schimbat de-a lungul anilor. Doar noi îl percepem sau îl transmitem, cu timpul, altfel, cu alt alfabet.

L.P.: O spuneți cu un anumit năduf, parcă, în antologia din 1997, "Proză, domnilor, proză". Pierde poezia competiția spațială cu proza? Mulți dintre poeții importanți scriu, astăzi, proză. Dvastră care, cândva, ați fost "îndrăgostit de lună, și împărțeți cu ea toate victoriile", continuați să scrieți prozopoeme. Acceptați acest termen? Nu v-a cuprins tentația prozei?

N.S.: Nu, nu m-a cuprins niciodată tentația de a trece la proză. Proza nu e pentru scriitorii leneși ca mine. Pentru proză ți se cere multă răbdare, oase tari și multă muncă. Am scris și proză cândva, cu ani în urmă, dar fără rezultate notabile, apoi am renunțat să mai fac astfel de încercări...

L.P.: Aveți o biografie concretă. Bibliografia dvastră, scria cineva, își trage seva din austeritatea adevărilor și credinței, dintr-o etică a disimulării. Sunteți "poetul care trăiește brutal și se fotografiază cu cravată?" Ce face mai bine poeziei? Trăirea sau camuflarea ei?

N.S.: L-ai citat pe Emil Brumaru. El m-a descris așa. Poetul care nu trăiește ceea ce scrie "confectionează" versuri, uneori chiar cu succes. Însă el are nevoie de un meșteșug în plus pe lângă cele elementare. Dar acest artificiu va fi ușor de descoperit de un critic literar atent la primul contact cu textul. Un talent iese în evidență după primele 2-3 strofe ale poeziei. Vorbesc în cunoștință de cauză, 15 ani am răspuns de Poșta redacției la "Convorbiri literare" și nu am dat greș niciodată. Cei mai mulți dintre cei promovați la "Curier de ambe sexe" au ajuns colegi de breaslă (Uniunea Scriitorilor) pe la diferite filiale din țară. Mulți recunosc acest lucru, alții nu și-l mai amintesc... Cât despre camuflarea trăirii, îți trebuie meșteșug și pentru asta, chiar talent.

L.P.: Ce anume ultragiază mai mult poetul? Singurătatea, izolarea sau prezența? Citez un vers de-al dvastră: "Prin poemele mele trec tristeții bărbați care au patul prea larg / și femei despuiate cât trebuie/ dar eu rămân cu câteva cuvinte în brațe..."

N.S.: Nimeni și nimic nu ultragiază pe un poet adevărat. Unui poet talentat îi face bine și singurătatea și prezența cuiva drag alături. Cât despre citatul tău, acesta lasă loc multor interpretări. Un critic literar român important deja a și dat un anumit sens acestor versuri. Unul dintre sensurile posibile.

L.P.: Încă de la debut, poezia dvastră a atras atenția. Nu au lipsit premiile literare care v-au marcat aproape toate aparițiile editoriale. Care e fericirea, care sunt riscurile poetului încununat cu succes?

N.S.: Nu sunt unul dintre poeții copleșiți de premii, dar nici nu am a mă plânge că am fost, că sunt ocolit. Un premiu acordat la timp și ca răsplătă pentru o carte cu adevărat bună e un fapt firesc într-o viață literară normală. Riscul e ca un autor să creadă la un moment dat că din pana lui nu pot curge decât capodopere și să aștepte să se repete minunea cu premiul an de an. Iar dacă nu se întâmplă să cadă în depresie.

L.P.: Aveți o îndelungată carieră jurnalistică, de cotidian. Ați fost redactor la ziarul Ceahlăul din Piatra Neamț, de unde v-ați și pensionat. Cum v-a marcat asta? Sau, mai curând, poetul și-a interceptat gazetarul?

N.S.: Eu am scris poezie încă din primii ani ai tinereții, indiferent ce servicii am profesat ca să trăiesc. Și cum gazetăria mi-a fost dragă încă din copilărie (am în arhiva personală reviste literare scrise de mine în 5-6 exemplare cu difuzare prin vecinii și rudele de pe ulița noastră de la țară, după decembrie 89 am răspuns pozitiv la chemarea celor de la Ceahlăul care aveau în 1989 schema incompletă. Aici am lucrat până la pensionarea din 2011. Aveam 41 de ani vechime în muncă. O viață de om. Nu am scris niciodată poezii în redacție. Nu îmi era interzis, dar nu îmi găseam starea, o stare care pentru poezie era (este) obligatorie.

L.P.: Suntem la sfârșitul anului 2024. Încotro o ia poezia? Dar presa românească?

N.S.: Din nefericire, presa tipărită este pusă în pericol de presa online, care s-a extins mult în ultimii ani. Imaginea unui cetățean care stă pe un fotoliu cu ziarul deschis în mână va rămâne doar o amintire frumoasă a celor de vârstă a treia. Primele semne că ziarele tipărite vor dispărea treptat s-au ivit odată cu internetul. Odată cu el au apărut, vor mai apărea diferite alte formule de difuzat știrile mai lesne, mai rapid, mai cuprinzător, astfel că meseria de ziarist va trebui reformulată. Meseria de ziarist a și scăzut mult în ochii opiniei publice. Nu fiindcă au dispărut profesioniștii din această breaslă, nu - fiindcă nu mai este credibilă prin ceea ce face acum. Nu poți vorbi de profesionalism când din bresla ta fac parte și așa-ziși "redactori" care nu sunt siguri unde trebuie pusă exact o virgulă. E destul să citești textele ce apar pe ecranele televizoarelor ca să te crucești și să-ți dai seama la ce nivel sunt angajații televiziunilor noastre publice. Încotro o ia Poezia? Ea există, a existat dintotdeauna. Să dea Domnul doar să se nască și mari Poeți care să o descopere și să o scrie.

Adrian George ITOAFĂ

Interviu cu Constantin Marafet

Întrebări și restul aflare

Interviu cu **Constantin Marafet** (n. la 16 mai 1961, com. Buda, jud. Buzău, România), este poet, prozator, editor, redactor-șef, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Adrian George Itoafă: *Am citit biografia dumneavoastră și am realizat că aveți o bogată activitate literară. Această pasiune pentru scris de unde vine?*

Constantin Marafet: Interesantă întrebare! Are chiar trei semne de uimire după cuvântul scris. Este greu de dat un răspuns clasic, academic. Eu cred că vine din cele patru zări ale apocalipsei și din dorința precisă de libertate. Vine ca să-ți completeze viața anostă cu acel gram de nebunie și acea căutată stare de imponderabilitate. Suferi enorm, mai mult ca o secundă, scriind despre amintirile emoțiilor trăite și despre durerea din singurătatea lumii. Dar poate că această suferință te face să fii mai om decât ceilalți și-ți place. E atât de înălțătoare această suferință, încât o cauți mereu, pentru că devine un mod de viață. Vrei să fii mai om și să învingi apocalipsa din tine și în același timp îți dorești libertatea. Un om liber este acela care își asumă strigătul din pustiu, strigătul poeziei care se preface în curcubeul pustiului. Spui că am adunat o bogată și intensă activitate literară. Crezi că am vrut așa ceva? Nici vorbă. Problema mea rămâne starea mea de inerție, lupta mea cu oftatul și cu suspendarea respirației dintre vis și realitate și nu acumularea de manifestări culturale. Prin aceste întâlniri literare vreau doar să împart amiezile cu înălțimea frigului și a firului de iarbă. Umblu după dimineți prin visele pierdute ca după propria-mi respirație. Sigur, pasiunea s-a întregit cu ființa mea și se manifestă plenar ca o căutare, iar în zilele tăiate felii au devenit o singură tăcere, un singur scris și o singură manifestare literară. Oricum, nu prea înțeleg unde ai văzut tu acea bogată activitate, dar nu te contrazic, ci te las să vezi interzisul din secundă. Fii binecuvântat!

A.G.I.: *Fiecare scriitor își însușește de-a lungul timpului cunoștințe temeinice pentru formarea sa. Pe dumneavoastră ce v-a inspirat?*

C.M.: Inspirat în ce sens? Un scriitor autentic e inspirat de Dumnezeu, de harul primit de la El. Cu talentul te naști și nu-l poți mima. E adevărat că mulți mimează, dar nu avansează și rămân doar cu mimatul. Dar scriitorii, oamenii, în general, sunt datori să-și completeze zilnic cunoștințele. Iar dacă, odată cu timpul îți însușești cunoștințe temeinice, cum spui tu, prin școli, prin citirea cărților din biblioteci, pe orice cale, e un mare câștig atât pentru scriitor, cât și pentru cei care îi citesc opera. Și eu poate aș fi vrut să joc fotbal, pentru că aș fi fost popular. Dar dacă nu am fost înzestrat cu acest talent, pot studia zece vieți, un milion de școli de fotbal și nu aș putea juca. Așa

Scriitorul Constantin Marafet

că e o discuție lungă aici. Talentul e doar pentru cei aleși și trebuie împletit cu ovastă cultură.

A.G.I.: *Ați stat în dialog cu creierul unui autor sau personaj închipuit? "Nichita a stat în dialog nu doar cu Mihai Eminescu personal, ci chiar cu creierul lui!", spunea Adam Puslojic.*

C.M.: L-am cunoscut personal pe Adam, pe Adam Puslojic, chiar în casă la Nichita Stănescu prin anii '80, în apartamentul de la etajul patru din Piața Amzei. Copacul Gică și poetul Daniel Vorona pot depune mărturie. Nu știam că a spus așa ceva. Dar, dacă el a spus-o, îl cred. E important să poți dialoga cu marii scriitori ai neamului, ai lumii, citindu-le cărțile. Eu nu vorbesc doar cu unul, ci cu toți autorii pe care îi citesc atunci când mă impresionează o idee, un paragraf, o poveste, un poem, orice din opera lor. Îi întreb cu admirație cum au ajuns la limpezimea gândului, a emoției, a frazei și îi felicit că au reușit să-mi netezească oftatul. Doamne, ce dialoguri am cu ei!

A.G.I.: *Credeți că poezia "trebuie să se înalțe deasupra condiției umane", așa cum crede Ana Blandiana?*

C.M.: E absolut obligatoriu. Altfel pentru ce ai scrie? Cei care te citesc trebuie să iasă din condiția de până ieri și să se înalțe cu emoția din versurile tale, din scrierile tale. Să poată progresa sufletește, nu numai material. E înălțător când prieteni, cunoscuți, semeni te opresc să-ți spună că au învățat ceva din scrierea ta, că au plâns și li s-a curățat sufletul, că au înțeles pilda din ideile tale. Poezia e sufletul unei națiuni. Fără vibrația ei, fără emoția ei națiunea e una fără suflet și fără viitor.

A.G.I.: *"Vrei să cunoști lumea? Privește-o de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-o de departe", consemna Ion Luca Caragiale. Și George Bacovia privea lumea de departe: "Iubesc oamenii și îi privesc cu interes prin geamul din fața casei mele. Cred că fiecare duce ceva bun cu sine și, dacă nu sunt toți la fel, de vină sunt împrejurările care diferă de la individ la individ. Preferați să priviți oamenii de la distanță sau de aproape?"*

C.M.: Iubesc oamenii și prefer să-l privesc de aproape, să le simt tristețea și bucuria, viul din șoapte și frica de moarte. Îmi place să ne intersectăm cu linia vieții din

(continuare în pag. 41)

palma prin strângerea mâinilor în semn de pace. E fascinant să constăți că singurătatea, tăcerea rămân în urma pașilor tăi și nu te mai ajung, când tu poți râde cu semenii tăi de urâtul din invidie. E mare lucru să-ți găsești un singur prieten în această viață, dar doi?... Ai nevoie de confirmarea existenței tale. Fără iubire nu ai simți calea spre cunoaștere și apoi care ar mai fi rostul tău în lume, dacă te-ai iubi numai pe tine? Dar nu trebuie să iubești fără discernământ, a nu se înțelege lucrul acesta. Lubește doar când ești iubit! Reciprocitatea e trandafirul care înflorește pe buzele amiezii. Altfel, poți privi și de la distanță curcile plouate cu grație cum își fac culcuș în oglinzi cu ramă de aur și te înjunghie cu lauri. Asta-i lumea, atât poate, dar, ca să o cunoști, trebuie să-i stai aproape. Esențiale sunt viul din ea, dinamica ei și nopțile care schimbă culoarea ochilor îndrăgostiților.

A.G.I.: *“Pe pământ tot ce există are nevoie din când în când să plângă”. L-am citat pe Nichita Stănescu. Dumneavoastră plângeți?*

C.M.: Clar! Eu plâng ca un fluviu noaptea, să nu mă vadă salcia și mărunul domnesc din poarta dorului rănit. Eu am văzut copaci plângând. Și munții i-am văzut plângând și am plâns cu ei ca într-un cor de fâlfâit de aripi de păsări migratoare. Toată natura plânge, când dorul se frânge. Eu de ce nu aș plânge? Cu ce sunt diferit de frunza care se ia la întrecere cu păsările în zbor? Plânsul e atât lung, de înalt și de dulce ca un calendar ortodox. El, plânsul, face ca pe scara iubirii să urci mai ușor la cer și umple oceanele lumii cu limpezime. Doamne, cât îmi place să iau plânsul în palme și să spăl cerul cu el! E magnific! Deunăzi mi s-a încurcat plânsul cu părul iubitei. Șopteam unui răsărit să stea în capul mesei, lângă firul de iarbă prins într-o năframă și nu l-am descurcat, dar împreună, într-un oftat, plânsul ne-a luminat. Poți plânge și singur, dar plânsul cu iubita e atât de înălțător, încât și cerul îți cade la picioare.

A.G.I.: *“Viața nu este ce ai trăit, ci ce îți amintești că ai trăit și cum ți-o amintești pentru a o povesti”, menționa în scrierile sale Gabriel Jose Garcia Marquez. Cum comentați acest citat?*

C.M.: Un titan al literaturii universal este Gabriel Jose Garcia Marquez, un părinte al umanității. Cine sunt eu să-l contrazic? Dar mare dreptate are. Amintirile sunt acele emoții puternice care-ți marchează viața, și lucrurile care te-au impresionat enorm. Doar aceste emoții devin amintiri, pe când lucrurile banale sunt uitate. Și e normal să povestești doar ce-ți amintești, nu? Ce ar însemna să ții minte toate banalitățile? Ai deveni și tu o piatră care se rostogolește în haos, fără direcție. Ai văzut că te emoționează ori de câte ori povestești o amintire? Deci îți rămân pe lângă imagine, vorbele și emoția. Ce am fi noi fără emoție? Un mare nimic. Dacă viața ta e searbădă, și amintirile sunt la fel. În concluzie, trăiește-ți viața așa cum ți-e dată!

A.G.I.: *Dacă vorbești prea mult, ești considerat logoreic, iar dacă taci, ești exclus ca neprezent la o manifestare culturală. Eu cred că mai important este ceea ce scrii. Dumneavoastră ce credeți?*

C.M.: Cel mai important, în orice împrejurare, este să fii tu însuși. Că vorbești mult, că taci mult, nu are importanță. E doar în închipuirea noastră percepția cum că ceilalți sunt atenți la noi. Ei bine, află, nu sunt. Sunt preocupați doar de propria lor persoană. Scrisul trebuie să fie ceva ca o prelungire a inimii în tăcere și nu un scop în viață. Când vei scăpa de încrâncenare, de dorinți și ambiții fără margi-

ne și totul va decurge firesc precum râul pe albia vieții, o să râzi de gândurile de acum. Îți doresc succes și să ajungi să-ți înțelegi tăcerea, singurătatea și cerul tău și apoi pe ale celor din jur, după care răsăritul va zbura odată cu tine și cu păsările văzduhului numai spre înțelepciune.

A.G.I.: Vă mulțumesc că ați răspuns întrebărilor mele!

(urmare din pag. 18)

care Flora și Max se găsesc la debutul romanului, ci insistă pe capacitatea de adaptare a acestora, și pe un optimism salvator, de care Flora și Max au nevoie. Soluția propusă nu constă în psihanaliza freudiană a sinelui celor doi adolescenți și absolutizarea în sens negativ a unor situații critice, ci în capacitatea de relaționare interumană, autovindecarea prin optimism și proiectarea viitorului. Nu întâmplător, acțiunea sinergică, conturată la finalul romanului, va fi continuată în 2018 într-o nouă carte de aceeași factură, *Les nouvelles vies de Flora et Max (Noi vieți pentru Flora și Max)*.

În Franța și în zona franceză a Elveției (Romania), literatura pentru tineri este la mare căutare, remarcându-se prin numeroasele titluri editate în fiecare an. Consecința acestei preocupări este *L'école des loisirs (ecoledesloisirs.fr)*, o editură complexă, foarte activă, cu un catalog bogat al cărților publicate, la care se adaugă și alte produse (albume filmate, colecții diverse, jocuri pentru copii etc), activități (lansări de carte, ateliere cu tematică variată pentru copii), podcasturi.

D'Arthur Hubschmid, unul dintre întemeietorii în 1965 al acestei edituri originale accentua scopul acestui demers: *Publicarea cărților pentru copii, constă în a spune, cu șarm, inteligență, și voință, cum se construiește o viață în ciuda obstacolelor terifiante*. Frumos deziderat, utilă această preocupare pentru modelarea copiilor și a adolescenților prin intermediul literaturii. Poate va veni ziua când asemenea proiecte educațional-culturale se vor derula și pe plaiurile mioritice, contribuind în timp la pregătirea onestă a adolescenților pentru viață.

Ana OPRAN

Din însemnările unui călător Sfârșit de august la Fécamp, Haute-Normandie

Orologiul vacanței își bate ultimele ore. Părăsim Parisul la prima oră a dimineții, când ceața ne învăluie din toate părțile. Ne îndreptăm spre Fécamp, comună franceză situată în departamentul Seine - Maritime, la confluența Mării Nordului cu Marea Mânecii, ambele sub tutela Atlanticului. Zona, aflată în regiunea climatică „Côtes de la Manche orientale”, este expusă unui climat maritim rece, umed și ploios. Un ținut aspru și sălbatic cu o istorie pe măsură. Numele îi este atestat încă din 875 în expresia latină „super fluvium Fiscannum” iar în 990 sub forma Fiscannus. Există însă și forme mai vechi pentru cei ce vor să cerceteze adâncurile istorice și lingvistice: „câmpul smochinului”, „câmpul Fiscului” cu trimitere la destinația de port al pescuitului... De altfel orașul Fécamp, căruia i s-a acordat eticheta de „Ville et pays d'histoire” este „construit în jurul portului, dar și deasupra unei vaste rețele de cavități subterane ancestrale” (Wikipedia).

Păstrător al urmelor vechii civilizații galo-romanice dar și al valurilor năvălitoare a vikingilor în sec. al IX-lea (aceștia distrug prima mănăstire de maici de aici), Fécamp devine oraș natal al ducilor Normandiei Richard I și Richard al II-lea, fondatori ai Abației Sfintei Treimi din Fécamp, în stil romanic inițial, reconstruită după incendiul din 1168 în stil gotic. Anexat regatului Franței de Filip August, orașul este martorul războaielor dintre englezi și francezi și a războierilor religioase. Este adus de partea lui Henric al IV-lea convertit la catolicism în 1539.

Istoria orașului Fécamp se împletește cu cea a abației și a portului, fondat în jurul secolului al XI-lea.

Dornici de a vedea și a afla mai multe, părăsim hotelul amenajat în Castelul împărătesei Sissi și coborâm la Grandes Dalles. Falezele au înălțimi de aproape 100 m. Apa e limpede. În cursul zilei de ieri și în timpul nopții marea a făcut ca valurile să acopere aproape toată plaja. Zbuciumul valurilor s-a stins odată cu înaintarea lor. Urmă șoseaua de-a lungul falezei. În 15 minute intrăm în Fécamp, oraș port de pescuit cuibărit în căușul pe care-l formează valea Valmont și falezele înalte. Primul și cel mai mare port de pescuit moruni din Normandia și din Franța. Casele pescarilor de-a lungul portului cu fața spre faleze și cu picturile de vapoare stau măturie.

Ne plimbăm pe Dig până la Farul din Fécamp, inhalând efluvii iodate ale mării, privind valurile întunecate, casele în stilul local nedezmintit situate pe coastele celor două faleze și ascultând țipătul pescărușilor. Așezat pe Coasta de Alabastru, orașul are un șarm natural și o autenticitate care te cucerește de la prima vedere. Acest amestec de asprime aproape sălbatică și de suavitate, de perenitate și imprevizibil trebuie s-o fi atras pe furtunatică împărăteasă Elizabeta de Austria venită aici în 1865 pentru băi (la Petits Dalles) și cavalcade în împrejurimi. La castelul Sissi totul poartă amprenta trecerii sale prin acest ținut de poveste tumultuoasă.

În inima orașului se înalță Palatul Benedictin, cu arhitectura lui insolită, amestec de stil neo-gotic și neo-renascentist, datând din secolul al XIX-lea. Colecționarul de artă și negustorul de vinuri Alexandru cel Mare descoperă, din întâmplare, în 1863 rețeta unui elixir miraculos elaborat din

27 de plante de un călugăr benedictin din Veneția ce se aciuse pe la 1580 la Abația Sainte-Trinité situată și ea în centrul orașului. Așa s-a născut complexul de la Palatul Benedictin care conține un muzeu de artă religioasă cu obiecte din secolele XV și XVI, o distilerie (unde s-a fabricat și de unde s-a răspândit în întreaga lume faimosul lichior benedictin) și, de asemenea, adăpostește o galerie de artă contemporană.

Ne continuăm periplu prin oraș după ce am luat un mic dejun întârziat la o terasă pe malul apei. Trecem pe lângă L'Abbatiale de la Sainte-Trinité, amintire a Ducilor de Normandia. Construită în stil gotic, are aceeași

lungime cu cea a catedralei Notre-Dame din Paris impresionând prin volumul său. Lăsăm în urmă vestigiile palatului ducal care ne șoptesc parcă ceva despre pămant și loialitate, despre secretele istoriei Normandiei... Urcăm apoi spre Cap Fagnet pe stăzile sinuoase de pe pantele celei mai înalte dintre faleze: peste 110 m deasupra nivelului mării. Zidurile masive și întunecate (ai zice - o fortăreață) și turlele în unghiuri severe ale vechii „Chapelle Notre-Dame-du-Salut” ne apar în fața ochilor. Fondată în secolul al XI-lea de către Ducele de Nor-

(continuare în pag. 43)

(urmare din pag. 42)

mandia Robert Magnificul, situată la cea mai mare înălțime față de port, cu statuia Maicii Domnului în aur îndreptată spre largul mării, ea a constituit un reper și un semn de salvare pentru navigatorii care înfruntau valurile, ceața și furtunile largului.

Tot aici nemții au construit în Cel de-al Doilea Război Mondial, în cadrul Zidului Atlanticului un sistem Radar (Mamouth) care supraveghea depărtările până la 250 de Km. Nu departe, de-a lungul coastelor de nord ale Franței sunt plajele unde s-a produs marea debarcare a Aliaților. Aici falezile erau prea înalte și portul Fécamp extrem de apărat. Trecem de-a lungul marginii abrupte a falezii, privim marea întunecată din josul picioarelor noastre (e o zi în care ploaia și soarele își dispută întâietatea) și fotografiem solidul buncher german. La vreo sută de metri, aparținând prezentului, cele mai mari eoliene își învârt aripile imense amintind cumva, într-o perspectivă modernă, de straniul cavaler al iluziei, Don Quichote de la Mancia. Din umbra imenselor aripi albe figura emaciată a tristului hidalgo pare să ne adreseze cu un surâs enigmatic neliniștitoare întrebare: „Quo vadis, homine?”

Mariana BENDOU

De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? (Considerații și speculații)

De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana, în "Balada Meșterului Manole"? Este o întrebare care m-a frământat la un anumit moment dat și am dorit să-i găsesc o tălmăcire proprie acestei capodopere lirice românești, pornind de la bogatele semnificații.

De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? Păi, poate din egoism și mai ales din crâncenă mândrie atunci când a înțeles că Ana îi va rămâne veșnic superioară prin creație apropiindu-se de Marele Creator Divin, de Dumnezeu. Degeaba a ridicat el "Mănăstire naltă...cum n-a mai fost altă" sperând să atingă asemenea Turnului Babel măreția cerurilor! (așa cum au făcut de altfel și unii prin catedralele lor) Dumnezeu a arătat mereu că în alt mod se câștiga nemurirea și faima veșnică. De altfel, celor doi apostoli dragi care i-au cerut să stea de-a dreapta Lui, Dumnezeu le-a adresat întrebarea: "Puteți voi bea paharul meu?" - acesta însemnând paharul jertfei fizice din iubire pentru semenii. Pe care drăguța de Ana l-a băut din plin.

De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? Din egoism și invidie pentru că Ana, născând un urmaș, prin creația sa, i-ar fi depășit lui Manole perenitatea, nemurirea.

De ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? Pentru că să rămână veșnic superior femeii lui, văzută doar ca un obiect al propriei posesii. Dacă Divinitatea a zămislit omul primordial, bărbatul, și abia din coasta lui a modelat femeia, femeia nu putea fi în nici un caz superioară celui din care ea a fost creată. Dar și bărbatul a fost creat de o inteligență net superioară lui ("După chipul și asemănarea" ei) deci ar fi trebuit ca și Dumnezeu să-l distrugă, nu? Ori acest fapt nu s-a întâmplat, pentru că Marele Creator a pus în Creația Sa iubire și a rămas scris că niciodată Creatorul divin nu își va distruge opera, multeilde biblice vorbind despre asta.

Pe de altă parte, din cele mai vechi timpuri, bărbatul construia adăpostul, casa, dar femeia construia căminul. Femeia era cea care, prin sensibilitate și prin simțul estetic o înfrumuseța și o însuflețea. Ea aprindea neîncetat focul casei și întreținea flacăra iubirii. Dacă femeia nu încinge bărbatul, dragostea trupestă nu există cu adevărat. Deci, în zidirea lui, Manole a transformat-o pe Ana în candela vie în care să ardă o iubire veșnică, creația sa devenind astfel nemuritoare.

Din punct de vedere numerologic, simbolistica cifrelor dă și ea de gândit pentru că la construcția edificiului sfânt participă "Nouă meșteri mari / calfe și zidari / Și Manole zece / care-i și întrece". Zece este numărul divin, cel al dumnezeirii iar faptul că cel de-al zecelea meșter este superior celor nouă, nu pare deloc întâmplător. Căci Manole trebuia să fie Marele Arhitect, Unicul, cele mai isteț și cel mai măreț. Din nefericire, mănăstirea se tot surpa pentru că nimeni și nimic nu poate neglija legea divină "Arta cere sacrificiu și iubire". Mândria de a fi realizat o capodoperă arhitecturală frumoasă dar lipsită de viață nu-i putea fi pe plac lui Dumnezeu.

Și etimologia numelor din această baladă oferă o interesantă surpriză. Prenumele "Ana" derivă din limba ebraică și greacă veche. Ana este un nume istoric și biblic, împrumutat din Vechiul Testament unde era scris "Hannah".

El înseamnă "harul" sau "darul lui Dumnezeu" către oameni. A fost purtat de femeile evlavioase din Biblie, de regine și de numeroase femei de viță nobilă. În cultura populară românească, Ana este numele unor zâne dar și al fecioarelor curate. În ebraică, există o formă scurtă a numelui "Hannah", care înseamnă "grație" sau "favorizată de Dumnezeu". Prin urmare, ființa care poartă acest nume nu poate fi decât bună și blândă, sensibilă și generoasă, binecuvântată de Dumnezeu. În acest caz, predispusă la o iubire și la o ascultare nemărginite. Cred că nu întâmplător, pentru anumite nume feminine românești, Ana este un interesant sufix: Mariana, Georgiana, Liliana, etc. Manole este o variantă a numelui Emanuel. Emanuel provine din mai vechiul "Immanuel" care este un nume ebraic însemnând "Dumnezeu este cu noi". Numele Manole ar fi deci una dintre variantele românești: Emanuel, Imanuel, Manoil, Mânăilă, etc. Manole a fost meșterul leghendar al bisericii din Curtea de Argeș (1512-1517), confundat în unele lucrări cu Manolis din Năiesia, un cărturar grec la curtea lui Neagoe Basarab. Legenda îl prezintă pe Manole ca pe un localnic, amintirea sa fiind păstrată și de fântâna care-i poartă numele.

M-am întrebat mai departe și dacă nu cumva dorința Sfintei Filofteia de a ajunge să odihnească pe veșnicie la Mănăstirea Curtea de Argeș, aceeași din balada Meșterului Manole, nu a fost un act divin reparatoriu? Tânăra ucisă de mâna tatălui său a venit să înlocuiască femeia însărcinată din balada cu pricina. Iar faptul că martira pentru credință, Filofteia, a fost tânără, mai mult un copil, ar putea avea legătura cu moartea copilului din pântecul Anei. Există unii care vorbesc despre reîncarnări... "Filofteia" este numele corect al Sfintei de la Curtea de Argeș, Numele corect, Filoteia, provine din limba greacă și înseamnă „iubitoare de Dumnezeu”. Prenumele este un compus din "phil" (o) - „iubitor” și theós „dumnezeu”.

Prin numele său am aflat că Manole ar fi trebuit să fie, încă de la naștere, un generos și un iubitor de oameni pentru că era un "Immanuel". El a fost un îndârjit aspirant la dumnezeire și a făcut totul pentru a se înalță la cer prin creația sa, a dorit nemurirea. Mereu a zburat în gândul și în visul său dar nu a știut și nu a înțeles niciodată că înălțarea la Divinitate se face altfel, că e un urcuș spiritual. Zidind-o pe Ana, a făcut-o scară către cer, dar el s-a încărcat cu vina crimei. Simbolul sfârșitului său tragic este plata păcatului comis. Aripile confecționate (tot de el, marele meșter!) nu îi permit să se înalțe, ci doar să coboare, nu l-au ridicat. El nu a reușit decât să fie dat dumnezeului pământului, duhului întunericului căruia i-a slujit inconștient toată viața prin orgoliu, mândrie, prin invidie și egoism. Dar, precum spuneam mai sus, Dumnezeu, în marea lui mărinimie, nu își distruge nicidecum creația, așa că nu a lăsat ca Manole să dispară de tot. În locul în care a căzut de pe acoperiș trupul acestuia a generat o fântâna care să amintească despre el și prin care meșterul să se ofere oamenilor nesfârșit, ca o apă (viață). Faptul că apa fântânii este sărată ("O fântână lină, / Cu apă puțină, / Cu apă sărată, / Cu lacrimi udată!") asemeni lacrimilor vărsate de Ana poate justifica o oarecare iertare divină dăruita lui Manole prin jertfa zidirii sale. "Căci ce știi tu, femeie, de-ți vei mântui bărbatul?" întreabă Dumnezeu în Biblie. Dar ar putea fi vorba mai degrabă despre lacrimile de pocăință vărsate în ceasul final de către Manole conștient de eroarea sa : " Cum o auzea, / Manea se

(continuare în pag. 45)

pierdea, / Ochii-i se-nvelea; / Lumea se-ntorcea, / Norii se-nvârtea / Și de pe grindis, / De pe-acoperiș, / Mort bietul cădea!"

Pentru că "Balada Meșterului Manole" trebuie privită mai ales din perspectiva sa ezoterică și moralitatea aferentă credem că ar mai trebui luată în considerare interferența permanentă a binelui cu răul din acest extraordinar text literar. Negru Vodă (care era negru la suflet!) are ambiția de a face o mănăstire exact într-un loc părăsit și bântuit, total nespecific unei astfel de construcții, nu prin post și rugăciune, ci pe baza indicațiilor unui ciobănaș: "Ba, doamne-am văzut, / Pe unde-am trecut, / Un zid părăsit / Și neisprăvit, / Câinii, cum îl vâd, / La el se răpăd / Și latră-a pustiu / Și urlă-a morțu". Mai mult decât atât, domnitorul nu le dă nici o șansă celor 10 constructori ai săi punându-i să-și aleagă răsplătă fie prin bogăție fie prin moarte năpraznică. Alegerea făcută duce din start la exacerbară răului, astfel că forțele malefice dărmă neîncetat construcția demarată. Faptul că "mereu lucra, / Zidul ridica, / Dar orice lucra, / Noaptea se surpa! / A doua zi iar, / A treia zi iar, / A patra zi iar / Lucra în zadar!" demonstrează acest lucru. Ziua este lumina lui Dumnezeu iar noaptea e stăpânită de un altul. Visul lui Manole s-a întâmplat noaptea deci nu a fost inspirat de Dumnezeu. Și Dumnezeu nu îi va cere niciodată cuiva să ucidă, indiferent de împreriare, căci s-ar contrazice pe el însuși ("Să nu ucizi!" este una dintre poruncile din Decalog). Mai mult, Manole își face părtași tovarășii de muncă la visul său legându-se cu jurământ că îl vor respecta dar, vai, înșelăciunea visului a fost cumplită și tocmai el a plătit prețul. Ar fi putut să nu o facă, nu doar să îl implore pe Dumnezeu ca să o întoarcă din drum pe Ana. Ar fi fost mai bine să se lase ucis el de domnitor, știind că va rămâne în urma lui copilul... Dar mândria l-a împiedicat din nou, rușinea de a nu-și ține jurământul făcut (tot în fața celui rău, desigur) a primit. Pe biata Ana însă nici o catastrofă naturală și nici măcar sarcina nu a împiedicat-o să-i aducă neînfriată de mâncare soțului iubit ("Căci nu este iubire mai mare decât să-și pună omul viața sa pentru a altuia" se spune în Cartea Cărților). Așa cum nimic nu a împiedicat-o să accepte zâmbind "jocul" zidirii...

Și totuși, de ce a îngropat-o de vie Manole pe Ana? Fiindcă s-ar fi putut oricând opri. Asumându-și, desigur, responsabilitatea deciziei.

Mai mult decât atât, când domnitorul și-a întrebat constructorii dacă mai pot zidi o mănăstire și mai frumoasă, Manole împreună cu ceilalți lucrători a răspuns mândru că pot și mai și... tot din mândria care le va aduce sfârșitul (Ca noi, meșteri mari, / Calfe și zidari, / Alții nici că sunt / Pe acest pamânt! / Află că noi știm / Oricând să zidim / Altă monastire / Pentru pomenire, / Mult mai luminoasă / Și mult mai frumoasă!")

Ca să mai și glumim puțin am spune că, dacă mai trăia, meșterul Manole ar mai fi construit desigur o alta superbă mănăstire dar... unde mai găsea el o altă Ană?

Nu avem nici o îndoială ca legenda Meșterului Manole transpusă măiastru ca ba-lada în viziunea lui Vasile Alecsandri, a avut la bază un fapt real și cutremurător care nu putea să nu fi rămas în conștiința colectivă. O demonstrează atât o inscripție de pe zidul cu pricina al Mănăstirii Curtea de Argeș așa cum o mărturisesc și multele variante ale poveștii risipite din sudul Dunării până mai

departe. Probabil că Vasile Alecsandri, care a călătorit până în Nordul Africii (anul 1853), a avut ce culege, compara și alege.

Sitografie:

https://www.poezie.ro/index.php/poetry/13925568/Me%C8%99terul_Manole
<https://www.wowbiz.ro/semnificatia-numelui-ana-ce-mesaj-special-ascunde-acest-prenume-20432332>
<https://www.copilul.ro/nume-copii/Manole.html>
<https://dexonline.ro/definitie/Manole>
https://ro.wikipedia.org/wiki/Vasile_Alecsandri

Eugen ONISCU

SURĂSUL

Cu fiecare zi ce trecea, sănătatea lui Chirilă Leonte se înrăutățea tot mai mult. Fu nevoit să își înceteze munca sa de zidar pentru că se simțea tot mai rău, însă nu se decidea să se ducă la spital în ciuda insistențelor familiei sale. Credea cu toată convingerea sa că se va recupera și că era doar puțin obosit și doar câteva zile de odihnă îi vor aduce prospețimea și vigoarea de altădată. Într-adevăr după numai două zile de odihnă se simți mai bine și credea că îi va suna pe cei doi oameni cu care lucra atunci când lua diferite lucrări de zidărie și va începe din nou să lucreze. Dar nu fu așa pentru că peste câteva zile starea sănătății lui se înrăutăți, obosea și pierdea inexplicabil în greutate și la insistențele familiei sale se hotărî să meargă în sfârșit la medic.

De la început după fața medicului în timp ce îl consulta își dădu seama că lucrurile nu stăteau tocmai bine. Doctorul îi propuse să îl interneze pentru ai face unele analize și la toate întrebările sale nu îi dădu decât răspunsuri evazive spunând că are nevoie de rezultatele analizelor pentru a se pronunța. Stând pe patul spitalului, în prima noapte Chirilă avea insomnie mai mult din cauza grijilor ce și le făcea, tot gândindu-se cum se va sfârși acel episod. În toată viața sa, nu știuse ce este boala pentru că avusese întotdeauna o sănătate de fier. Muncise mult, începând de la optsprezece ani pe șantier ca salahor și ajungând un foarte bun zidar. Lucrase pe la mai multe firme de construcții fiind mai tot timpul respectat de șefi și colegii de muncă pentru calitatea muncii pe care o făcea și pentru caracterul său de om pașnic ce căuta mereu să nu supere pe nimeni și să-și vadă de treburile lui.

De câțiva ani lua lucrări pe cont propriu având doi oameni cu el la muncă și de obicei când avea câte o lucrare de făcut la oameni mai săraci, lua un preț mai mic pentru că știa că acei oameni nu au prea mulți bani. Convins fiind că nu va rămânea în pierdere pentru că Dumnezeu îi va purta de grijă. Când trebuia să facă o lucrare mai mare și observa că omul respectiv avea bani și putea plăti, atunci ridica prețul și cerea atât cât cereau și ceilalți zidari. Avea patru copii, trei băieți și o fată și reușise cu mâinile lui și tocmin și alți oameni cu ziua să le facă la toți case clădite cu gust, de fapt erau cele mai frumoase case din satul lor.

(continuare în pag. 46)

Trei case clădise, și când fiecare din băieții lui se căsătorise le oferise câte o casă. Pentru Felicia, fata sa cea mai mică ce era și favorita lui dintre toți copiii săi îi promisese casa sa, o casă foarte bună clădită tot de el.

Muncise mult și se sacrificase pentru copiii săi, făcuse economii pentru a le putea construi case. Mereu gândise în felul următor:

“După ce nu voi mai fi, copiii mei vor spune, tata a muncit și ne-a făcut case, nu a fost un leneș ce și-a căutat doar propriile sale interese. Și după copiii mei, nepoții vor beneficia de tot ce eu le-am oferit și așa am satisfacția că am lăsat ceva în urmă și nu am trecut pe acest pământ nefăcând nimic, care să dănuie.”

Se înțelesese de minune și cu Sofia soția sa, ce fusese casnică tot timpul îngrijind astfel de copiii lor. El uneori pe când copiii erau mici, venea la săptămână acasă sau chiar la lună, în funcție de cât de departe de casă erau șantierele pe unde lucra.

Nu emigrase niciodată, lucrase în România și ca bun meseriaș avusese tot timpul de lucru. Ba chiar vara nu putea să facă față la câte comenzi primea, oamenii îl preferau pe el pentru că știa să lase în urmă lucru de calitate. Și apoi se mândrea, știind că a lăsat în urmă o casă bine clădită ce în timp va da mărturie despre faptul că el a lucrat acolo. Nu dorea niciodată să facă un lucru superficial știind că omul respectiv ce îl angajase să facă o lucrare, plătise bani pe materiale și își pusese încrederea în el ca să lucreze bine. Dar mai mult decât atât se ghidase toată viața sa după marele standard enunțat de apostolul Pavel:

“Tot ce faceți să fie făcut cu dragoste!”

Știa că trebuie să-și îndeplinească munca sa ca un om ce face acel lucru ca pentru Dumnezeu.

Și procedând așa, ajunsese să fie iubit și respectat de oameni. În urma lucrului său nu avea reclamații pentru că știa să-i mulțumească pe oameni. Se bucurase cât timp copiii săi fuseseră mici. Apoi se bucurase și de nepoții săi, fiind bucurat de faptul că după moartea sa numele lui se va perpetua pe mai departe. Și dintr-o dată viața lui cu toate bucuriile și împlinirile sale se opri în loc, era la spital și starea sănătății lui era proastă. Nu știa ce va urma și nu putea controla acea boală misterioasă ce îl decima. Acea problemă a sănătății lui îl speria, nu putea concepe să stea inactiv. La cei cinzeci și nouă de ani ai săi, încă mai spera să mai fie activ măcar doi sau trei ani... sau poate chiar mai mult.

Și apoi în acea vară avea de lucru, își dăduse cuvântul unor consăteni ce munciseră mai mulți ani în Franța că le va construi o vilă. Așa că trebuia să se facă sănătos cât mai repede și să iasă din acel spital ce îi provoca oroare, pentru a munci din nou și a se bucura împreună cu familia sa. Sofia împreună cu Felicia, venira să-l viziteze în următoarele zile, apoi și băieții. Cel mai mult îi sfâșia inima neliniștea imprimată pe chipul fetei sale. Și pentru prima oară în viața lui era neputincios și nu mai putea face nimic pentru Felicia. Ar fi vrut să-i ridice povara de pe inima ei, să se ridice de pe acel pat de spital și să fie sănătos ca odinioară. Însă boala nemiloasă îl ținea acolo nedându-i nici cea mai mică șansă pentru a se ridica din nou la viață, ca un om sănătos.

Sosi și ziua în care primi rezultatele analizelor, și acel medic internist ce îl internase se prezentă la patul lui cu o față foarte serioasă spunându-i că are o compli-

cație destul de gravă și trebuie să fie schimbat la o altă secție a spitalului lor unde i se vor face alte probe și va fi mult mai bine îngrijit. Rămase surprins când constată că îl internară la oncologie, atunci înțelese că avea ceva grav și că totul se va schimba în viața sa. Medicul de acolo îi spuse să nu se îngrijoreze că îi vor face diferite analize și apoi dacă este cazul îi vor da un bun tratament și se va recupera. Însă numai după câteva zile comunică familiei sale că Chirilă avea leucemie într-o formă foarte gravă și că nu va mai avea mult de trăit.

Chirilă privind fețele îngrijorate ale celor din familia lui în timp ce îl vizitau se întrista tot mai mult. Și apoi când se privea în oglinda de la baie vedea acolo un chip acoperit de o paloare a bolii și se vedea foarte slăbit. Cândva fusese un bărbat prezentabil cu părul negru, ochii albaștri, având imprimată pe față bucuria de a trăi. Și dintr-o dată se privea în oglindă și se vedea foarte cărunț, pentru că în ultimul timp încărungise mult de tot și era atât de slăbit încât se speria de chipul său din oglindă. Familia sa era foarte îndurerată de acea boală a lui Chirilă, mai ales Felicia simțea o enormă durere în suflet la gândul că avea să-l piardă pe tatăl ei ce o iubea atât de mult.

Chirilă fu externat acasă, starea sănătății lui era tot mai rea și mai tot timpul stătea în pat. Veneau prieteni și rude să-l viziteze și mai toți rămâneau surprinși cât de repede boala necruțătoare îl răpunea. Uneori o vedea pe Felicia lăcrimând la patul lui și tot el căuta să o consoleze:

- Nu plânge Felicia pentru că toți suntem muritori.

Alteori o întâmpina cu vorbe pline de speranță spunând:

- O să mă însănătoșesc grabnic, și o să merg cu tine la oraș să ne plimbăm și să facem anumite cumpărături ca în zilele de odinioară, și o să mâncăm doar noi amândoi câte o prăjitură. Așa că nu plânge ai să vezi că totul va fi bine...

Însă pe măsură ce zilele se scurgeau și starea sănătății sale se tot înrăutățea nu mai credea nici el acele cuvinte și nici în faptul că se va mai însănătoși. Într-o zi îl vizită și pastorul comunității religioase din care făcea parte și acesta îi vorbește despre necesitatea de a se împăca cu oamenii și cu Dumnezeu. După vizita pastorului, Chirilă rămase consternat și înțelese că pastorul venise pentru al pregăti pentru moarte, și că de fapt era foarte bolnav iar familia îi ascundea adevărul, la insistențele sale nu primea decât răspunsuri evazive. Dar înțelese că era pe moarte, iar tratamentul ce îl lua era doar pentru ameliorarea suferințelor sale. Așa că, nu era decât la un pas de moarte. Acel gând îl îngrozi la început, însă se hotărî ca așa cum trăise cu demnitate să și moară tot într-un mod demn fără a cauza mai multă durere familiei sale.

Uneori își analiza viața, se vedea așa cum fusese odată tânăr, puternic, mereu ocupat cu munca și bucurându-se în clipele de răgaz cu familia sa. Și deci toată alergarea sa prin viață fusese până în acel an?

Era ca un om ce se găsea la pragul unui hotar pe care simțea că nu îl va mai trece. Un lucru îl nemulțumea atunci când își analiza viața și anume, i se părea că prea puțin bine făcuse dezinteresat pentru oameni și prea mult se concentrase pentru a face tot ce putea

(continuare în pag. 47)

mai bine pentru familia sa. Dar Dumnezeu era bun, ştia acel lucru din experienţa sa de viaţă pentru că îl binecuvântase mult în timpul pribegiei sale pe pământ. Însă nu înţelegea de ce lucrurile se schimbaseră atât de rău pentru el! Era o întrebare care îl frământa neconţinut şi nu îi găsea răspunsul. Se gândi la faptul că poate muncise prea mult fără să se menajeze şi ca o consecinţă a acelui fapt boala venise peste el nenorocindu-l.

Într-o dimineaţă pe când Sofia era pe afară îngrijind de vacă şi găinile ce le aveau, Chirilă privi cum razele de soare pătrunseră în camera sa luminând totul şi atinându-i la început mâinile, apoi pieptul şi faţa. Şi deşi se simţea foarte slăbit se bucură de măreţia razelor de soare şi privi bucuros lumina acelei noi zile.

O, cât de mult ar fi vrut în acele momente să fie sănătos şi să mai trăiască. Apoi văzu cum razele de soare cad pe Biblia de pe noptieră luminându-i copertile negre şi conturul colorat în roşu. Era Biblia sa din care citise toată viaţa, o purtase cu el peste tot. Şi ce mult îl mângâiaseră cuvintele pline de speranţă ale acelei Cărţi. Minunat era descris acolo caracterul lui Dumnezeu şi marea jertfă a iubirii realizată de Iisus la Golgota în favoarea întregii omeniri. Şi apoi acolo exista promisiunea unui oraş construit de Dumnezeu pentru toţi cei cel iubesc.

“O, Noul Ierusalim acolo nu va mai fi noapte, şi nici durere, iar moartea va dispărea şi o fericire eternă îi va încununa pe oameni. Da, minunată speranţă şi ce viitor măreţ mă aşteaptă datorită mării îndurări divine...”

Faţa lui Chirilă în acele momente se luminează cuprinsă fiind de un surâs ce era mai presus de durere şi frica morţii. Acel surâs de biruinţă asupra morţii dură doar câteva clipe şi fu cuprins de o stare de extaz spiritual după care îl cuprinse somnul, un somn adânc, dulce, aşa cum nu avusese niciodată.

Cartea de la căpătâiul lui continua să strălucească frumos în camera inundată de lumină. Iar trupul neînsufleţit al lui Chirilă întins pe pat şi scăldat în razele de soare era cuprins de îmbrăţişarea îndurării divine.

Lazăr MAGU

Dezechilibru

Frunza care cade, fumul care urcă
îmi spun că viaţa are preţ de nură.
Vara care pleacă, iarna care vine
îmi spun că viaţa e doar mers pe şine.

Păsări călătoare, grivele de iarnă
îmi spun că viaţa e numai o lucarnă.
Boabele zdrobite, vinul care suie
îmi spun că viaţa e corset de cuie.

Malţul care tace, berea ce vorbeşte
îmi spun că viaţa e un râu cu peşte.
Vântul din grădină, soarele din poartă
îmi spun că viaţa e natură moartă.

Paltoane mari de ceaţă, pulovere de ploii
şi mâna care mută ceasul înapoi...

Întomnare

Cu tine doar am construit castele!
Castelele n-au vrut să se dărâme
nici când a fost invazia de râme,
nici când au fost căderile de stele.

Visam s-avem odăile preapline
de flori, de fluturi - opere de artă,
ştiind că slava lumii e deşartă,
că viaţa stă-n izvoare cristaline.

Trecută-i vara faptelor de bine,
pereţii goi mă biciuiesc, mă ceartă...
Copii şi fluturi au ieşit pe poartă.
Trec trenuri – şterg rugina de pe şine.

Purtăm în noi o toamnă alcalină
cum fierul poartă propria-i rugină.

Magdalena

Era o frumoasă – Capelă Sixtină.
Venea din tenebre – Floare de mină.
Mâinile ei albe de hârtie velină
luminau noaptea bezna calină.

Plângea împăcată - spăla lumea de tină
cu lacrimi de mir şi terebentină.
Domnul a iubit-o, a iertat-o de vină
şi-n cer a luat-o să-i fie vecină.

Era Magdalena o Capelă Sixtină.

Tren fără gară

Ca un tren, ca un marfar
vine toamna, vine iar.
Şi transportă înspre mare
ceaţă, frig - mărfuri polare.

Ca un Orient Expres
rătăcind prin Univers
trece toamna prin câmpie
hrănind lupi de companie.

Ca un tren accelerat
a trecut toamna prin sat
şi a scuturat din ram
ţuica, vinul - litru, gram.

Toamna, un tren fără gări
şuieră în depărtări.

Iarnă cu aditivi

Iarna, o lupoaică albă
care poartă la gât salbă
de mieluş şi de oiţe,
de copite şi corniţe
s-a întors din nou la stână
după un ghemotoc de lână.
Şi ne minte că ea ţese
haine groase de mirese.
Du-te javră-n ţara ta
unde sunt statui de nea...
Du-te javră la Murmansk
unde iernile se nasc.

Petru ABABII
(Rep. Moldova)

NARCIS HYPERIONIC (I)

Această lucrare nu are ca scop de a face o analiză critică literară obșnuită a operei eminesciene, utilizând instrumentele și metodele caracteristice (clasice) necesare în astfel de cazuri și nici să valorifice potențialul argumentelor aduse de poezia eminesciană în sprijinul oportunității folosirii lor, dar se ocupă de scoaterea la suprafață prin intermediul procedurii descriptiv filosofic al gândirii critice a profunzimii conținutului ei și a esențelor intime ale materiei spirituale, care alcătuiesc (umplu) *animă*/ arhietipul ființial al poetului impregnată de substanța densă a întregii sale opere.

„Din moment ce poetul posedă o cheie, fie și prin capacitatea sa de iluzionare, are certitudinea posibilului, a absolutului” (M. Cimpoi. *Narcis și Hyperion*. Iași, 1994, p.10). Care altă posibilitate ar avea un romantic ca să atingă absolutul, dacă nu cu ajutorul acestei chei magice? Oricât de mult ar cunoaște omul, întotdeauna dincolo de această aventură se mai află loc pentru încă o iluzie. Iată de ce romanticul Eminescu găsește această unică modalitate de pătrundere în necunoscut, de altfel excelent efectuată cu ajutorul actului său poetic remarcabil.

Profunzimea Universului este atât de infinită, încât numai cu ajutorul imaginației poate fi explorată. Capacitatea gnoseologică a omului este în felul acesta substituită de această posibilitate alternativă de percepere a lucrurilor. Romanticismul este o particularitate strict necesară procesului de cunoaștere a esențialității lor. El se transformă pînă la urmă într-o magie pură, iar magia pură - în modalitate de cunoaștere. Astfel, poetul romantic devine un explorator autentic al acestor modalități gnoseologice pe care nu le poate acoperi nici cel mai visător muritor de rînd.

Eminescu este un cunoscător al lumii prin spirit și nu prin materie. El transformă materia astfel încât, în definitiv pentru simțirea sa, ea devine o categorie spirituală. Face acest lucru cu ajutorul spiritului ființei sale, sintetizând o lume a sufletului dintr-o lume a materiei: “După Novalis, lumea mortificată și mecanizată prin repetare poate fi spiritualizată și vivificată prin “forța ieroglică” a Eu-lui superior al geniului său, “al magicului”. (M. Cimpoi. *Narcis și Hyperion* p.10).

În felul acesta, poetul este și un geniu și un mag. Acest lucru îl poate face numai un Homo Spiritus al viitorului, așa cum a fost M. Eminescu un prevestitor al lui. În acest sens “lumea mortificată și mecanizată prin repetare” reprezintă mai degrabă “forța ieroglică a Eu-lui”, iar forța “vivificatoare” este Spiritul (divinul) cu care este înzestrat romanticul. “Forța ieroglică” a Eu-lui superior al geniului sau al magicului este condiționată de enorma forță a spiritului (acea parte din spiritul universal) aflat în ființa umană.

Forța romanticului se găsește în afara raționalului. “Forța ieroglică”, deși indiciu al “cunoașterii raționale...”, nu este, după cum crede I.G. Fichte, prima condiție a romantizării lumii” (M. Cimpoi. *Narcis și Hyperion*. p. 11), ci “forța pură a spiritului divin al geniului romantic”. Anume ea, nu “forța ieroglică” a “Eu-lui superior”, determină în întregime romanticismul lui, fiind în același timp și o consecință a existenței acestui Eu “superior”, a

cărui tărie dincolo de Sinele său descinde din puterea magică a Super Ego - ului - Dumnezeu.

“Latura eminesciană a romanticismului e singura bază a universalității lui. În ce constă ea? Aceasta e întrebarea de azi a criticii privitor la Eminescu”. (V. Streianu. *Eminescu*. Iași, 1989, p.251; M.Cimpoi. *Narcis și Hyperion*, p.16.).

Să punem altfel întrebarea: Dar dacă ar fi să scoatem din opera eminesciană romanticismul său, ce ar rămâne din ea? În acest context, să ne mai întrebăm: Care poezie, care creație artistică nu este romantică?

Romanticismul nu este un atribut care nu s-ar supune rigorilor schimbării. Căci numai realitatea, așa cum este ea - obiectivă, nestrecută prin peisajul subiectiv al reflexivității percepției umane - poate fi neromantică. Este de ajuns ca un element al ei să se strecoare prin palitra policromatică a imaginațiilor umane, ca el să îmbrace toate culorile fascinante ale spectrului luminii. Să ne punem întrebarea dacă romanticismul este singura bază a universalității poetului, este ca și cum ne-am întreba dacă planeta Pământ ar constitui singura bază a universalității conținutului și esenței materiei în Univers.

Romanticismul este o stare propice oricărui tip de percepere subiectivă a realității. Ea întotdeauna îmbracă o imagine romantică. Normal ar fi să răspundem la întrebarea: Cât de imensă este capacitatea romantică de pătrundere a Universului de către un artist?

Modalitatea de interpretare a lumii în icoane magice începe cu arta realistă și se termină cu arta onirică

(continuare în pag. 49)

(urmare din pag. 48)

(poezia onirică). În acest sens, Eminescu nu este numai un romantic (căci altfel nici nu a putut fi), dar este un manipulator, un edificator de valori romantice necunoscute de nimeni încă până la el și nici după el. El este un coordonator de asemenea valori. Fiind singur un geniu romantic, el a găsit în același timp modalitatea ca, folosindu-le, să cucerească noi culmi ale esențialului.

Romantismul eminescian constituie o nouă etapă - una superioară de cucerire a piscurilor simțirii onirice, constituind un mijloc necesar de realizare a poetului ca geniu și mag al percepției.

Eminescu a fost un romantic al romanticului. Romantismul său specific l-a ajutat să pătrundă adevărurile realităților, astfel încât acestea să se transforme prin puterea sa unică de reflectare în categorii spirituale. Nu trebuie să ne sprijinim pe niște concluzii nefondate rațional, reducând esențele realităților numai la caracterul lor primordial. Pe bună dreptate, Hugo Friedrich observă: "Propoziția vizează precis faptul că romantismul își stigmatizează urmașii chiar și în baza crepusculară. Ei se revoltă împotriva romantismului, pentru că stau sub vraja lui". (Structura liricii moderne, București, 1969, p.26; M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 16).

Miturile poeziei și ale poetului, extrase din Mitul Universalității, se intersectează în toate punctele de tangență ale sferelor gnostice și agnostice ale simțirii eminesciene.

Romantismul său determină toată metamorfoza mișcării capacităților sale exploratorii în interiorul acestor sfere, răscolind apoi, asociind în arhetipuri magice toate culorile unei lumi universale trecute prin travaliul fantezistei sale rațiuni. Aceste arhetipuri magice sunt încărcate până la refuz de tumultul substanței acestei lumi trecut prin mitul poeziei. Simbioza lor a și dat naștere fenomenului filosofic specific eminescian. "Privirea Narcisului eminescian se obiectivizează ca subiect suficient sieși, el se angajează în dialog cu un cvasisubiect, cu un partener imaginar care este trecutul cu imaginea sa ideală." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.20), dar și cu viitorul cu aceeași imagine. Astfel, poetul face o filosofie a omului Eminescu în cuprinsul filosofic al Lumii universale - o filosofie a filosofiei.

Sămânța filosofică eminesciană constă în aceea că nu Universul explorează omul, ci omul este filozoful Universului prin Dumnezeu. "E un Univers plăsmuit doar din esențe dintr-un punct atât de concentrat în sine, încât are un conținut infinit." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.27).

Viața rămâne a fi un câmp al impreviziunilor, deoarece o simte trecut prin el în toate ipostazele, pe când neștirea este intuită ca absență în câmpul său de simțire, și doar imaginată ca stare imaterială. Stările pe care le conține ea devin astfel incompatibile una cu alta și dincolo de marele efort depus de poet de a le asemui chiar și acolo unde ele nu tind să se identifice în imaginația sa: "O, moartea-i un secol cu sori înflorit, / Când viața-i un basmul pustiu și urât." (Mortua est!)

Moartea este percepută tot ca o prezență în tiparele și cu nuanțele acesteia, cu esențele sale miresmatice, pe când viața le îmbracă numai pe cele palide și miasmatică. Astfel, fuziunea așteptată nu se produce, absența devenind o iluzie pură din iluzie și prin iluzie extrasă, dar totuși o iluzie prezentă, sedusă de particularitățile obiectivității. În felul acesta, absența rămâne a fi

agnostică, percepută ca atare numai prin prezență - mijlocirea ei. Oare această abesență să fie adevărată, căci ea pe sine nu se poate condiționa pentru a se concepe, dar totuși este intuită prin această prezență.

Astfel, neființa este dedusă prin ființă cu ajutorul căreia se transformă în mit: "*Căci e vis al neființei universul cel himeric*" (Scrisoarea I). "Prin vis și gândire se recucește vârsta aureolată a omenirii (vârsta de aur), se identifică Ființa Neamului, se umplu golurile existențiale, se recuperează sacralul, arhetipul, lumea originară." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.31).

Dacă neființa din Luceafărul este un mit dedus prin ființă, atunci acest "vis al neființei" este un mit al mitului care transformă "universul cel himeric", ființarea ființei (Universul) într-un supermit, într-o neființă.

La Eminescu totul este o ființă în neființă, adică o stare când existentă, când inexistentă - repere ale caracterului pulsativ al Universului. Ele se pun în legătură directă și în slujba unei superputeri magice care le determină succesiunea. Această superputere este bine intuită de poet și el nu poate altfel ajunge la ea decât cu ajutorul gândirii sale magice. Iată de ce Eminescu nu are chip să nu se cufunde în basme și mituri printr-o la fel de mitică cugetare.

Prin aceasta poezia sa este mitică până în profunzime, așa cum mitică este esența ființei și neființei sale.

Pentru a cunoaște lumea mitologică a lui Eminescu, este necesar a păși pe culoarele mitice ale creației sale și a-l crede că lumea în care trăim este anume așa cum o percepe el. Este o filosofie a miturilor universale. Din acest motiv mitul eminescian este o modalitate de data aceasta indispensabilă pentru a cunoaște cu adevărat lumea și de a o pătrunde ca pe un mit, ca pe o filosofie a filosofiei mitice. În felul acesta, el demonstrează că lumea spirituală creată de Homo Spiritus este un mijloc, singurul mijloc de cunoaștere a cunoașterii.

"Așa cum idealismul ontologic al lui Eminescu nu reușește să distrugă conștiința obiectivității cosmosului, tot astfel idealismul său metaforic, în loc să imanentizeze divinul, îi va accentua transcendența. Absolutul nu se va identifica niciodată cu fenomenul." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 32).

Ba da! Se identifică, deoarece absolutul este spiritul (Homo Spiritus) prin Dumnezeu, chiar dacă și nedefinit până la capăt de poet, iar fenomenul este mitul eminescian al lui Homo Spiritus - Eminescu.

Absolutul explorează "conștiința obiectivității cosmosului" atât cât îi va permite să o facă transcendența fenomenului mitic eminescian, el fiind un produs veridic al corelației, interdependenței dintre absolut și componentul său - fenomenul. În lipsa acestuia, atât ființa, cât și neființa, nu au de unde să se nască. Căci Eminescu este atât cât Eminescu se instalează pe sine în sine ca absolut, adică în măsura în care îi va permite fenomenul Eminescu.

Poetul este identificarea acestui absolut cu fenomenul său, adică cu fenomenul ca parte a acestui Absolut - o filosofie în și din filosofia universală, un mit din și în mitul universal.

Perceperea existenței la Eminescu se termină în conștiința sa - fenomenul Eu(lui) - formulă din care nu poate evada nici cel mai mare geniu, căci acesta este numai parte din Absolut și nu Absolutul. Iată de ce

(continuare în pag. 50)

(urmare din pag. 49)

partea din Absolut a lui Eminescu coincide cu ceea ce se poate de așteptat de la un geniu. Este necesar numai de a demonstra că acest absolut se conține în ființă și că el este numai o parte din Absolut. Prin poezia sa Eminescu a demonstrat că el face parte din acest Absolut, aceasta fiind de fapt cea mai mare cucerire a unui geniu. Ea constituie marea filosofie a mitului său. Așa cum ființa poetului este o parte din Absolut, ea deja se manifestă ca o devenire prin El. Iată de ce ființa nu se poate împotrivi devenirii. Căci însăși ea este o devenire. Și dacă Absolutul este Dumnezeu, iar ființa o parte (infimă) din acest Absolut, atunci Dumnezeu nu se poate opune acestei ființe.

Iar mitul ei tinde să cunoască, să pătrundă prin partea sa de absolut condiția Absolutului. Deci, întreaga filosofie ființială a lui Eminescu încapă în formula: Dumnezeu nu se opune, dar ajută omul în măsura în care el tinde să-l cunoască pe Dumnezeu (Absolutul). Ființa nu poate fi mulțumită de condiția sa numai în măsura în care ea nu poate să-l pătrundă pe Dumnezeu (Devenirea Absolută).

Iată de ce "întreaga odisee ființială eminesciană" nu este în stare să se încadreze în formula "Dumnezeu se opune omului la fel cum Ființa se opune devenirii." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 33).

"Și în această identificare a existenței cu temporalitatea, căreia i se contrapune Ființa drept ceva asupra căruia vremelnice nu are nici o putere, stă modernitatea simțirii lui." (Ibidem, p.389; M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.33).

Ființa nu se poate contrapune "identificării existenței cu temporalitatea", căci ea însăși este produsul acestei identificări (o parte a ei). Deci, modernitatea simțirii poetului constă anume în faptul că mitul său, fenomenul poetic eminescian este un produs al corelației interdependenței acestor doi factori în care existența este vremelnică, iar temporalitatea – Absolutul Suprem, a căror identificare pe anumite porțiuni ale timpului (temporalității) și determină fenomenul existenței (în cazul respectiv - fenomenul mitoeminescian). Căci, oricum, ființa nu poate fi scoasă în afara temporalității, așa cum nici fenomenul Eminescu nu a putut fi plasat în afara ei. Marele nostru poet a dezlegat foarte ingenios această formă.

Așa cum ființa este un mit al neființei (o concluzie extrasă din filosofia eminesciană), ființa este prezentul, iar prezența este mitul neființei. Deci, "istoria ființei nu începe cu uitarea", după cum afirmă Heidegger, ci cu prezentul. Iată de ce ființa "își păstrează esența uitată", căci ea de fapt nu cunoaște această stare, la prezent fiind o permanență. Dar, așa cum această permanență nu este altceva decât un mit pur al neființei, ea nicidecum nu poate constitui două stări diferite ale uneia și aceleiași condiții care sunt numai mit (atât ființa, cât și neființa). Iată în ce constă determinismul logicii heideggeriene, când el spune: "Numai faptul diferențiat, prezentul și prezența se relevă, însă nu ca fapt diferențiat. Din care cauză, spune el, "...ștergerea diferenței până la urmă se produce mai întâi în acesta, astfel încât prezența apare ca o ființă prezentă și își află originea într-un prezent mai îndepărtat".

Dar care diferențe să se șteargă "întâi în acesta" (în faptul diferențiat (*n.n.*), dacă ele nici nu există, căci totul

este un mit, cauza originii lui neexistând astfel "într-un prezent mai îndepărtat", el fiind o stare permanentă fără origine, fără diferențe și fără finalitate. În felul acesta, ființa-Eminescu - este un mit al neființei, un mit în mit – o rază pură de spiritualitate. Iată citatul complet: "Suntem însă și martorii relevării din prezent în prezență, căci ... istoria ființei începe cu uitarea ființei, dar cu toate acestea ființa își păstrează esența, uitată. Numai faptul diferențiat, prezentul și prezența se relevă, însă nu ca fapt diferențiat. Dimpotrivă, ștergerea diferenței pînă la urmă (Spur) se produce mai întâi în acesta, astfel încât prezența apare ca o ființă -- prezentă și își află originea într-un prezent mai îndepărtat." (Heidegger, Holzwege, Frankfurt, 1957, p. 336; M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 33). Astfel, Eminescu este o ființă care își cunoaște prin mit partea de Absolut din sine.

"Prin gnoză poate fi depășit dezbinul lăuntric, iar prin intermediul omului existența își recapătă armonia pierdută." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.34), unde gnoza este mitul, iar existența omului partea din Absolut cu care Dumnezeu a înzestrat ființa ca aceasta să-și recapete armonia pierdută, care este însăși această participă din Absolut, alterată de păcatul existenței sale.

Nu există nici o "dipolaritate gnostică" într-o continuă oscilare între un Absolut atins și poate niciodată părăsit într-adevăr" și "un Absolut din care el se simte în chip iremediabil exilat", după cum observă Rosa Del Conte. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 34).

Există numai un întreg eminescian în Întregul Absolut, partea sa stăruindu-se permanent să se contopească cu Absolutul, dar ruptă de acolo și îndepărtată de către strămoșii cei dintâi ai poetului. Această permanentă atracție spre Absolut nu a putut imprima comportării sale pe traseul acestui vector o mișcare oscilantă. Vine să confirme această idee însuși citatul adus de Rosa del Conte: "- Vă las pământul! Cerul e al meu!" și interpretat de ea altfel. Poetul lasă definitiv pământul în drumul său spre cer, dar nu rămâne pe pământ numai gândindu-se la cer.

Aceasta este mișcarea lui univocă spre Absolut. Atingerii lui va depinde de capacitatea sa de a-l explora cu ajutorul mitului (cum a făcut acest lucru s-a arătat mai sus). Necunoscînd esențialitatea profunzimii lucrurilor sale, lumea secolelor premoderne, pentru a le cunoaște misterul, nu putea fi alta decât romantică. Ea a căutat întotdeauna să-i pătrundă tainele, apelând la sferele înalte imateriale în care se cufundă esențele sale materiale, adică să cunoască materialul prin spiritual.

Așa cum Eminescu a fost un poet al vremii sale, el nu a putut să nu fie un poet al romantismului acestei vremi. Mitul filosofiei sale se cuprinde în chiar mitul romantismului său unic. Un geniu nu poate să nu fie prin excelență romantic.

Existențialismul, modernismul sau postmodernismul sunt modalități de explorare a necunoscutului prin mijlocirea structurilor materiale ale lui, dar și prin mijlocirea sferelor superdimensionale în care se conține acest necunoscut. Oricât de imprvizibile ar părea aceste fenomene, ele vor fi în stare totuși să-și demonstreze până la capăt puterea. Altfel ar putea să devină totul până la urmă ceva fără sens.

Iar sensul acestuia astfel "descifrat" se află în sfera supradimensională a Absolutului. Aici are loc identificarea gnozei cu romantismul, unde și când cunoașterea

(continuare în pag. 51)

(urmare din pag. 50)

devine aventură, iar aventura - cunoaștere.

Geniul eminescian nu putea să se manifeste decât numai prin această filosofie a aventurii mitice a cunoașterii.

"Eminescu pleacă aici de la repudierea romantismului pentru a ajunge la acel existențialism difuzat abia în veacul nostru și care se dirijează către regăsirea ființei în cadrul experiențelor-limită." (Edgar Papu: - În: M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.36). Această "experiență-limită" de cunoaștere a ființei nu a putut îmbrăca altă uniformă pentru Eminescu decât numai pe cea a romantismului mitic. Căci, dacă poetul a învățat "a muri vreodată" ("Odă (în metru antic)"), atunci numai de aceea că el a învățat să însușească până la capăt cu ajutorul mitului său romantic și să pătrundă în interior filosofia acestui mit. Asume prin aceasta el a devenit primul poet modern al românilor, așa cum a și considerat pe bună dreptate Nichita Stănescu.

A învăța "a muri vreodată" înseamnă a învăța să-ți conștientizezi esența și sensul în cadrul lumii Universale, a conștientiza că a muri este o necesitate egală ca măsură cu necesitatea de a trăi, a conștientiza că această măsură este repetabilă în interiorul marelui mit al Absolutului, a conștientiza că astfel se poate aduce un aport cât de mic la edificarea acestui mit.

Această conștientizare reprezintă simburile germinativ al filosofiei eminesciene, gata oricând să nască noi și noi lăstari la arborele mereu viu al mitului romantic.

Oricum, chiar și în această poezie Eminescu, deși modern, o face cu ajutorul naturii sale romantice profund mitică în esență. Este un modernism extras din romanticism cu ajutorul aceluiași mit romantic.

"Pentru Hegel, după cum arată Heidegger, omul lumii elene reprezintă un subiect neconștient de sine ca subiect." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 38). Dacă omul lumii elene reprezintă un subiect lipsit de conștiința sa de subiect, atunci acest om nu putea să conțină acest subiect, adică omul se priva singur pe sine ca existență. Subiectul în om este însuși acest om – materialul "îmaterial" pe care se sprijină ființa sa. Înlăturându-l din el îl vom înlătura și pe om ca atare. Deci, subiectul omului și reprezintă conștiința de sine a omului ca subiect om. Conștiința sa nu putea să-și părăsească suportul ca să ajungă la concluzia că ea nu-și poate cunoaște temelia, adică că este inconștientă de conștiința conștiinței sale.

Nu întâmplător deci Hegel împărțea urcușul cunoașterii conștiinței elene în trei trepte: teză, antiteză și sinteză. De fapt, aceste trei trepte alcătuiesc un tot care reprezintă conștiința de sine a subiectului. Întrebarea care se pune însă este următoarea: În ce grad de conștientizare a Sine-lui, adică a subiectului, se găsește ființa? Așa cum ființa, după cum am arătat, este un mit al ne-ființei, iar acesta -- un mit din Mitul Universal al Absolutului, această ființă va purta toate particularitățile caracteristice ale Absolutului – el în ființă fiind în toate cazurile indivizibil.

Deci, arhetipul dacic eminescian nu putea fi unul empiric, ci o esență organică din esența primordială dacică. Iată de ce poetul avea o simțire dacică egală ca profunzime cu însăși toată profunzimea organicității sale mitice dacice ca parte din substanța primordială dacică, și ea parte din Absolut. Mitul dacic al lui Eminescu este o permanență ca trecut, prezent și viitor, el constituind veșnic

aceeași stare unică neschimbată. Puterea de conștientizare a ființei (a subiectului ei) va fi egală cu puterea de pătrundere în mitul acestei cunoașteri. Atât omul elen, cât și omul dac reprezintă nu un subiect neconștient de sine ca subiect, dar un subiect în subiect - o conștiință care se concepe ca atare în interiorul subiectului și care condiționează sinele acestui subiect.

Horia-dacul este întruchiparea conștiinței de sine a subiectului dacic în ființa mitică dacică a sa. Dacă Hegel considera că "omul lumii elene reprezintă un subiect neconștient de sine ca subiect", atunci care element abstract la greci și, implicit, la daci se identifică primei "ieșiri la lumină" a spiritului? Oare acel care nu există sau care încă nu există? Dacă acesta nu se avea pe sine însuși ca stare, atunci cum putea el să se condiționeze ca atare? Oare din nimic și ca nimic? Căci acolo de unde încă nu era nu se putea forma un ceva care să fie. Acolo unde încă nu era se conținea "aceeași absență a acestui mediu al abstractului". Deci, subiectivitatea nu este o stare în sine care poate să apară sau să dispară ca mediu. Ea este un mediu în stare permanentă, veșnică. Abstractul, așadar, nu este aserțiunea "manifestării prime care rămâne în chip pur la sine", dar este aserțiunea manifestării veșnice (infinite în toate sensurile), care rămâne în chip pur ca condiție de sine și în sine. Asume această condiție de sine a chipului pur nu se poate atașa la sine, dar se poate condiționa pe sine; starea astfel născută, fiind însuși abstractul. Deci, abstractul nu poate conține în sine nicio treaptă a frumosului el fiind de fapt frumusețea primordială cvasiuniversală. Iată de ce subiectivitatea sub forma ei Absolută nu se găsește numai lângă Eminescu, dar se găsește concomitent (o parte a ei) în chiar interiorul ființei sale - constituind-o parțial. Prin acest abstract, parte din Absolut, ca frumusețea primordială ființa Eminescu este o formulă estetică existențială umană, care la nivelul formei sale se exprimă prin mitul romantic eminescian.

Arhetipul ființial al poporului dac anulează orice model hegelian de manifestare a spiritului ființial. El este unul fundamental ce se suportă singur pe sine într-o simbioză simultană a celor trei trepte: al "tezei", "antitezei" și "sintezei".

Spiritul dacic izvorăște direct din Absolut în stare ființială abstractă dacică. Iar arhetipul dacic eminescian este o continuare existențială particularizată, parte din acest Absolut. Arhetipul ființial dacic ca formulă postprotoistorică nu poate purta în sine numai tipicități protoistorice "tezice". Ca produs al acestui timp el poate exprima o stare care va combina în sine toate treptele hegeliene, acestea împreună determinându-i condiția (starea) concomitent.

Arhetipul dacic nu este Absolut, ci numai o parte a lui, și numai ca parte a acestuia el se naște în același timp cu toată atributivitatea părții. Partea nu poate fi o contrapunere la Întreg, chiar dacă apare în urma desprinderii de El. Și totuși, această acțiune îi determină starea de antiteză la Întreg, comportarea antitezei ca singularitate particulară, urmnd a imprima părții și starea de sinteză, adică de statornicire și viabilitate. Prin urmare, nu există nici o succesiune în timp a acestor stări, căci imediat cum partea se desprinde de Întreg, ea capătă instantaneu toate aceste caracteristici; altfel ea nu și-ar fi îndeplinit rolul ce-i revine.

(continuare în pag. 52)

(urmare din pag. 51)

Partea își generează condiția ca atare concomitent cu timpul apariției și nu pe parcursul unui timp istoric. Căci în simultaneitatea clipei cu partea și Totul Absolut despărțirea ei de Întreg devine și teză, ca stare statornică și viabilă prin sine, ca singularitate, adică teză inclusă în antiteză. Iată cum modelul hegelian al spiritului ființial este anulat de însăși realitatea adevărată a acestui spirit, adică de condiția de sine a ființei.

S-ar părea că dacă am accepta noul model expus aici, stările ființiale umane (formele lor) ar parcurge tra-seul existențial în interiorul unei sfere împietrite, aflându-se într-o congregare ametamorfică provocată anume de simultaneitatea acestor caracteristici hegeliene care le determină condiția. Se naște întrebarea: Dar care este cauza stărilor ființiale diferite? Se poate da răspuns că diferențierea lor nu este determinată de simultaneitatea sau succesivitatea apariției lor, dar de însuși faptul că ele există, adică sînt caractere diferite ca esență, care și fac toate împreună ca partea să se elibereze de Întreg.

Ca acest lucru să se înfăptuiască, este nevoie anume de o simultaneitate a apariției și a interacțiunii lor. În acest context deci, partea, în timpul desprinderii de Întreg, va împrumuta aceste caractere de la El. Prin urmare, diferențierea arhetipurilor ființiale va depinde în concluzie de factorul "caracter" al fiecărei tipicități. "Starea tezei" ca absolut necunosător de schimbare (esență în esență) va predomină întotdeauna în aria de manifestare a arhetipului ființial, ea rămînînd întotdeauna aceeași ca esență, dar nu ca sens. Sensul ei va fi întotdeauna influențat de starea "antitezei", concomitent și cu cea a "sintezei". Există numai două sensuri ale esenței "tezei" în parte: unul negativ - când esența se transformă în antiesență și unul pozitiv - când esența rămâne în sine aceeași.

În primul caz antiesența se va rupe definitiv de Absolut, iar în al doilea caz esența (partea) se va întoarce la Absolut. Esența va deveni antiesență, când starea ei "antiteza" (contrapunerea) va diminua și va anihila "sinteza" (statornicia și viabilitatea) și va rămâne ceea ce este când "sinteza" va domina și va anula "antiteza". Ca parte din Totul Absolut, particularitatea va purta întotdeauna caracterul acestei "antiteze", adică elementul specific care o va contrapune la acest Absolut. De comportamentul "antitezei" (particularității) va depinde soarta ei: ori ea va rămâne esență, ori va rămâne antiesență. Condiția principală ca partea să rămână ceea ce este poate fi numai această "antiteză". Aceeași "teză" și, respectiv, "sinteza", ale căror caracteristici le poartă partea, sunt condiționate în ea (adică atât cât ele se conțin în ea) de această antiteză. În lipsa ei partea nu ar fi ceea ce este și nu ar conține "teza" și "sinteza". Prin urmare, comportarea părții se cuprinde în condiția de sine ca singularitate și este în totalitate determinată de aceasta. Deci, "teza" și "sinteza" nu vor putea influența cu nimic acest comportament, deoarece ele însele sunt condiționate (influențate) de "antiteză" (parte). **Anume această antiteză (parte) contrapusă Absolutului și este ființa (ființare, obiectivitate, realitate obiectivă) a cărei soartă este de a se întoarce la Absolut sau de a deveni nonesență.**

Astfel, vedem că esența în ambele cazuri - și ca non-esență, și ca stare propriu-zisă (întoarsă la Absolut) - rămâne a fi o absență (o abstractivitate), sinteza astfel

devenind produsul felului de a fi unic al interacțiunii dintre "antiteză" și "teză". În urma acțiunii lor, ori esența va deveni "nonesență", ori va deveni "absolut". **Iată cum ființa rămâne a fi și este o antiteză la Absolut, adică o parte din Absolut și numai ca parte ea este ființă.** În interiorul Absolutului ea este absolut și tot absolut este ca esență a părții. Ca antiesență (nonesență) ea este antiabsolut, adică antimaterie și în această stare ea este o antiobiectivitate. Și numai ca antiobiectivitate nonesența devine tot Absolut, adică subiectivitate. În concluzie, putem deci afirma că obiectivitatea (materia) conține în sine antimateria, ca în cele din urmă să devină același absolut (absolut ca parte din Absolut, și nu Absolut). Prin urmare, obiectivitatea (materia) naște timpul și prin antimaterie tot ea îl și nimicește. Și dacă e totuși să căutăm un răspuns plauzibil la întrebarea de ce se întâmplă acest lucru, atunci el va fi următorul: Existența ca fel de manifestare reală nu cunoaște alte modalități de a fi decât pe acelea pe care le posedă. Căci, oricum, într-un fel trebuie ori să fie ori să nu fie. Dar felul de a fi sau a nu fi este anume această alternativă de a fi în două ipostaze: cea obiectivă și cea subiectivă.

Anume această stare îi imprimă Absolutului un caracter pulsativ în care modelul hegelian al ființei nu are nici o putere și care poate avea numai două alternative: a fi sau a nu fi.

Totul are loc sau nu are loc concomitent în timp sau, respectiv, în afara timpului. Numai așa pot fi explicate fenomenele arhetipale dacice și cele romane.

La baza arhetipului dacic a stat și mai stă conștiința "tezei", adică a esenței ca un aport pozitiv la spiritualitatea lumii, pe cînd arhetipul roman era terorizat de o conștiință a "antitezei", a împotrivirii față de propriile esențe, care nu puteau să nu dea un sens opus ei, adică s-o transforme în "nonesență" - lucru care s-a și întâmplat prin căderea Imperiului Roman cu toată cultura sa "incultă".

În această ordine de idei, arhetipul dacic eminescian este un arhetip al esenței, al "tezei", un arhetip pozitiv, un arhetip al spiritualității pure, un arhetip al nonviolentei. Mai mult decît atît, Eminescu a pătruns în esențele dacismului, în substanța lui organică nu defrișîndu-i cu violență structurile ca un roman, dar cu ajutorul și prin mijlocirea aceluiasi romantism mitic cvasiexistent în întreaga sa creație.

Acest arhetip eminescian a folosit "teza" pentru a cunoaște "tainele" ei, a folosit filosofia mitică a ființei pentru a cunoaște filosofia ființei, a folosit mitul spiritului pentru a cunoaște spiritul acesteia.

El a folosit același spirit pentru a cunoaște spiritul, demonstrînd astfel că numai cu ajutorul lui, valorificîndu-i propriile esențe, se poate pătrunde sensul și esența ființei. Iată de ce și "Imaginea Daciei este romantică prin excelență, cea a Romei fiind esențialmente clasicistă." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 71).

În special, datorită caracterului esențial "tezic" al arhetipului dacic "seninătatea dacică" nu a putut să se îndepărteze mult de "revelația pură a nemuririi".

Caracterul lui primordial și esențial în această revelație a și constatat și mai constă încă. Punerea lui într-o legătură cu o "ecuație dialectică a ființei și neființei" este caracteristică mai mult pentru perioadele mai târzii întîlnite numai la popoarele care au descins din traci și daci.

(continuare în pag. 53)

Această seninătate nu poate apărea la intersecția unor stări diferite, ambigue ale ființei sau ne-ființei, rezultate dintr-o dialectică istorică postprimordială, ci poate fi numai a unei revelații pure a nemuririi, pură ca însăși puritatea acestei revelații extrase din puritatea "tezică". Deci, "seninătatea dacică" constă anume în această revelație pură a nemuririi, și nu în "ecuația dialectică a ființei și ne-ființei". În acest context, se poate anticipa ipoteza că tracii și dacii au stat la izvoarele diversificării ființiale a lumii, constituind fundamentul ei esențial ființial.

Reperul primordial al "nemuririi" este esențialitatea "tezică" ființială a primelor entități diferențiate, organizate, care au și alimentat cu apă vie aceste izvoare. Această apă a împrosperat esențialitatea lor primordială.

M. Cimpoi în „Narcis și Hyperion” vede altfel această seninătate: "Seninătatea dacică nu e rezultatul revelației pure a nemuririi, ci a punerii într-o ecuație dialectică a ființei și ne-ființei, care va da, într-o altă etapă, sentimentul mioritic al Tatălui". Acest "sentiment mioritic al Tatălui" nu a depins, după cum am arătat, de "etapa" istorică dialectică, dar se trage din acel Tot al esențialului primordial al "tezei" care de fapt alcătuiește Tatăl Absolutului, parte din care a și fost esențialitatea ființială a tracilor și dacilor.

Ca parte a Absolutului, esențialitatea ființială dacică a fost nevoită să se supună puterii "antitezei", astfel născând timpul istoric postdacic. Această "antiteză" la începuturile timpului postdacic a generat acea maximă hamletiană ("Sunt eu ori nu mai sunt eu e-nțrebarea"), pe care și-o pune și Decebal sesizând starea timpului, în care a intrat, ca pe un blestem "vechi". De fapt, este același blestem al desprinderii părții de întreg, prin "antiteză" el devenind de fapt astfel un blestem al întregului, adresat părții pentru actul de despărțire a ei de integritate. Sub același blestem gem astăzi toate diversitățile postistorice descendente din întreg.

Dacă Eminescu nu a înțeles în profunzime geneza acestui blestem, atunci el l-a intuit și sesizat ca pe un produs al unui fenomen care nu a putut fi controlat posterior de nici una din părți. Acesta este meritul incontestabil al travaliului enorm pe care poetul l-a întreprins pentru explorarea arhetipului ființial dacic cu ajutorul capacității fenomenale a romantismului său mitic.

De abia la începutul perioadei istorice postdactice esențialitatea ființială "tezică" dacică (ce-a mai rămas din ea) în substanța ființială a urmașilor în ipostaza a noi popoare a încercat revelația "cufundării în ne-ființă", în acea ne-ființă în care s-a transformat esențialitatea ("teza") dominată de "antiteză", numită "nonesență" - sens negativ.

O dată cu Decebal, poetul trăiește și el aceeași dramă, același blestem. Dar, cu fantasticul său romantism mitic el a căutat în toată poezia sa să stea în calea acestei antiteze, a căutat să nu se supună ei așa cum în cele fin urmă s-a supus Decebal.

El nu a lăsat ca esențialitatea ("teza") dacică a sa să fie nimicită de "antiteză", dar cu ajutorul celuiiași mit, aceleiași "teze" el i-a revărsat o lumină vie în toate ascunzișurile, transformând-o (în timpul, pe care l-a trăit și în care s-a aflat direct) într-o "sinteză" a tezei, reușind să-i păstreze puritatea, dându-i astfel un sens pozitiv.

Astfel, esențialitatea ființială dacică eminesciană a fost în stare nu numai să nu se supună "antitezei", dar, dimpotrivă, să o supună. Este un fenomen unic descins din Absolut, singurul capabil să stopeze blestemul (pă-

catul). Eminescu a fost el însuși acest fenomen. La întrebarea lui Decebal: "Unde-i starea ceea, unde-s zeii?" (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 44) poetul răspunde: - Starea se găsește în ("teză") esențialitate și poate fi cunoscută prin aceeași "teză" (de Absolut) și partea lui - "antiteza" - "Zeii".

La acest răspuns Eminescu a ajuns în urma unui efort intens și epuizator egal ca intensitate cu travaliul pe care l-a depus eternitatea pentru a forma substanța poetului, ea identificându-se cu "substanța" esențialității "tezei" sale. "...Dacismul eminescian va fi, așadar, "romantizat" și "existențializat": atarahia finală, revelația senină a nemuririi de esență dacică vor veni doar după un consum sufletească extraordinar, după o succesiune întreagă de trăiri la limită, de inițieri arhetipale, imitându-le pe cele ale lui Zamolxe." (M. Cimpoi, Narcis și Hyperion, p. 45).

În felul acesta, poetul stopează moartea, o transformă în "teză", esențialitate, înlăturând "antiteza", negativul și cucerind nemurirea. Această "teză", acest pozitiv alăturat tezei (Absolutului) devine Pozitivismul Absolut - Imortalitatea.

Anume la extremitatea acestor stări-limită esențialitatea venită din lumea "antitezei" se transformă într-un pozitiv fluid care se scurge spre Absolut. Astfel, energia spirituală eminesciană nu se pierde. Ea izvorăște din interiorul Absolutului și se întoarce în interiorul lui devenind spirit pur.

De ce Eminescu are senzația permanentă de nerealizare? De ce starea ființială umană încearcă permanent acest simț? Oare prezența subiectului în obiect și a obiectului în subiect nu poate satisface pe deplin necesitatea realizării care apare ca o consecință a interacțiunii lor?

Însăși condiția acestei corelații trebuie să determine pe deplin satisfacerea (realitatea) de sine. Dar acest lucru nu se întâmplă. De ce? Proiecția obiectului în subiect și desprinderea lui de obiect sub forma unor imagini neconștientizate sufletește este esența răpită de "antiteză" din Absolut, fapt care îi și determină acesteia tendința de a se întoarce la Absolut, din care cauză ea întotdeauna capătă o proiecție în afara esenței obiectului. O corelație armonioasă dintre obiect și subiect se va produce numai atunci când acest subiect (aceste imagini sufletești) vor căpăta esențialitatea sensului pozitiv transformată în Absolut.

Dar în toate cazurile ființa va simți o senzație de nerealizare determinată de această stare pozitivă (Absolut), care va căuta să se întoarcă la Absolut. Ființa va cunoaște armonia ca atare numai atunci când această esențialitate ca parte din Absolut se va întoarce ca sens pozitiv (vezi mai sus) în sânul Absolutului (Totunitarului). Lucrul acesta se va împlini numai prin intermediul senzației nerealizării de sine a ființei care nu este altceva decât cunoașterea "Tezei" cu ajutorul aceleiași "teze" - metamorfoză a unui travaliu intens sufletească. De fapt, prin această senzație de nerealizare a Sinelui ființa se realizează ca "teză"(pozitiv) - aport substanțial la Absolut (Teză).

Eminescu a fost poetul care prin această senzație chinuitoare de nerealizare s-a realizat definitiv și în totalitate.

Ființa care nu cunoaște această stare de nerealizare permanentă este o ființă irecuperabilă care va produce un gol în esența sa. Ființa lui Eminescu prin senzația sa

(continuare în pag. 54)

de nerealizare a umplut acest gol cu starea pozitivă a esenței sale.

În felul acesta, Eminescu a valorificat inconștientul (subiectul) ca să cunoască, să pătrundă obiectul, imprimându-i substanței acestuia o dinamică cu sens pozitiv. El s-a lăsat furat de inconștient, de imaginile sufletului, ca să cunoască acest obiect – parte din Absolut, astfel atingând și esențele Absolutului.

Dacă în lumea “antitezei” (părții din Absolut) cunoscuta antinomie a lui Platon / anima / animus / funcționează și este în întregime determinată de natura acesteia, atunci în lumea “Tezei” (Absolutului) ea va căpăta următoarea formulare: / anima / anima /.

În formula / anima / anima / - / anima / este subiectul, iar / animus / - obiectul. Deci, Absolutul va consta numai din subiect (subiectivitate, abstractivitate absolută) – / anima / anima / - Anima! /

În ambele variante: și atunci când lumea “antiteză” (a părții din Absolut) va avea sens pozitiv și atunci când această lume va avea sens negativ (când esența se va transforma în nonesență - antimaterie care va aboli obiectul (vezi mai sus)), ea va rămâne același Absolut, adică / anima / anima / - Anima /. Vedem astfel că obiectul este în permanență redus de obiect (antimaterie), când formula are rezolvare negativă și este recuperat de subiect când formula are rezolvare pozitivă.

Deci, în viziune contemporană lumea antitezei se poate exprima prin formula / animus – animus / - / Anima? / Astfel, formula actuală văzută din acest punct de vedere Absolut va fi / animus + animus / anima / ↔ !Anima / Anima ? ↔ anima / animus – animus /. Partea stângă a formulei exprimă varianta rezolvării pozitive a ei, iar partea dreaptă - varianta rezolvării negative (vezi mai sus). Anume așa ar arăta astăzi formularea lui Jung a reciprocității cunoașterii polilor opuși. Pentru bărbați în ambele variante femeia este inconștientul, adică o imagine (să ne amintim de Eva) - a lui Adam desprinsă din acesta și nicidecum esența lui integră, iar pentru femei (imaginea inconștientă) bărbatul este o obiectivitate integră conștientă – parte din Absolut, Anima – anume acea parte identificată cu “antiteza” (Adam din Teză, Absolut), desprinsă din Absolut printr-o acțiune de natură abstractă de același caracter cu / anima /.

Formula demonstrează că dacă la un pol Absolutul se reduce la altul, el se reface, astfel El rămânând veșnic același, neschimbat. Oare tot romantismul poeziei lui Eminescu realizat într-o formulă ingenioasă specifică eminesciană care i-a indus o veșnică senzație de nerealizare nu se încadrează de fapt în aceste raționamente expuse aici? În felul acesta ajungem la concluzia că “conștiința imposibilității de a obține o relaționare armonioasă între subiect și obiect în care imaginea sufletească urmează să fie proiectată” este o idee falsă. După cum vedem, “relaționarea armonioasă între subiect și obiect” este posibilă totuși cu condiția cunoașterii și trăirii sentimentului de nerealizare incontinuu a ființei. Așa cum acest sentiment a fost cunoscut și de marele nostru poet, “relaționarea” este confirmată de însăși realitatea sa. Numai în acest caz imaginea sufletească, adică “anima”, este în stare să se proiecteze în “animus”, care va deveni până la urmă tot “anima”, fără să se expulzeze în afară, ci să rămână în sine ca / anima / anima /.

Numai în acest caz sufletul va cunoaște esența (obiectul) și va determina comportamentul acestuia, obiectul (animus) devenind astfel suflet (“teză”), “anima” (vezi mai sus). Prin urmare, această metamorfoză nu va duce la o “criză de îndepărtare numită de Freud narcisism” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.46), dar la o adaptare armonioasă a Eu-lui ființial la amprenta lui sufletească “anima”. Deci, ceea ce Freud numește narcisism este o situație (stare) inevitabilă, generală, caracteristică pentru toate cazurile și formele arhetipurilor ființiale. Prin urmare, narcisism nu poate fi această “criză de neadaptare”, ci fenomenul invers de adaptare armonioasă la sine (subiectul său) prin “ / anima / anima / ” cu ajutorul și prin senzația veșnică falsă a neadaptării care presupune transformarea lui “animus” în “anima”.

De altfel, anume această formulare întregeste conținutul și sensul care i se atribuie de fapt noțiunii de “narcisism” (narcis). În acest sens, ca dovadă putem face mai degrabă o analogie de conținut între noțiunile “adaptare” și “întoarcere la sine” ca dragoste de sine, (narcisism) decât o analogie între “neadaptare” (“îndepărtare”, numită de Freud narcisism) și dragoste de sine “narcisism”. Valorificarea obiectului prin subiect (prin suflet) este narcisism și nu fenomenul invers de valorificare a subiectului prin obiect - lucru de altfel complet imposibil. Iată de ce “relația subiectului cu obiectul” nu este una “anormală”, “morbida” și “inadecvată”, ci una relativă numai în lumea “antitezei” cu tendințe permanente de armonizare, devenind în definitiv armonioasă în lumea “tezei” - a Absolutului. Căci dacă Absolutul ar constitui o situație anormală, atunci el ar fi fost epuizat de această stare “anormală”, de altfel la care n-ar fi ajuns niciodată, căci ar fi lipsit chiar însuși punctul primordial de “anormalitate”. Prin urmare, dacă această situație ar fi „morbida”, atunci ce ar fi putut să se epuizeze, dacă obiectul acestei dispariții nici nu ar fi putut să apară. De unde să se nască, căci el a fost o absență în chiar momentul închipuit al genezei sale?

Iată de ce narcisismul nu este un fenomen (ca expresie amplă și intrinsecă a Sinelui) de natură patologică, cum înclină să creadă unii lingviști, ci o modalitate (capacitate) a ființei umane de a-și pătrunde esențele interioare în legăturile lor cu Absolutul. Vedem astfel că Jung a descifrat corelația numai pînă la acest nivel.

A fost nevoie de a pătrunde mai profund în esențele consemnate în afirmația “Conștiința imposibilității de a obține o relaționare armonioasă între subiect și obiect (în care imaginea sufletească urmează să fie proiectată) duce la o criză de inadaptare, numită de Freud narcisism”.

Dată fiind o asemenea situație anormală, zice Jung, relația subiectului cu obiectul devine „morbida”, „inadecvată”. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 46) Deci, criza nu este una de neadaptare, dar este o acțiune de adaptare la senzația permanentă de nerealizare ființială, care, după cum am spus, este însăși esența în sine a ființei și a sensului existenței ei pentru Absolut.

Concluzia este că, de fapt, ființa nu poate cunoaște crizele existențiale.

Arhetipul ființial este programat de felul desfășurării sensurilor care pot descinde din Absolut și care, pornind de la neutru, se pot îndrepta spre negativ sau spre pozitiv - adaptarea fiind a stării negative sau a celei pozitive față de “neutru” – formulă în care nici un fel de criză nu are ce căuta, ea fiind anacronică. Iată de ce adaptarea

(continuare în pag. 55)

este rezolvarea a așa-numitei "crize", ea fiind mijlocul prin care natura ființială își determină esența și sensul în cadrul existențial obiectiv.

Rezolvarea adaptării ne arată că sensul existenței ființei nu este unul apocaliptic și nu duce ("nicăieri") în criza lui Jung și Platon, dar se identifică cu Absolutul, duce spre Absolut, spre Dumnezeu.

Chiar dacă Eminescu nu a conștientizat până la capăt acest lucru, el totuși a rezolvat această "criză" prin adaptarea la sine (de altfel, lucru inevitabil) prin și cu ajutorul unui angajament launtric sufletească profund.

Deci, Narcis există numai pentru a-l ființializa pe Hyperion în acest "animus". Hyperion devine o revelație prin Narcis. Iată formula ființială a lui Narcis: / animus + animus / anima /. Corelația dintre Narcis și Hyperion (Anima) va alcătui formula / animus + animus / anima ↔ / Anima /. Eminescu a fost acest Narcis întors definitiv la Hyperion (animus + animus / anima – Anima!). Această formulă explică de ce "dorințele Eu-lui" eminescien se manifestă sub forma Altuia (în speță, a fratelui Ilie), adică sub formă de (animus + animus) și nu a persoanei lui Jung, numai "animus".

Identificarea cu forma acestui "Altuia" se face printr-o adăugire de imagini, și nu de reducere a lor. Deci, imaginile sufletești nu se reduc în negativ, dar se adună în "pozitiv", astfel "diferențierile" având toate același sens pozitiv, o singură esențialitate, ele alcătuind doar formula, pe când identificarea - esența (esențialitatea) formulei. Diferențierile ca formulă devin actualitate, iar ca identitate (esență) - veșnicie.

"Oricare ar fi dorințele Eu-lui (mare, onorat, sapient), ele se manifestă sub forma Altuia (în speță a fratelui Ilie), asemănarea fiind atât de simțire interioară, cât și de comportament exterior (anima se suprapune aici persoanei lui Jung)." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 47).

/ Anima / nu se suprapune persoanei lui Jung, ci lui / animus + animus, / care tinde spre / Anima! / și fuzionează cu / Anima /. / Anima / este de același sens pozitiv ca / anima / venită din / animus + animus / și poate fi numai de sens pozitiv. Persoana, în acest caz, este a lui Eminescu. Deci, narcisismul este o proprietate, o calitate a omului în devenire pozitivă. Potențialul lui genealogic se găsește în structura organică a oricărui arhetip ființial. El este folosit însă încă în grad diferit și depinde de comportamentul subiectului în obiect, de capacitatea acestuia de a da sens pozitiv corelației / anima / animus /. Dezlegarea acestei corelații este dinainte prescrisă. Funcționalitatea ei dacă nu este acoperită în întregime de lumea cunoscută de om, atunci inevitabil este acoperită de lumile care alcătuiesc Absolutul – sensul activității cărora se va încununa cu un singur numitor comun - neutralitatea - Absolutul - !Anima / Anima? - lucru subliniat și de M. Cimpoi. "Există la Eminescu un Narcis preștiut, ascuns în tainele abisale ale sufletului și descoperit încă înainte de a se proiecta pe oglinda apei." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 47).

În acest context, având în vedere toate raționamentele expuse până aici, să ne întrebăm: Care este factorul ce poate pune în cumpănă narcisismul? Bineînțeles, varianta rezolvării negative a formulei / anima / animus /. Rezolvarea negativă se va exprima prin formula / anima / animus – animus /. Dar primejdia respectivă nu a urmărit arhetipul ființial eminescien. El a rezolvat pozitiv

corelația părților acestei formulări, alcătuind în întregime esența / animus + animus / anima / → / Anima! /

În acest sens, M. Cimpoi consemnează: "Narcisul lui Eminescu este, aici, un Narcis arhitepal, un narcis fără oglinda din afara sa." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 48).

Este necesar a adăuga, că dacă în lumea "antitezei" "Narcisul lui Eminescu" era un "narcis fără oglinda din afara sa", atunci se naște întrebarea: Unde era proiectată imaginea sufletului său, adică unde era locul acestei oglinzi?

Ea se găsea de fapt în Sinele său și se numea însuși subiectul său, adică, "anima". Anume această explorare a obiectului său "animus" de către Eminescu cu ajutorul și prin subiectul său ("anima") a și dat naștere în consecință unui "subiect de două ori pur". Acest "subiect de două ori pur" eminescien și este rezultatul rezolvării pozitive a formulei antinomice / anima / animus /. De fapt, se produce o proiecție a subiectului în sine (pe subiectul său), astfel având loc o suprapunere a două subiecte personale. Deci, "proiecția de sine" este însuși Sinele său și la Eminescu nu o vom găsi realizată în exterior. Această proiecție de "sine" se va întoarce la! Anima / Anima? Numai după rezolvarea pozitivă a / anima / animus / - Anima, a „antitezei”.

"Monstrul" regăsit în sine nu este un "monstru" în adevăratul înțeles al cuvântului, ci imaginea unei închipuirii în care Eminescu credea că-și finalizează realizarea (devenirea), el neînțelegând că această imagine, de fapt salvatoare, acest "monstru" este însăși ființa sa genială – Eminescu. Această idee are o finalizare oarecum contradictorie la M. Cimpoi.

"Este un subiect de două ori pur, căruia îi lipsește până și proiecția de sine; (anume această dublă puritate și rezolvă proiecția de sine în sine (n.n.)) el regăsindu-se în el "monstrul" modelat după acela al lumii. Este un "monstru" sub toate aspectele preștiut." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.48). Acest "preștiut" se regăsește în proiecția de sine în sine a subiectului ca parte din Absolut (antiteză din teză). Iată de ce Eminescu nu este un "ucigaș ascuns", un ucigaș de sine, după cum credea Schubert în consens "cu atâtea romantici". Eminescu a fost un realizator de sine, extras din potențialul ființial universal uman și edificat în unul ființial particular (eminescien).

Dacă în ființa noastră există spiritul unui poet, atunci ea îl va transforma neapărat pe acesta dintr-un spirit ("poet ascuns") într-un spirit (poet) realizator de sine și în nici un caz într-un "ucigaș ascuns al Sinelui".

Căci omul numai dacă nu este poet își poate da sieși un sens negativ. Care ar fi concluzia? Numai una singură – omul se poate realiza doar prin spirit și cu ajutorul spiritului, acel "dublu spirit."

Deci, "faza aureolată a Eu-lui nostru interior" nu "a fost înlocuită cu una degradantă (a unui "apus de zeitate"), ci, dimpotrivă, a fost încununată cu toată gama de culori ale curcubeului Eu-lui realizat complet, transformat în "dublă puritate", adică în " / animus + animus / anima / " – aureola părții de Zeu (Dumnezeu) care se găsește în arhetipul ființial antitezic (concluzii ce diferă de poziția luată de M. Cimpoi).

"Faza aureolată a Eu-lui nostru interior a fost înlocuită cu una degradantă (a unui "apus de zeitate") și, așa

(continuare în pag. 56)

cum zicea Schubert, în consens cu atâția dintre romantici, ne pomenim că „poetul ucigaș” din ființa noastră nu e decât un „ucigaș ascuns.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 48).

Iar dovada cea mai mare că spiritul lui Eminescu nu a fost unul ucigaș este și va fi dăinuirea lui printre suferințele timpului.

/ ! Anima / Anima ? / cuprinde în sine toate categoriile sale subexistențiale antinomice: / întuneric - lumină / , / amor - moarte / , / libertate - deteminare / , / ființă - ne-ființă / . Antinomia Relativ / Absolut include în sine pe / ! Anima / Anima ? / , deoarece aceasta din urmă împreună cu toate celelalte categorii antinomice subexistențiale se supun în întregime acestei antinomii cvasiuniversale.

Intriga eminesciană nu constă în „substituirea Eu-lui adevărat” cu unul corupt (căci, oricum, lucrul acesta nu are chip să se înfăptuiască întotdeauna) (vezi mai sus), dar în neînțelegerea că această substituie poate fi rezolvată prin combinația / animus + animus / anima / - situație care în cazul Eminescu a fost rezolvată pozitiv de Sinele său.

„Teama de atavism” a poetului a constatat anume în această neînțelegere, necunoaștere a faptului că anume acest angajament sufletesc al său este calea rezolvării problemei sale.

În cazul lui Eminescu „ucigașul ascuns” este iluzoriu, din care cauză a apărut cutremurarea - fapt care l-a făcut să-l creadă real: „*Rebel! făcuși din sceptru unealtă de ocară / Ș-ai dat tu însuși pildă din om să fie fiară.*” („Gemenii”)

Oare nu această necunoaștere de către om a faptului că există o altă variantă realizabilă (unica, de fapt) de a nu fi fiară reprezintă „pilda” veritabilă pentru sine că el poate să nu fie totuși această fiară?

Sceptrul (anima), parte din Anima, îi este dat lui pentru a transforma pe / anima / animus / în / animus + animus / și, ulterior, în Anima, pe când omul nu pătrunde acest lucru și-l transformă în „unealtă de ocară”, adică în acea „teamă de substituie a Eu-lui adevărat” cu sceptrul (anima), care pentru Eu-l eminescian (Eu-l eminescian ca ființă realizată / anima / și nu Eu-l eminescian ca ființă nerealizată / animus /) este de fapt (teza) – spiritul, parte din Absolut. Iată de ce „Eu-l dăic al lui Eminescu” este primul care, oglindit narcisic într-o lume a mitului, suportă o diferențiere ontologică: el își primește resemnat botezul istoriei, trăiește febril criza, valorifică și se mută din spațiul sacru originar în sfera imaginară, aruncând straiul de purpură peste țărâna cea grea (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 50), unde și când narcisismul se înfățișează ca o acomodare la esențialitatea Eu-lui său, iar toată metamorfoza diferențierilor în etapele acestei acomodări este calea devenirii acestui „Eu narcisic”, calea realizării și transformării sale din / anima / animus / în / Anima / .

Ceea ce Rosa del Conte numește „un simbolism propriu-zis al materiei, căreia i se imprimă emblemele unei viziuni a Ființei ce stă sub semnul nestatorniciei și al neliniștii metafizice” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 51) este anume acest fel de a fi al ei ca modalitate de manifestare, care se îmbină în formula / animus + animus / anima / ↔ / Anima! / sau / Anima? / ↔ / anima / animus – animus / , în care / animus + animus / anima / sau antagonismul ei / anima / animus – animus / reprezintă „Ființa

ce stă sub semnul nestatornic al neliniștii metafizice” ca simbol propriu-zis al materiei ființiale.

De această „neliniște metafizică” Eminescu se apropie cu ajutorul gândirii sale care, după cum observă M. Cimpoi în „Narcis și Hyperion” „este drumul spre începuturile Ființei, spre izvorirea „luminilor dintâi” (p.52). În același context S. Paleologu–Motru opinează: „La poetul nostru gândirea este pre-logică, e o trăire a raportului cu ființa, prin mijlocirea trăirii propriiei morți și a repetiției ei în spirit.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.40).

„Izvorirea „luminilor dintâi”, gândirea „pre-logică”, „mijlocirea trăirii propriiei morți” se explică prin reîntoarcerea spiritului eminescian la Absolut, adică la / Anima! / Gândirea este parte din Absolut, Eminescu atribuindu-i „izvorirea „luminilor dintâi” și „trăirea propriiei morți”, ca stări „pre-logice”.

Gândirea ca Absolut (Anima) nu are spațiu, nu produce spațiu.

Spațiul apare numai când apare gândirea ca parte din Anima (Absolut), el fiind o variabilă în funcție de mișcarea pulsativă a gândirii. Gândirea, prin spațiu, adică prin sine, devine orizont numai pentru sine și nu, după cum ne încredințează Noica, „spațiul devine prin gândire orizont”.

Însăși gândirea ca spațiu înseamnă stăpânirea lui, și nu gândirea spațiului (căci acesta nu se găsește în afara gândirii) este stăpânirea lui, deoarece gândirea ca Absolut este în afara spațiului.

Orizontul nu are de unde să se ia, dacă spațiul este absolut. Iar gândirea ca parte din Absolut este tot absolută, adică fără orizont, căci spațiul nu poate fi mărginit de gândire, gândirea fiind ea însăși absolută ca parte din el, ceea ce și oferă gândirii caracter absolut. Așa cum această gândire – parte din Absolut - poate să se întoarcă definitiv la Absolut, ea, ca spațiu mărginit, ar reprezenta o stare anacronică stării Absolutului și nu s-ar putea încadra în acest Absolut aspațial.

Dacă gândirea ar produce spațiu limitat (orizont), ea nu ar fi putut constitui o stare „a propriiei morți și a repetiției ei în spirit”, spiritul fiind acest spațiu-gândire („absolut”) parte din Absolut. Acesta nu este „manchirul ce rezistă tuturor intemperțiilor”, după cum consideră Blaga, adică rezistă tuturor limitărilor orizontice spațiale, ci este absolutul spațial manifestat prin gândirea absolută.

În arhetipul ființial eminescian acest Absolut spațial „este însăși imaginea gândirii care gândește Ființa și care este atrasă, astfel, în jocul prezenței – devenirii – prezenței - dispariției lente – absenței.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 53).

Gândirea lui Eminescu reprezintă o magie care prin Absolut (spirit) curăță simburile lumii, alterat de rău. Tot ce e conceput de idee purifică ideea (teza) din antiteză, o debarasează de materia prezenței.

Gândirea este o oglindă a spiritului (Absolutului) în prezență – / animus + animus / anima / ↔ / Anima! / . Prorocirea ei este Absolutul a cărui oglindă este. Astfel, Eminescu abrogă postulatul lui Platon, conform căruia „materia este oglinda în care ceea ce este înalt și sublim devine „banal și obișnuit.”

Conform gândirii eminesciene, materia este ceea ce prin „banal și obișnuit”, adică prin / Anima ? / → / anima / animus – animus / , devine absență – nimic.

Căci cum ceea ce este „banal și obișnuit” poate fi

(continuare în pag. 57)

imaginea fidelă (oglindea) a ceea ce este "înnalt și sublim" (absolutului)? Ceea ce este "banal și obișnuit" se află în afara Absolutului ca "antiteză", și nu copie fidelă a "tezei". Deci, gândirea ca oglindă a spiritului instalează această oglindă a lui între materie și Absolut nu ca să focalizeze imaginea banalului și obișnuitului pe oglinda spiritului, ci să transpună imaginea spiritului ("înnaltului și sublimului") peste acest "banal și obișnuit", astfel valorificându-și în întregime puterea sa de influență asupra "banalului și obișnuitului" (materiei). În felul acesta, Eminescu susține că spiritul determină materia, și nu materia spiritul – divinul devenind astfel un centru Absolut, universal cu putere universală.

Deci, oglinda gândirii eminesciene nu interferează și nu conjugă nuanțele celor două sfere ale corelației / anima / animus /, ci îi imprimă ei o dezlegare prescrisă, programată în două variante: spre pozitiv sau spre negativ – situație pe care M. Cimpoi o vede altfel: "Gândirea asigură transportul în diferite sfere și, punând oglinzi, le interferează, le conjugă." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 53).

Deci, ca oglindă a Absolutului, gândirea eminesciană nu poate să nu se întoarcă asupra propriului Eu care este imagine (parte) din Absolut.

Ca Absolut, sinele narcisic, fiind această imagine a Absolutului pe Eu-l său, prin Absolut adaptează imaginea sa la acest Absolut: „- Și narcis, văzându-și fața în oglinda sa, izvorul / Singur fuse îndrăgitul, singur el îngăduitorul” ("Memento mori").

Această metamorfoză a stării trăite îi și produce poetului bucuria supremă, satisfacția supremă a existenței sale cu toate că el o percepe aproape întotdeauna ca pe o nerealizare. Dar totuși în subconștient el o sesizează ca pe o plăcere, ca pe o desfătare a sinelui de sine. Poezia sa în felul acesta nu este o muncă de ocnă, ci un fel plăcut al Eului eminescian ființial de a fi. În acest sens, "Povestea magului călător în stele" constituie leagănul transformării acestei desfătări apropiată de trans (halucinație) în extaz. Prin acest extaz, simțirea eminesciană atinge apogeul senzualității deplinei sale deveniri prin sine în Absolut. Prin acest punct apogeic gândirea eminesciană se transformă într-un vis în vis, o imagine onirică, în esteticitate, ca esteticitate extrasă din esteticitate, o intimitate a contactului ei cu spiritul.

În "Povestea magului călător în stele", inconștient "de nemărginirile gândirii" sale, Eminescu se transformă din Narcis într-un Hyperion. Transformarea este totală, el devenind pe parcursul ei un Narcis hyperionic. Este aceeași întoarcere a spiritului său la Absolut (vezi mai sus): "Că dincolo de groapă imperiu n-ai o lume, / De asta ție n-are de ce să-ți pară rău; / A geniului imperiu: gândirea lui – anume; / A sufletului spațiu e însăși el. Ca grâu / Vei semăna în ceruri a gândurilor sume / Și-atunci realizate vor fi, vor sta mereu. / Că-n lumea din afară tu nu ai moștenire, / A pus în tine domnul nemargini de gândire." ("Povestea magului călător în stele")

În acest sens, M. Cimpoi consemnează în „Narcis și Hyperion”: "... poezia eminesciană cunoaște o căutare exasperată a identității, care determină patosul ei, fundamental, mereu temperat de embleme spirituale, de acele „tipare ale inimii”, de care vorbește Shakespeare în sonetul CXIII". (p. 56)

Narcis ca arhetip ființial în acomodare nu poate să condiționeze "menținerea fermă a Ființei și a Sinelui în toate împrejurările", după cum afirma Hegel.

Dacă formula ființei pozitive este / animus + animus / anima / ↔ / Anima! /, atunci numai în această formulare / animus + animus / anima / Sinele, "unitatea Ființei cu Sinele" (a Anima! cu / animus + animus / / anima /) este totală.

În cazul ființei negative ?Anima ↔ / anima / animus - animus /, Sinele se abolește, rămânând numai o parte a Ființei – Anima? În acest caz, o parte din Ființă își pierde Sinele, adică / anima / animus - animus / în cele din urmă devine o absență - acel Anima? – "?"

Dacă totuși pierderea sinelui de către ființă se produce în cadrul unității conținutului cu forma (unitatea Ființei cu Sinele), atunci această Ființă este incompletă, deoarece trece în absență numai / anima / / animus - animus /, rămânând Anima?

Acest lucru îl consemnează M. Cimpoi, dar nu duce intenția până la capăt: "Gândirea eminesciană nu rămâne pe tot parcursul pur narcisic, fiindcă ea pierde imaginea certă a Ființei." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 57).

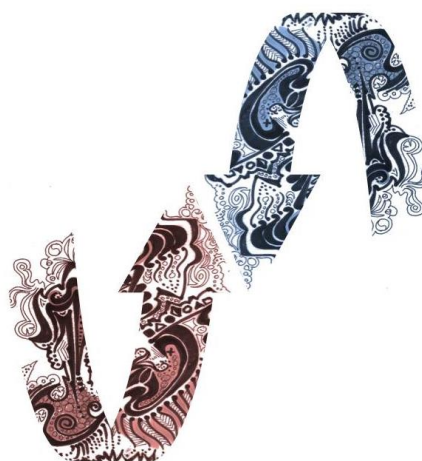
Ea pierde nu numai imaginea, dar și o parte din Ființă și la nivelul stării obiective a Sinelui (animus - animus). **Anume prin această pierdere a Ființei (animus - animus) Narcisul (Eminescu) se întoarce la Hyperion, pe parcursul întoarcerii devenind un Narcis hyperionic.**

Narcisul hypeironic este produsul acomodării ("nerealizare de sine" aparentă) arhetipului ființial eminescian la Anima!

Această acomodare (de fapt, realizare de sine) determină sensul pozitiv al Ființei și sensul în general al trecerii Absolutului prin absolut (absolutul părții), adică prin / animus + animus / anima / ↔ / Anima! / Ea constituie sensul existenței ființiale umane – sensul creștin al trecerii și descendenței ei din Absolut – Dumnezeu.

(material extra printabil)

(va urma)

BOEMA

apler

boema.edituraboema.ro